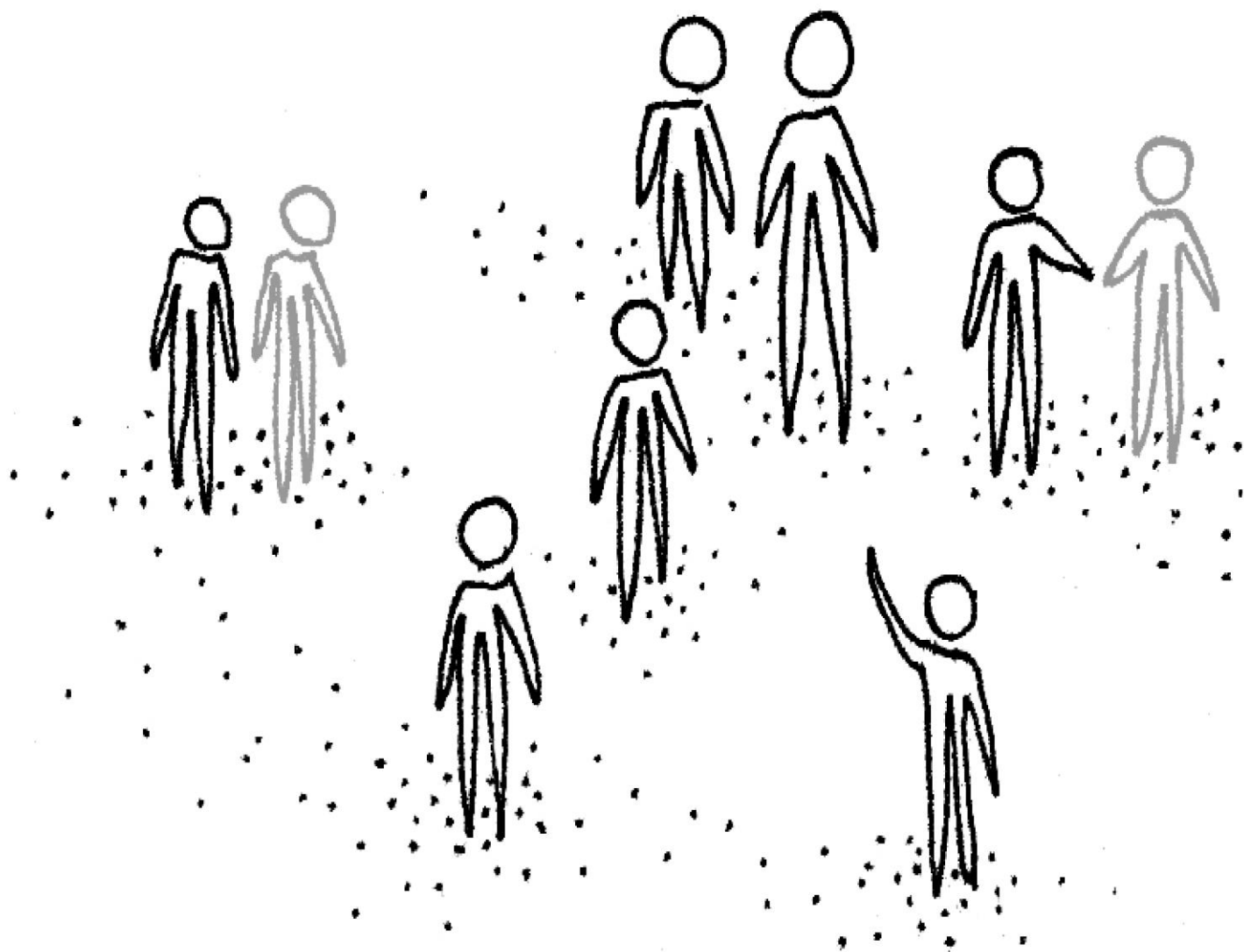

UNGES VEJE UD AF ENSOMHED

EVALUERING AF VENTILEN DANMARKS PROJEKT
'NETVÆRK – SÅDAN!'

Bodil Pugholm Andersen og Maja Østergaard Hansen
April 2013
Socialt Udviklingscenter SUS

Projekt 'Netværk – sådan!' er finansieret af
Egmont Fonden og Bikubenfonden

EGMONT
Fonden

” Weekenderne er de bedste, selvom jeg altid er alene inde på mit værelse. Men det er bedre end at være i skole. Hjemme har jeg fred og kan glemme lidt, hvor forkert jeg er.”¹

Jan, 16 år

” Det er ligesom, at nogle får en vinterdepression, fordi det er så koldt og der ikke er noget lys. Det kan blive det samme, hvis man ikke får varme fra andre personer. Det er jo også en slags lys. Hvis du ikke får nok varme fra andre personer, kan du jo godt gå ned, ligesom du kan, hvis du ikke får nok lys.”²

Lea, 19 år

Forsideillustrationen og øvrige tegninger denne evalueringsrapport er tegnet af illustratør Mie Nørgaard.

¹ Wiborg, Annette (red.): ”Der er bare ikke rigtig nogen”, 2007

² Andersen, Bodil Pugholm: ”Ensom i en social verden”, 2012

EVALUERINGENS OPBYGNING	9
KAPITEL 1 – INDLEDNING	10
1.1. BAGGRUND FOR PROJEKT 'NETVÆRK – SÅDAN!'	10
1.2. FORMÅLET MED PROJEKT 'NETVÆRK – SÅDAN!'	11
1.3. MÅLGRUPPEN	12
1.4. UDFORDRINGER I ARBEJDET MED MÅLGRUPPEN	12
1.5. PROJEKTGENNEMFØRELSE OG -ORGANISERING	14
1.6. PROJEKTOVERSIGT	15
KAPITEL 2 – EVALUERINGSMETODE	15
2.1. BAGGRUND FOR EVALUERINGEN	16
2.2. EVALUERINGSMETODE	17
2.3. CITATPRAKSIS	18
KAPITEL 3 – PROJEKTOPSTART	19
3.1. SAMARBEJDE OG PROJEKTORGANISERING MELLE M VENTILEN OG SOCIALT UDVIKLINGSCENTER SUS	19
3.1.1. DATAINDSAMLING	19
3.1.2. BAGGRUNDEN FOR AT LAVE ET SAMARBEJDSPROJEKT	19
3.1.3. DET INTERNE SAMARBEJDE MELLE M VENTILEN OG SOCIALT UDVIKLINGSCENTER SUS	20
3.1.4. OPSAMLING	20
3.2. AFDÆKNING	21
3.2.1. FORMÅLET MED INSPIRATIONS KATALOGET	21
3.2.2. INSPIRATIONS KATALOGETS INDHOLD	22
3.2.3. AFDÆKNINGENS BETYDNING FOR PROJEKTETS EFTERFØLGENDE INDSATS	22
3.3. GOD PRAKSIS SEMINARER	24
3.4. KICK OFF-KONFERENCE – NETVÆRK PÅ TVÆRS	24
3.4.1. NETVÆRKSDANNELSE	26
3.4.2. OPLÆG VED IDA KOCH	27
3.4.3. WORKSHOPS	27
3.4.4. NETVÆRKSLØB	28
3.4.5. OPLÆG VED PERNILLE HERMANSEN	28
3.4.6. KONFERENCEN GENERELT	29
3.4.7. OPSAMLING	31

KAPITEL 4 – SAMARBEJDE PÅ TVÆRS **32**

4.1. LOKALT SAMARBEJDE PÅ TVÆRS – UDVIKLINGSGRUPPERNE I 'NETVÆRK – SÅDAN!'	32
4.1.1. FORMÅLET MED UDVIKLINGSGRUPPERNE	33
4.1.2. DATAINDSAMLING	34
4.1.3. ANTAL DELTAGERE OG FRAFALD UNDERVEJS	34
4.1.4. ANTAL MØDER	34
4.1.5. SAMMENSÆTNING AF UDVIKLINGSGRUPPERNE	35
4.1.6. OPSTARTEN AF UDVIKLINGSGRUPPERNE – OG VALGET OM AT NEDLÆGGE GRUPPEN I NÆSTVED	36
4.1.7. AT VÆRE EN DEL AF UDVIKLINGSGRUPPERNE	37
4.1.8. KOMMUNIKATION MELLEM UDVIKLINGSGRUPPERNE, VENTILEN OG SOCIALT UDVIKLINGSCENTER SUS	38
4.1.9. KONTAKTPERSONERNES OPLEVELSE AF UDVIKLINGSGRUPPERNES ARBEJDE OG KOMMUNERNES UDBYTTTE	38
4.1.10. OPSAMLING	40
4.2. SAMARBEJDE PÅ TVÆRS I DE TRE PROJEKTKOMMUNER	41
4.2.1. SAMARBEJDS- OG INSPIRATIONSNETVÆRKS MØDER	41

KAPITEL 5 – UNGETÆNKETANKEN **43**

5.1. BAGGRUND FOR UNGETÆNKETANKEN	43
5.2. UNGETÆNKETANKENS FORLØB OG FAKTA	44
5.3. AKTIVITETER I UNGETÆNKETANKEN	45
5.4. DATAINDSAMLING	46
5.5. DE UNGE OM AT MEDVIRKE I UNGETÆNKETANKEN	46
5.5.1. AT KUNNE VIDEREGIVE SINE ERFARINGER	46
5.5.2. AT MØDE ANDRE I SAMME SITUATION	47
5.5.3. EN TÆNKETANK SOM METODISK VÆRKTØJ FOR PROJEKT 'NETVÆRK – SÅDAN!'	48
5.5.4. HVORDAN SER EN GOD UNGETÆNKETANK UD?	48
5.6. OPSAMLING	49

KAPITEL 6 – PILOTPROJEKTER **50**

6.1. 'FIT FOR FIGHT'	52
– FITNESS FOR STILLE UNGE I ODENSE	52
6.1.1. BAGGRUND FOR 'FIT FOR FIGHT'	52
6.1.2. PILOTPROJEKTETS FORLØB OG FAKTA	52
6.1.3. DATAINDSAMLING	53
6.1.4. DE UNGES OPLEVELSER MED 'FIT FOR FIGHT'	54
6.1.5. FRIVILLIGGRUPPEN	55
6.1.6. 'FIT FOR FIGHT' SKABER INSPIRATION	57
6.1.7. OPSAMLING OG FORANKRING	58
6.2. 'FRITID I DALUM'	60
– FRITIDSVEJLEDNING TIL ELEVER I 8. OG 9. KLASSE PÅ DALUMSKOLEN I ODENSE	60

6.2.1. BAGGRUND FOR 'FRITID I DALUM'	60
6.2.2. PILOTPROJEKTETS FORLØB OG FAKTA	61
6.2.3. DATAINDSAMLING	61
6.2.4. ELEVERNE OM PILOTPROJEKTET	62
6.2.5. TOVHOLDER STIG PERSSON OM PILOTPROJEKTET	63
6.2.6. OPSAMLING OG FORANKRING	63
6.3. 'UNGE PÅ KONTANTHJÆLP I PRAKTIK I RIDEKLUBBEN'	64
– ET SAMARBEJDSPROJEKT MELLEM JOBCENTERETS UNGETEAM I ODENSE OG FYENS RIDEKLUB	64
6.3.1. BAGGRUND FOR 'UNGE PÅ KONTAKTHJÆLP I PRAKTIK I RIDEKLUBBEN'	64
6.3.2. DATAINDSAMLING	65
6.3.3. FORLØB	65
6.3.4. MÅLGRUPPEN	65
6.3.5. JOBCENTERETS UNGETEAMS OPLEVELSER MED PROJEKTET	66
6.3.6. JOBCENTERET SKAL HAVE MERE VIDEN OM ENSOMME UNGE	67
6.3.7. OPSAMLING OG FORANKRING	67
6.4. 'SIG NU NOGET'	69
– EN GRUPPE FOR STILLE ELEVER I GYMNASIET, MULERNES LEGATSKOLE, ODENSE	69
6.4.1. BAGGRUND FOR 'SIG NU NOGET'	69
6.4.2. PROJEKTETS FORLØB OG FAKTA	69
6.4.3. KURSETS INDHOLD	70
6.4.4. DATAINDSAMLING	70
6.4.5. ELEVERNES OPLEVELSE MED 'SIG NU NOGET'	70
6.4.6. TOVHOLDER HANNE-GRETE LUND OM 'SIG NU NOGET'	73
6.4.7. OPSAMLING OG FORANKRING	74
6.5. 'SJØLUNDSSKOLEN I NÆSTVED'	75
– ERFARINGER MED MAKKERSKABER, KLASSEREGLER OG SOCIAL PEJLING I SJØLUNDSSKOLENS 7. OG 10. KLASSE	75
6.5.1. BAGGRUNDEN FOR 'MAKKERSKABER, KLASSEREGLER OG SOCIAL PEJLING'	75
6.5.2. DATAINDSAMLING	75
6.5.3. TRIVSEL I SJØLUNDSSKOLENS 7. KLASSE OG 10'EREN	77
6.5.4. OPSAMLING PÅ TRIVSELSUNDERSØGELSERNE	78
6.5.5. MAKKERSKABER OG -NETVÆRK	78
6.5.6. OM AT HAVE EN MAKKER I 7. KLASSE OG 10'EREN	79
6.5.7. LÆRERNE OM MAKKERSKABER	80
6.5.8. DET GODE OG DET MINDRE GODE	81
6.5.9. LÆRERNES VIGTIGSTE RÅD	82
6.5.10. OPSAMLING PÅ LÆRERNES OPLEVELSER MED MAKKERSKABER	82
6.5.11. KLASSEREGLER, FLERTALSMISFORSTÅELSER OG SOCIAL PEJLING	82
6.5.12. HVAD SIGER LÆRERNE OM KLASSEREGLER?	83
6.5.13. LÆRERNE OM SOCIAL PEJLING (FLERTALSMISFORSTÅELSER)	84
6.5.14. OPSAMLING OG FORANKRING	84
6.6. 'SPOTTELISTEN': FARESIGNALER – UNGE I GRUPPER	86
– EN LISTE TIL AT IDENTIFICERE UNGE, DER ER ENSOMME – ELLER ER I FARE FOR AT BLIVE DET	86
6.6.1. BAGGRUND FOR 'SPOTTELISTEN'	86

6.6.2. UDDRAG AF SPOTTELISTEN 'FARESIGNALER – UNGE I GRUPPER'	86
6.6.3. FORLØB OG FAKTA	87
6.6.4. DATAINDSAMLING	87
6.6.5. ERFARINGER MED BRUG AF 'SPOTTELISTEN'	87
6.6.6. OPSAMLING OG FORANKRING	90
6.7. 'ÅBEN SKOLE'	91
– LYSHØJ NORD SKOLE I KOLDING	91
6.7.1. BAGGRUND FOR 'ÅBEN SKOLE'	91
6.7.2. PILOTPROJEKTETS FORLØB OG FAKTA	92
6.7.3. DATAINDSAMLING	92
6.7.4. DE UNGE OM AT DELTAGE I ÅBEN SKOLE-ARRANGEMENTERNE	93
6.7.5. TOVHOLDERNE OM AT DELTAGE I ÅBEN SKOLE-ARRANGEMENTERNE	95
6.7.6. OPSAMLING OG FORANKRING	96
6.8. 'TEMAMØDE PÅ SDR. VANG SKOLE I KOLDING'	98
6.8.1. BAGGRUNDSOPLYSNINGER PÅ DELTAGERNE	99
6.8.2. VIDEN OM MÅLGRUPPEN OG TEMAMØDETS RELEVANS	99
6.8.3. OPMÆRKSOMHED PÅ DE STILLE UNGE	100
6.8.4. NYE KONTAKTER OG NETVÆRK	101
6.8.5. LOKALE INSPIRATIONSOPLÆG	101
6.8.6. NYE HANDLINGER	101
6.8.7. FREMTIDIGE ARRANGEMENTER	103
6.8.8. OPSAMLING	103
KAPITEL 7 – FORMIDLINGSAKTIVITETER	105
7.1. DEN ONLINE VÆRKTØJSKASSE – HÅNDGRIBELIGE METODER TIL PROFESSIONELLE OG FRIVILLIGE	106
7.1.1. DATAINDSAMLING	107
7.1.2. VÆRKTØJSKASSEN SOM FORMIDLINGSREDSKAB	107
7.1.3. FILM SOM FORMIDLINGSREDSKAB	108
7.1.4. KVALITETSSIKRING	108
7.1.5. PROMOVERING AF VÆRKTØJSKASSEN	109
7.1.6. VÆRKTØJSKASSEN SOM REDSKAB TIL FORANKRING AF PROJEKTET	110
7.1.7. OPSAMLING	110
7.2. FYRAFTENSMØDER OG ANDRE INSPIRATIONSARRANGEMENTER	111
7.2.1. FYRAFTENSMØDER I KØBENHAVN OG AARHUS	111
7.2.2. ØVRIGE INSPIRATIONSARRANGEMENTER	120
7.3. TEMAMØDER I DE TRE PROJEKTKOMMUNER	120
7.3.1. OPLÆG PÅ KLUBLEDERMØDE I ODENSE	121
7.3.2. TEMAMØDER PÅ SJØLUNDSSKOLEN I NÆSTVED	121
7.3.3. SSP-OPLÆG I KOLDING OG NÆSTVED	121
7.3.4. OPLÆG FOR UU-VEJLEDNINGEN I KOLDING	126
7.3.5. OPLÆG PÅ LYSHØJ NORD I KOLDING	126
7.4. OPSAMLING PÅ INSPIRATIONSARRANGEMENTER OG TEMAMØDER	127

7.5. AFSLUTNINGSKONFERENCE	128
-----------------------------------	------------

KAPITEL 8 – KONKLUSION	134
-------------------------------	------------

8.1. BREDT ENGAGEMENT	134
------------------------------	------------

8.2. UDVIKLING	135
-----------------------	------------

8.3. ANSVARLIGHED	136
--------------------------	------------

8.4. ANVENDELIGHED	136
---------------------------	------------

Evalueringens opbygning

Evalueringen af projekt 'Netværk – sådan!' er inddelt i otte kapitler.

I **kapitel 1** præsenteres baggrunden for og formålet med projektet. Herefter følger en afklaring af projektets målgruppe samt en række bud på, hvilke udfordringer projektets deltagere oplever i arbejdet med netop denne gruppe. Endelig beskrives projektgennemførelsen og -organiseringen.

Kapitel 2 beskriver rapportens evalueringsmetode og baggrunden for evalueringen. Her opstilles værdimålene for projektets aktiviteter, der danner fundamentet for rapportens vurderinger og konklusion.

Kapitel 3 afdækker samarbejdet og projektorganiseringen mellem Ventilen Danmark og Socialt Udviklingscenter SUS. Dernæst præsenteres formålet med det inspirationskatalog, der dannede fundamentet for projektets efterfølgende indsats. Herefter evalueres de tre God Praksis-seminarer samt projektets Kick Off-arrangement.

I **kapitel 4** evalueres de tre lokalt forankrede udviklingsgrupper, og samarbejdet på tværs i de tre projektkommuner afdækkes.

Kapitel 5 evaluerer projektets tænketank bestående af unge, der selv kender til ensomhed. Tænketanken har haft til formål at fungere som kvalitetssikring og inspiration for projektet undervejs i processen.

I **kapitel 6** evalueres 'Netværk – sådan!'s pilotprojekter. Her bliver pilotprojekternes formål og baggrund beskrevet, og ud fra de opstillede succeskriterier vurderes det, hvilket udbytte pilotprojekterne har haft for projektdeltagerne.

Kapitel 7 fokuserer på projektets formidlingsaktiviteter. Her evalueres den online værktøjskasse, inspirationsarrangementer, temamøder og projektets afslutningskonference.

Afslutningsvist indeholder **kapitel 8** en konklusion, der tager udgangspunkt i de opstillede værdimål for projektets aktiviteter.

Der vil i løbet af rapporten optræde tekstbokse med de opstillede succeskriterier og værdimål for de enkelte projektaktiviteter.

Kapitel 1 – Indledning

Sociale Udviklingscenter SUS har fået til opdrag at gennemføre en evaluering af projekt 'Netværk – sådan!' af Ventilen Danmark. Projektet er gennemført i perioden medio 2010 til primo 2013, og evalueringen er udarbejdet ultimo 2012 og primo 2013.

Evalueringen er tilrettelagt således, at den indeholder såvel kvalitative som kvantitative beskrivende og vurderende elementer. Formålet med evalueringen er at opsamle centrale erfaringer og konklusioner fra projektet overordnet, pilotprojekterne samt at formidle den viden, der er indsamlet undervejs i projektets forløb.

Følgende fire elementer udgør evalueringens fokuspunkter:

1. En intern procesevaluering, der vurderer den *interne organisering* af projektet og de valgte samarbejdsformer
2. En evaluering af projekts *udviklingsaktiviteter*
3. En evaluering af relevansen og tilfredsheden med de *pilotprojektaktiviteter*, der er gennemført i projektet
4. En evaluering af relevansen og tilfredsheden med de *formidlingsaktiviteter*, der er gennemført i projektet

1.1. Baggrund for projekt 'Netværk – sådan!'

Nyere viden om unges ensomhed viser, at cirka syv procent af de unge i 8. klasse ofte eller altid føler sig ensomme, og at hele 17 % næsten altid føler sig udenfor, når de er sammen med jævnaldrende³. Tallene illustrerer den tommelfingerregel, at cirka to elever i hver klasse har følelsen af social eksklusion så tæt inde på livet, at det har store konsekvenser for deres trivsel og selvværd – og for deres muligheder for at have et velfungerende hverdagsliv.

Ventilen Danmark har siden 1999 drevet mødesteder for ensomme og indadreagerende unge. Erfaringerne herfra viser, at disse unge har et stort behov for trygge rammer: Rammer, der kan fungere som 'mobbefri zoner' og 'sociale øverum'. Men i forhold til hvor mange unge, der kæmper mod ensomhed, finder relativt få frem til mødestederne og tilbuddet er givetvis ikke det rette for alle unge, der oplever ensomhed. Endelig er mødestederne rettet mod unge, der er ensomme og måske har været det i en længere periode. I mødestederne afhjælpes disse unges ensomhed. Hvis ungdomsensomhed skal forebygges, skal der sættes ind der, hvor unge færdes, *før* de bliver ensomme og styrke fællesskabet der.

Unge identitet skabes i høj grad gennem samværet med jævnaldrende – omkring aktiviteter i både skolen, klubben eller til eksempelvis spejder eller fodboldtræning. Dette underbygges af forskning, der viser, at

³ Lasgaard, Mathias: "Ensom blandt andre. En psykologisk undersøgelse af ensomhed hos unge i Danmark", Psykologisk Studierkriftserie (2006)

unge gymnasieelever, der ikke deltager i fritidsaktiviteter, er mere ensomme end unge, der gør⁴. Det hænger blandt andet sammen med, at trivsel i fritiden og skolen hænger sammen, og hvis den unge trives på den ene arena, giver det øget styrke til at klare udfordringer på den anden. Erfaringer fra Ventilens arbejde viser, at en god træner eller leder i fritidslivet kan gøre den helt store forskel for en ung, der føler sig ensom og har det svært.

Ensomhed er stærkt forbundet med andre former for mistrivsel og symptomer på psykiske lidelser. Der er således en sammenhæng mellem ensomhed og symptomer på depression, ængstelighed, social fobi, selvskadende adfærd (specifikt cutting), spiseforstyrrelser og selvmordsforsøg og -tanker.⁵

Ensomme, indadreagerende unge er karakteriseret ved, at de ikke har en fortrolig og stabil kontakt med andre unge eller voksne. Ingen ved, hvordan den ensomme unge egentlig har det. Den unge trækker sig væk fra det, han eller hun allermest trænger til – kontakt med andre – hvilket gør det endnu sværere for den unge at bryde ud af sin isolation og for andre at træde hjælpende til.

At tage det første skridt ud af ensomheden og bryde eksklusionen kræver derfor mod af de unge. Og for at de voksne, der omgiver de unge, kan hjælpe, kræver det også en særlig opmærksomhed og viden omkring ensomme unge og metoder til at støtte dem.

Derfor har projekt 'Netværk – sådan!' haft en målsætning om at sætte fokus på ensomhed blandt unge og tilføre såvel frivillige som kommunale aktører viden om og redskaber til inklusion af stille og indadreagerende unge. Målet har således været at sætte fokus på ungdomsensomhed og skabe bedre og nye muligheder for at forebygge og håndtere ensomhed.

1.2. Formålet med projekt 'Netværk – sådan!'

Da de unges skole- og fritidsliv hænger sammen, bør en mere effektiv indsats over for ensomme og indadreagerende unge tænkes *tværgående*, og *de frivillige foreninger*, som udgør rammerne for en naturlig og væsentlig del af de unges hverdagsliv, bør involveres.

Projekt 'Netværk – sådan!' har derfor søgt at skabe dialog og samarbejde mellem skoler, kommunale forvaltninger og fritids- og foreningslivet og sætte fokus på tværfagligheden som grundlag. Målet med dette har været, at aktørerne skulle få et større kendskab til hinandens formål, arbejdsområder og -processer – og ikke mindst viden om og redskaber til at støtte de unge i deres udfordringer.

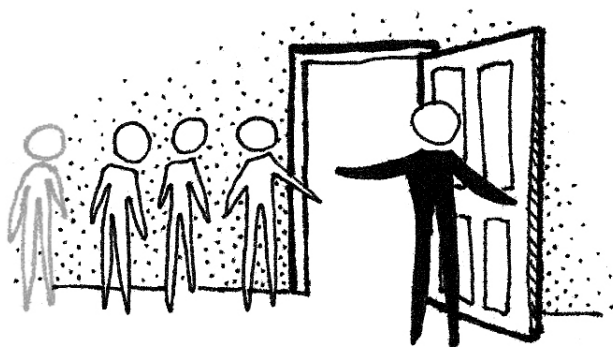
Projektet har brugt idealet om tværgående samarbejder i forhold til problematikken om de *indadreagerende* unge, som oplever ensomhed og social eksklusion. Normalt fokuseres der ikke ret meget på netop disse unge, fordi de ikke umiddelbart udgør forstyrrende elementer: De passer normalt blot sig selv og skiller sig ikke ud fra mængden – og kan derfor være svære at få øje på.

Projektets overordnede formål har således været at forebygge og afhjælpe ensomhed der hvor unge færdes i hverdagen, blandt andet ved at skabe en bedre integration af de indadreagerende unge i det

⁴ Lasgaard, Mathias: "Ensom i gymnasieskolen", 2009

⁵ Lasgaard, Mathias: "Ensom blandt andre. En psykologisk undersøgelse af ensomhed hos unge i Danmark", 2006

eksisterende lokale foreningsliv – og samtidig skabe rum og muligheder for nye typer af aktiviteter i fritidslivet, som disse unge kan gøre brug af. Derudover har formålet været at udvikle og formidle redskaber og metoder til at forebygge og afhjælpe ensomhed blandt unge.

1.3. Målgruppen

Projekt 'Netværk - sådan!' har ønsket at forbedre forholdene for indadreagerende unge i alderen 13-20 år, der oplever ensomhed og social eksklusion – eller er i risiko for det. Det har været målet, at disse unge som konsekvens af projektet skulle opleve en positiv forandring i hverdagen: At få mere selvtillid og selvværd samt bedre muligheder for at opbygge et netværk af sociale relationer.

Projektet er gennemført i perioden juni 2010 til januar 2013 i Kolding, Odense og Næstved kommuner. Alle tre kommuner har i deres børne- og ungepolitikker fokus på udvikling af og iværksættelse af helhedsorienterede indsatser og tværfaglige samarbejder i forhold til at forbedre de sociale vilkår for udsatte unge. Disse hensigter har i høj grad været reflekteret i aktiviteterne i projekt 'Netværk - sådan!'. Endvidere er der Ventilen-mødesteder i alle tre kommuner, og projektet har dermed også haft til formål at udbrede kendskabet til de lokale mødesteder i de pågældende kommuner.

Projektets aktiviteter har henvendt sig til:

- Medarbejdere og frivillige fra klubber, foreninger, organisationer, institutioner, centre o.a., der har kontakt til målgruppen
- Ledere og medarbejdere fra tilbud for unge, herunder skoler, ungdomsuddannelser osv.
- Kommunalpolitikere og forvaltningsledere med ansvar for ungeområdet i de tre deltagerkommuner

1.4. Udfordringer i arbejdet med målgruppen

At arbejde med ensomme, indadreagerende unge kan være udfordrende af en række forskellige grunde. I forbindelse med evalueringen af projektet er en række medarbejdere, ledere og frivillige i projektets tre

udviklingsgrupper⁶ blevet spurgt om, hvilke udfordringer de møder i forhold til ensomme unge i deres daglige arbejde i fx klubben, værestedet eller til spejder. De peger blandt andet på tre forskellige faktorer.

For det første er ungdomsensomhed forbundet med et **stort tabu**: de unge er flove over at føle sig ensomme og fortæller det derfor sjældent til andre. Det betyder at de professionelle og frivillige, der arbejder med de unge, sjældent er klar over, hvad der foregår i den unges hoved. To medarbejdere fra to forskellige ungetilbud sagde følgende om dette:

”Det kunne være dejligt, hvis det var et emne, vi alle kunne tale om, så vi kunne bryde med tabuet. Vi burde italesætte det noget mere.”

”Det er vigtigt, at man tør snakke om det, og at det bliver legalt en gang imellem at være ensom. Men også at man får kommunikeret ud, hvor man kan henvende sig.”

For det andet gav udviklingsgrupperne udtryk for, at det kan være **udfordrende at gennemskue, hvilke unge, der føler sig ensomme**. Det betyder, at de er i risiko for at blive glemt i de store sociale fællesskaber, der ofte omgiver dem i skolen og til fritidsaktiviteter. En sektionsleder i børn- og ungeforvaltningen i Odense sagde om denne problematik:

”Vi har ofte talt om, hvordan vi spotter de unge, uden at de lige pludselig er væk. Så det handler måske om, at vi specialudvikler nogle til at modtage de unge, når de kommer ind i et nyt forløb i skolesammenhæng eller i fritiden.”

Endelig pegede udviklingsgrupperne på, at tværfaglige samarbejder og indsatser er vigtige for ikke at **overse de unge i overgangene** mellem eksempelvis skole og fritid. En klubleder og en frivillig spejderleder sagde følgende om vigtigheden af et tværsektionelt samarbejde:

”Det er vigtigt, at man samarbejder om det – specielt fra skolefritidsordning til fritidsklub. At man får et hint om, at der måske er nogle unge, der har brug for ekstra hjælp.”

”De ensomme kommer ikke til os (...) Så vi mangler nogle, der tager dem med hen til os [spejdergruppen].”

Disse udfordringer giver et billede på vigtigheden af at udvikle og gennemføre et projekt som 'Netværk – sådan!'. Projektet har netop favnet disse problematikker ved at klæde professionelle og medarbejdere bedre på til at kunne spotte og afhjælpe ungdomsensomhed gennem mere viden og konkrete metoder.

⁶ Udviklingsgrupperne vil senere i rapporten blive præsenteret og evalueret.

1.5. Projektgennemførelse og -organisering

Projektet har fungeret som et samarbejdsprojekt mellem den frivillige sociale organisation Ventilen Danmark⁷, Socialt Udviklingscenter SUS, Kolding Kommune, Odense Kommune og Næstved Kommune.

Desuden har Mathias Lasgaard⁸ og Ida Koch⁹ været tilknyttet projektet som sparringspartnere og videnspersoner og bidraget væsentligt til projektets aktiviteter – både som formidlere og i forhold til kvalitetssikring af projektets resultater. Samtidig er nuværende og tidligere ensomme unge blevet inddraget aktivt i projektet for at sikre relevansen af aktiviteterne gennem oprettelsen af en Ungetænketank.

Ventilen har i projektperioden haft ansat en projektleder, som har haft det overordnede ansvar for gennemførelsen af projektet. Socialt Udviklingscenter SUS har indgået i projektet med processtøtte til projektlederen samt løsning af specificerede opgaver. Projektet har desuden været tilrettelagt i tæt samarbejde med de tre kommuner og relevante lokale frivillige organisationer.

Projektgruppen har i projektperioden bestået af følgende medarbejdere:

Fra Ventilen:

- Karen Lerstrup Pedersen, projektleder

Fra Socialt Udviklingscenter SUS:

- Tina Hjulmann Meldgaard, konsulent
- Puk Draiby, chefkonsulent
- Anne Sørensen, konsulent
- Bodil Pugholm Andersen, projektmedarbejder
- Cecilia Hegnsvad, studentermedhjælper
- Maja Østergaard Hansen, praktikant

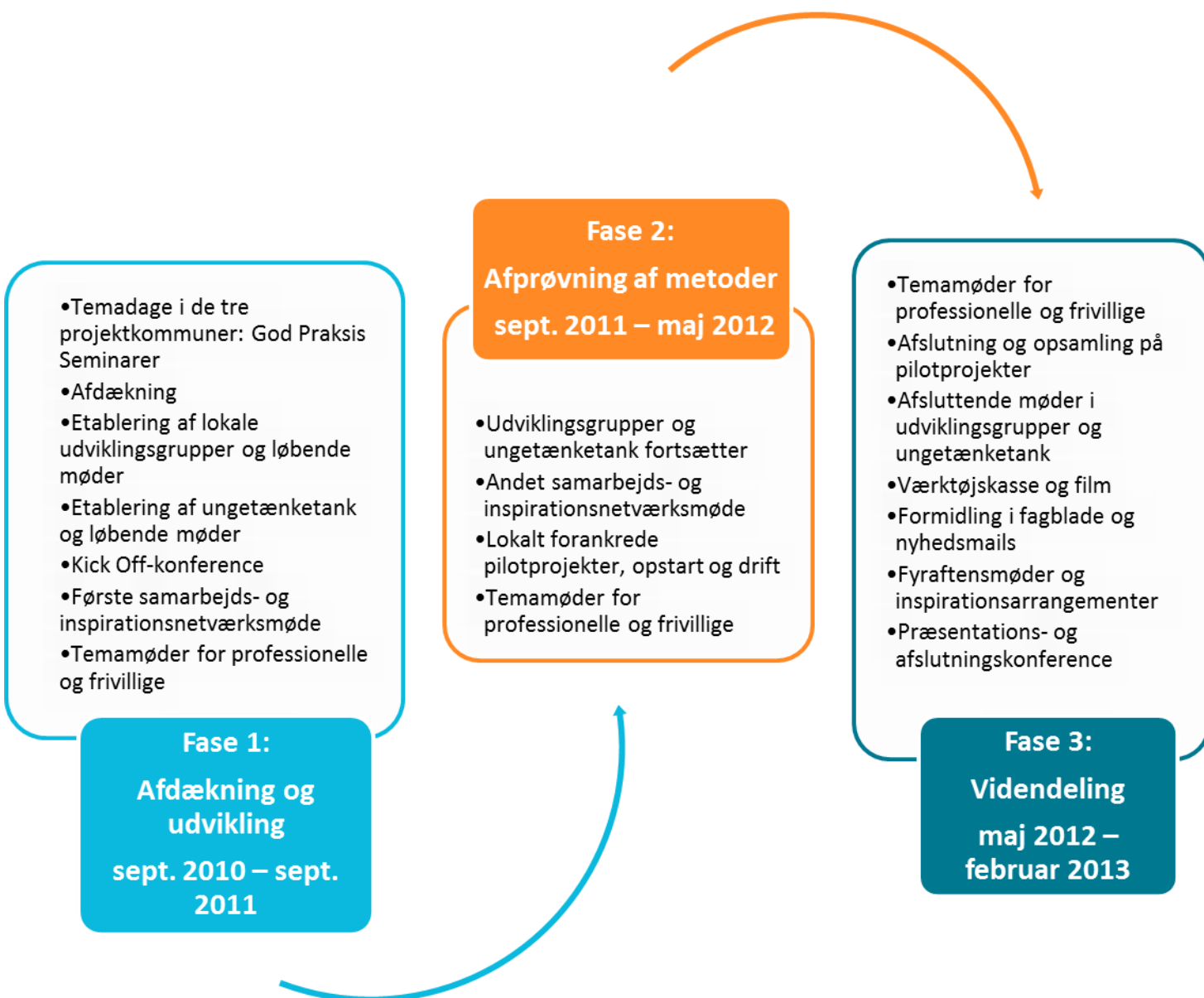
⁷ Ventilen Danmark vil fremadrettet i rapporten blive refereret til udelukkende som Ventilen for at lette læsevenligheden.

⁸ Mathias Lasgaard er cand.psych. og ph.d. (2009) fra Aarhus Universitet. Han er den eneste forsker i Danmark, der arbejder specifikt med unges ensomhed. Hans forskning har blandt andet fokus på problemets omfang og typologiske karakter, risikofaktorer og følgevirkninger.

⁹ Ida Koch er psykolog med specialisering i psykoterapi og supervision. Hun har i mere end 25 år arbejdet med behandling og rådgivning af unge og skrevet en lang række bøger og artikler om unge og ungdomsliv.

1.6. Projektoversigt

Nedenfor fremgår en oversigt over projektets overordnede aktivitetsforløb, der er opdelt i tre faser.

Kapitel 2 – Evalueringsmetode

2.1. Baggrund for evalueringen

Evalueringen bygger på en række opstillede værdimål for projektets aktiviteter. Disse vil udgøre fundamentet for de vurderinger og konklusioner, der opstilles undervejs i rapporten.

De opstillede værdimål er udviklet i samarbejde mellem Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS og lyder som følger:

BREDT ENGAGEMENT

Projektet har en helhedsorienteret tilgang til unges liv og engagerer meget forskellige mennesker, der har berøring med unge: kommunalt ansatte, folkeoplysende foreninger, frivillige fra frivillige sociale foreninger, eksperter, unge, der kender til ensomhed osv.

I projektet ses mangfoldighed og variation som en styrke.

UDVIKLING

Deltagerne i projektet bliver klogere på ensomme, indadreagerende unge og hvordan de kan hjælpes.

'Netværk – Sådan!' udvikler metoder, værktøjer og tværfagligt samarbejde, der kan støtte ensomme, indadreagerende unge og skabe muligheder for, at de kan udvikle sig.

ANSVARLIGHED

Deltagerne i projektet føler medansvar for at fremme inklusionen af ensomme, indadreagerende unge.

Projektets værktøjer og metoder kvalificeres ved at inddrage erfarne fagfolk og eksperter i udviklingsprocessen.

ANVENDELIGHED

Deltagerne i projektet føler sig bedre rustet til at handle i forhold til ensomme, indadreagerende unge.

Projektet udvikler metoder og værktøjer, indsamler erfaringer og formidler dem, så de kan bruges af mange forskellige mennesker.

2.2. Evalueringsmetode

Evalueringen af projekt 'Netværk – sådan!' tager udgangspunkt i analyser af både kvalitativ og kvantitativ data indsamlet fra projektets start i medio 2010 til ultimo 2012 af Socialt Udviklingscenter SUS.

Den er tilrettelagt således, at den indeholder såvel kvalitativt som kvantitativt beskrivende og vurderende elementer. Metodisk er denne evaluering inspireret af en deliberativ demokratisk evalueringstradition. Deliberativ demokratisk evaluering lægger vægt på, at målsætninger og evalueringer tilvejebringes i en dialog med relevante interessenter. Modellen er også forankret i et vidensargument, idet et primært formål med gennemførelse af evalueringen er metodeudvikling af de aktiviteter, der evalueres.

Som led i evalueringen er projektet blevet fulgt tæt af en række selvevalueringsaktiviteter, der tager udgangspunkt i projektets opstillede værdi- og succesmål.

Evalueringen består af følgende elementer:

1. Logbog

Projektleder Karen Lerstrup Pedersen har løbende udfyldt en logbog for gennemførte aktiviteter – eksempelvis deltagerantal, større ændringer undervejs, løbende input fra projektdeltagerne og en vurdering af deltagernes tilfredshed med aktiviteten. Logbogen er dermed blevet benyttet som et værktøj til en løbende opfølgning på projektets proces: hvad er godt, hvad er mindre godt, og hvilke ændringer er der foretaget undervejs?

2. 'Intern' evaluering af udviklingsgruppeforløb

De tre udviklingsgruppers oplevelser af processen og udbytte undervejs er blevet evalueret. I Næstved og Kolding Kommune er der foretaget tre individuelle telefoninterviews med repræsentanter fra udviklingsgruppen, mens hele udviklingsgruppen i Odense til et afsluttende møde har deltaget i et fokusgruppeinterview.

Derudover er der foretaget individuelle telefoninterviews med de kommunale kontaktpersoner fra de tre projektkommuner.

Endelig er der foretaget to interviews med henholdsvis projektleder Karen Lerstrup Pedersen og sekretariatsleder Rillo Snerup Rud fra Ventilen samt konsulent Tina Hjulmann Meldgaard fra Socialt Udviklingscenter SUS med henblik på at evaluere det interne samarbejde og projektorganiseringen de to organisationer imellem.

3. Survey – udbytte af projektaktiviteter

Der er foretaget opfølgende survey blandt deltagere til blandt andet Kick Off-arrangementet, oplæg holdt for SSP i to af kommunerne, pilotprojektet om makkerskabsgrupper, temadag på Sdr. Vang Skole, fyraftensmøder og afslutningskonferencen. Spørgeskemaerne er blevet udsendt umiddelbart efter arrangementerne. Formålet har været at måle deltagernes tilfredshed og udbytte i forhold til netværk, relevans og inspiration. I øvrigt har et væsentligt spørgsmål i forbindelse med arrangementerne været, om deltagerne er gået derfra med lyst til og mod på at handle i forhold til ensomme unge.

4. Dokumentation af gennemførelse og erfaringsopsamling i forhold til pilotprojekter

Der er blevet fulgt op på alle pilotprojekter iværksat som led i projektet. Formålet har været at få viden om:

- Hvad går pilotprojektet ud på?
- Hvad er der konkret sket?
- Hvilken betydning har pilotprojekterne haft for ensomme unge?
- Hvad har fungeret særlig godt?
- Hvad fungerer mindre godt?
- Hvad kan gøres anderledes fremover?
- Er de afprøvede metoder anvendelige og gode? Hvorfor/hvorfor ikke?

Pilotprojekterne har været meget forskellige og har derfor kaldt på forskellige evalueringsmetoder. Eksempelvis er følgende metoder blevet benyttet:

- Løbende opfølgning og status på pilotprojekterne ved opstart, undervejs og ved projektafslutning – fx gennem telefoninterviews med tovholdere/kontaktpersoner
- Fokusgrupper med professionelle/frivillige og/eller unge
- Deltagerobservation

5. Formidling af erfaringer fra projektet

Udover nærværende evalueringsrapport er erfaringer fra konkrete pilotprojekter blevet formidlet gennem en online værktøjskasse og filmoptagelser af aktiviteter i pilotprojektet og interviews med relevante projektdeltagere (professionelle, frivillige og unge).

2.3. Citatpraksis

I rapporten er samtlige citater med de unge projektdeltagere anonymiserede. I de tilfælde det vurderes brugbart for læseforståelsen, er for- og efternavn på udviklingsgruppemedlemmer, lokale tovholdere og andre projektdeltagere, der enten er professionelle eller frivillige, benyttet.

Kapitel 3 – Projektstart

Kapitel 3 indeholder en evaluering af:

- Samarbejdet og projektorganiseringen mellem Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS
- Afdækning og inspirationskataloget
- Tre God Praksis-seminarer
- Et kick Off-arrangement

3.1. Samarbejde og projektorganisering mellem Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS

3.1.1. Dataindsamling

Evalueringen af samarbejdet mellem Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS bygger på to kvalitative interviews foretaget af evaluator ultimo november 2012 med henholdsvis projektleder Karen Lerstrup Pedersen og sekretariatsleder Rillo Snerup Rud fra Ventilen samt konsulent Tina Hjulmann Meldgaard fra Socialt Udviklingscenter SUS.

3.1.2. Baggrunden for at lave et samarbejdsprojekt

Ideen til projekt 'Netværk – sådan!' opstod et par år før projektstart, da tidligere formand for Ventilen Mia Sørup samt to tidligere medarbejdere fra henholdsvis Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS talte om, at der var behov for at udvikle et projekt, der skulle sætte mere fokus på at inddrage ensomme, indadreagerende unge i fritidslivet og derigennem styrke deres netværk med andre unge. Herefter var Ventilen primus motor på at udarbejde den projektansøgning, der førte til projektfinsiering og – start i 2010.

Der er flere grunde til, at Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS på daværende tidspunkt valgte at indgå i et samarbejde om at udvikle projektet. Først og fremmest blev samarbejdet iværksat ud fra en forståelse af, at de to organisationer kunne supplere hinanden godt i projektprocessen: Ventilen havde det faglige fundament for at arbejde med ensomhed blandt unge; de lå inde med erfaringer med og viden om målgruppen og problematikken generelt. Dermed kunne de have en kvalitetssikrende funktion i forhold til det specifikke, faglige indhold undervejs i processen og tage ejerskab for projektets produkter – også efter projektet var afsluttet. Dette var også grundlaget for, at Ventilen skulle være projektejer og -leder af projektet. Socialt Udviklingscenter SUS havde derimod stor erfaring med det processuelle projektarbejde samt en bred erfaring med at arbejde på tværs af sektorer og særligt med kommunale aktører. Derudover havde Socialt Udviklingscenter SUS stor erfaring med at drive udviklingsprojekter, tilpasse udviklingen af projektet efter de vekslende behov, der undervejs ville opstå fra de tre kommuner og projektdeltagerne osv.

Det blev desuden set som en force, at projektgruppen blev sammensat således, at Ventilen ansatte en projektleder på fuld tid, der skulle have det overordnede projektoverblik og styre projektet sikkert i havn. Som et supplement hertil kunne Socialt Udviklingscenter SUS stille med et hold på 3-4 medarbejdere, der med hver deres individuelle kompetencer kunne bidrage til projektet.

Endelig blev det vurderet som en styrke for projektet, at de to organisationer repræsenterede to forskellige "brands": Ventilen som en frivillig, faglig organisation og Socialt Udviklingscenter SUS som en projektorganisation.

3.1.3. Det interne samarbejde mellem Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS

Overordnet sidder de to organisationer tilbage med en oplevelse af, at det interne samarbejde har fungeret godt og været udbytterigt i forhold til projekts slutresultat. Dette skyldes flere ting.

Først og fremmest oplever begge organisationer, at projektgruppens medlemmer har været gode til at anerkende og lytte til hinandens input. De peger på, at der både har været rum for at give konstruktiv sparring og forholde sig kritiske over for hinandens ideer. Eksempelvis er dette kommet til udtryk på de interne projektgruppemøder, hvor de to organisationer i fællesskab har udviklet og derefter afholdt en lang række projektaktiviteter – fx konferencer, møder i tænketanken og udviklingsgrupperne, inspirationsdage mv.

Derudover er det Socialt Udviklingscenter SUS' oplevelse, at projektleder Karen Lerstrup Pedersen i hele forløbet har været en synlig projektleder, der har taget styring og haft god føling med projektets status og fremadrettede proces. Det nævnes derfor som positivt, at Karen Lerstrup Pedersen har været den gennemgående person i projektet, mens SUS har fungeret som sparringspartner og ekstern proceskonsulent, der dermed har været i stand til at se projektet "udefra".

Dog skal det nævnes, at en særlig udfordring har knyttet sig til det faktum, at Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS er to meget forskellige organisationer, der arbejder i forskellige tempi og med forskelligt fokus. Socialt Udviklingscenter SUS tilrettelægger sine opgaver efter et opgave- og timebudget, hvorimod Ventilen har haft ansat en fuldtidsmedarbejder. Da projektet var et fleksibelt udviklingsprojekt har dette i nogle tilfælde betydet, at de to organisationer har været nødt til at 'forhandle' opgaveløsningen løbende og omrokere på opgavernes 'tyngde' i forhold til primært Socialt Udviklingscenter SUS' forbrug af timer på de forskellige aktiviteter. Endelig har det været en udfordring, at der undervejs i det treårige projekt af forskellige årsager har været medarbejderudskiftning i projektgruppen fra Socialt Udviklingscenter SUS. Dog har Karen Lerstrup Pedersen fra Ventilen og Tina Hjulmann Meldgaard fra Socialt Udviklingscenter SUS været gennemgående i hele projektperioden, hvilket har sikret en betydelig grad af stabilitet.

3.1.4. Opsamling

Trods en række udfordringer undervejs i forløbet, peger begge organisationer på, at de har haft en positiv oplevelse med projektsamarbejdet. En vigtig pointe i denne sammenhæng er, at begge parter oplever et

gensidigt udbytte og en udvidelse af deres – og de to respektive organisationers – kompetencer og erfaringer. Ventilen har opnået yderligere erfaringer med at afvikle udviklingsprojekter og er gennem forløbet blevet inspireret af Social Udviklingscenter SUS' faciliterende faglighed og organiseringsform. På samme måde er Socialt Udviklingscenter SUS blevet styrket i sin viden om målgruppen og er således blevet bedre klædt på til at lave lignende udviklingsprojekter med denne målgruppe og problematik.

3.2. Afdækning

Som optakt til projekt 'Netværk – sådan!' foretog Socialt Udviklingscenter SUS i efteråret 2010 en mindre afdækning af såvel fritidstilbud som uddannelses-, beskæftigelses- og sociale tilbud til ensomme, indadreagerende unge – og unge i det hele taget – i Næstved, Odense og Kolding Kommuner. Afdækningen mandede ud i et inspirationskatalog, der blev uddelt til de tre lokale udviklingsgrupper primo januar 2011.

Afdækningen tog udgangspunkt i følgende opstillede værdimål og succeskriterier:

Værdimål og succeskriterier

Afdækning

- Afdækningens emne er de tre kommuners tilbud til unge med fokus på fritids- og foreningslivet
- Afdækningen skal:
 - 1) Have socialt ekskluderede unge – og unge, der risikerer at være i fare for at blive det – som omdrejningspunkt
 - 2) Skabe overblik over fritidstilbud til unge med særligt fokus på unge med trivselsproblemer
 - 3) Give indblik i de tilbud der findes til indadreagerende ensomme unge i de tre kommuner
 - 4) Både dække de tilbud, der er særlig rettet imod denne gruppe udsatte unge, og almene tilbud, der virker særligt relevante i forhold til dem
 - 5) Pege på områder, der kan fokuseres på i den efterfølgende indsats i projektet
- Afdækningen skal fungere som inspirationsnotat for de tre lokale udviklingsgrupper i deres arbejde med at udvikle metoder og gennemføre pilotprojekter
- Afdæknings- eller inspirationsnotatet skal ligge færdigt ved årsskiftet 2010/2011

3.2.1. Formålet med inspirationskataloget

Hensigten med inspirationskataloget var at give et billede af, hvad der allerede blev gjort for ensomme unge i de tre kommuner. Tanken var derefter, at kataloget skulle bruges som udgangspunkt for en videre dialog om, hvordan antallet af tilbud til ensomme unge kunne øges, og hvordan de eksisterende tilbud

kunne styrkes i den enkelte kommune. Således skulle inspirationskataloget pege på områder, der kunne fokuseres på i den efterfølgende indsats i projektet. Derudover skulle det fungere som inspiration for projektets tre lokale udviklingsgrupper i deres arbejde med at udvikle metoder og gennemføre pilotprojekter.

3.2.2. Inspirationskatalogets indhold

Afdækningen blev gennemført i tre trin. Først blev der indsamlet oplysninger om alle tilbud til unge i de tre kommuner; skoletilbud, klubtilbud, særlige kommunale tilbud, frivillige sociale tilbud og foreninger under folkeoplysningsloven. Dernæst blev der gennemført telefoninterviews med ledere eller medarbejdere/frivillige fra 14 udvalgte tilbud. Endelig har Socialt Udviklingscenter SUS besøgt et tilbud i hver kommune for at få flere billeder på tilbuddene til unge.

Det endelige inspirationskatalog indeholder en beskrivelse af 14 forskellige tilbud fra de tre kommuner, som særligt ensomme unge gør brug af; et ridecenter, en cirkusskole, en café for ensomme unge og mange andre. Beskrivelserne er ikke udtømmende for, hvad der eksisterer af tilbud i den enkelte kommune, som ensomme unge benytter sig af. Derimod er de 14 specifikke tilbud valgt ud fra et ønske om at vise en bred vifte af tilbud, der er særligt interessante for ensomme indadreagerende unge – både almene og specifikke, kommunale og frivillige.

Som et supplement til beskrivelsen af de 14 udvalgte tilbud findes der bagerst i kataloget en samlet oversigt over de kommunale og frivillige tilbud, der er udpeget som relevante i arbejdet med ensomme unge i de tre kommuner. Oversigten er baseret på desk research på kommunernes hjemmesider. Herefter har de tre lokale udviklingsgrupper og interviewpersoner fra de 14 udvalgte tilbud udpeget relevante kommunale samt frivillige tilbud – og dermed kvalificeret oversigten.

3.2.3. Afdækningens betydning for projektets efterfølgende indsats

Overordnet har inspirationskataloget formået at pege på områder, der kunne fokuseres på i den fremadrettede indsats i projektet. Det har givet projektgruppen et kendskab til og overblik over de forskellige aktører og det lokale foreningsliv. Således har kataloget givet et indblik i, hvilke fora projektet kunne tilføre viden og hvor der med fordel kunne tilføjes nye tilbud/indsatser, og pilotprojekterne er i nogen grad blevet udviklet herudfra.

Dog er det indtrykket, at inspirationskataloget i højere grad har været benyttet af projektgruppen end af de lokale udviklingsgrupper. Den direkte betydning for de lokale udviklingsgrupper har dermed været begrænset, og det har ikke inspireret direkte til nye projekter. Samtidig er det heller ikke blevet brugt som inspiration på tværs af kommunerne.

Det skal imidlertid siges, at inspirationskataloget har givet udviklingsgrupperne indsigt i, at der findes en lang række forskellige alternative tilbud, der retter sig mod ensomme unge. Det betyder, at de har fået øjnene op for tilbud, som de ikke på forhånd havde kendskab til eksisterede og dermed har deltagerne i udviklingsgrupperne fået en større viden omkring relevante tilbud for projektets målgruppe.

Opsamlende har inspirationskataloget fungeret som en nyttig inspiration for projektgruppens opstart på 'Netværk – sådan!', idet det har skabt et bredt overblik over eksisterende tilbud og 'huller' på området. Kataloget har dog ikke haft en direkte indvirkning på de tre lokale udviklingsgruppers arbejde med at udvikle metoder og gennemføre pilotprojekterne.

Inspirationskataloget har også haft den effekt, at projektgruppen herigennem har kunnet finde relevante deltagere til arbejdet i de lokale udviklingsgrupper og har fungeret som en metode til at gøre potentielle deltagere interesserede i at deltage i projektet. Samtidig har kontakten i forbindelse med afdækningen også givet projektgruppen et personkendskab til nogle af de lokale kræfter, hvorudfra medlemmer til udviklingsgrupperne er blevet udvalgt.

Dermed har inspirationskataloget tjent det formål at få kendskab og adgang til det lokale liv i de tre kommuner, som projektgruppen ikke kendte indgående på forhånd.

3.3. God Praksis Seminarer

I den indledende fase af projektet blev der i september 2010 afholdt tre 'God Praksis Seminarer' – et i hver projektkommune – med deltagelse af blandt andet potentielle medlemmer af udviklingsgrupperne og kommunale nøglepersoner.

Det overordnede formål med de tre møder var at udvikle værdier, der skulle danne udgangspunkt for det videre arbejde i udviklingsgrupperne. Derudover var formålet at afdække, hvilken viden og hvilke tilbud, der allerede var i de tre kommuner samt at skabe interesse for projekt 'Netværk – sådan!'. Seminarerne skulle således danne grundlag for projektets videre arbejde.

På programmet var:

- at give deltagerne viden om ensomme unge
- at præsentere praksiseksempler på, hvad der virker i arbejdet med de unge. Her skulle deltagerne på mødet præsentere eksempler fra egen praksis.
- at lægge grunden for formuleringen af projektets værdier
- at finde potentielle deltagere til udviklingsgrupperne

Der var mellem 16 og 26 deltagere på møderne, som alle forløb planmæssigt.

3.4. Kick Off-konference – Netværk på Tværs

I marts 2011 blev der afholdt en større Kick Off-konference.

Formålet med arrangementet var at give deltagerne viden om ensomme, indadreagerende unge, inspiration til deres daglige arbejde med de unge, mulighed for at opbygge netværk samt viden om samarbejde mellem offentlige og frivillige organisationer.

Kick Off-konferencen skulle derudover skabe dialog og inspiration på tværs af de tre kommuner, generere input til projektet og fungere som udgangspunkt for etableringen af samarbejds- og inspirationsnetværk på tværs af kommunerne. Der tilstræbtes et deltagerantal på minimum 30 og en ligelig fordeling af professionelle og frivillige fra de tre projektkommuner.

På konferencen var 90 deltagere fra hele landet – primært fra projektkommunerne Odense, Næstved og Kolding, og flest fra Odense, hvor konferencen foregik. Deltagerne var en bred gruppe med ansættelse inden for en række forskellige niveauer og fagområder, fx kommunale ledere, frivillige samt ansatte på skoler og i jobcentre. Langt de fleste deltagere havde en vis erfaring med at arbejde med sårbare unge.

Programmet for dagen bestod af følgende grundelementer:

- **Oplæg om indadreagerende unge** v/ psykolog og ungdomsrådgiver Ida Koch
- **Indlæg fra de unge i ungetænkertanken**
- **Fire workshops** om henholdsvis aktiviteter som metode, samarbejde på tværs, frivillig faglighed og fællesskab i klassen
- **Et netværksløb** med det formål at give deltagerne mulighed for at mødes og 'netværke' i mindre grupper, samt at få indblik i mindre metoder, der med succes bruges i de tre kommuner
- **Oplæg om samarbejdet mellem offentlige og frivillige organisationer** v/ Pernille Egholm Hermansen, den daværende formand for Ventilen

Som led i projektet blev der efter konferencen udsendt et elektronisk spørgeskema til deltagerne med henblik på at evaluere dagen. Her svarede deltagerne på, hvad de fik ud af de enkelte elementer i programmet samt på, hvad de fik ud af dagen som helhed. Evalueringen af Kick Off-konferencen tager udgangspunkt i nedenstående succeskriterium:

Kick Off-konferencens succeskriterium

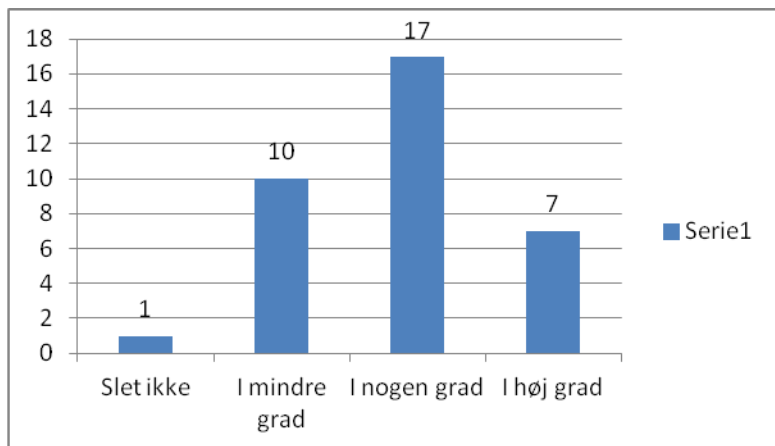
- At der er positive tilbagemeldinger fra deltagerne i forhold til relevans, inspiration og netværk på tværs af byerne

35 deltagere (ca. 39 %) besvarede spørgeskemaet. Nedenfor opsummeres kort de overordnede resultater.

3.4.1. Netværksdannelse

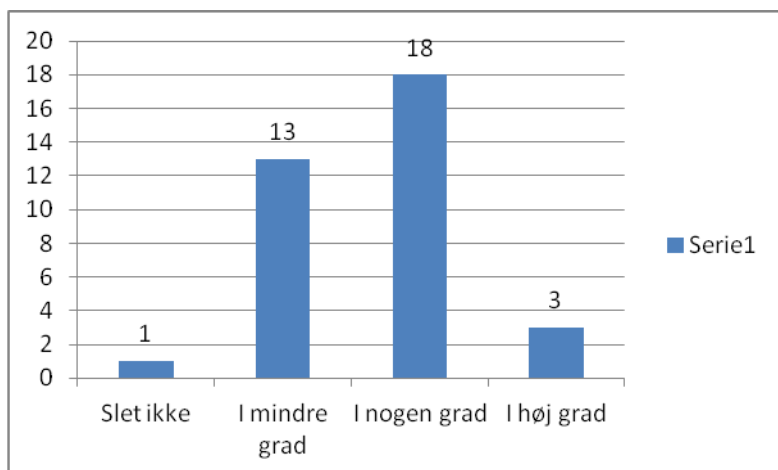
Et af de overordnede formål med konferencen var som nævnt at give deltagerne mulighed for at udvide deres netværk. To af spørgsmålene omhandlede derfor netværksdannelse.

Deltagernes svar på om de fik nye perspektiver på mulighederne for at hjælpe indadreagerende, ensomme unge ved at tale med andre deltagere på konferencen?

Her ses det, at deltagerne generelt har fået nye perspektiver på mulighederne for at hjælpe ensomme unge ved at tale med andre på konferencen. Kun én deltager har *slet ikke* fået nye perspektiver, og størstedelen (68,5 %) har *i nogen* eller *i høj grad* oplevet at få nye perspektiver på mulighederne for at hjælpe de unge.

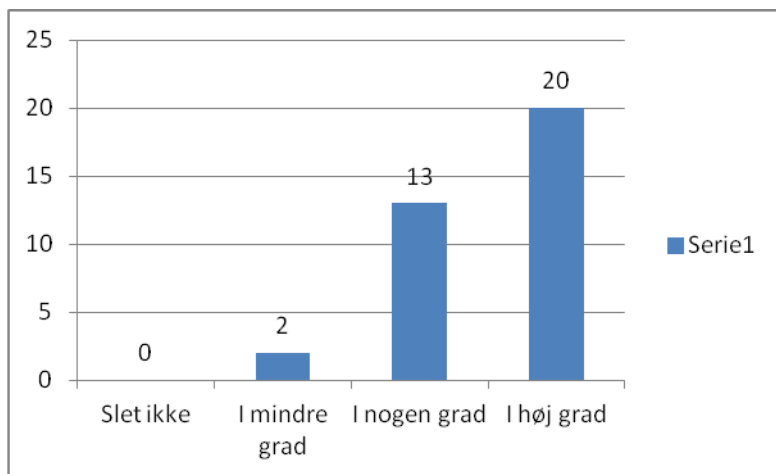
I hvor høj grad gav konferencen deltagerne et bredere netværk i forhold til arbejdet med ensomme, indadreagerende unge?

Der er en overvejende tendens til, at deltagerne *i mindre* (37 %) eller *i nogen grad* (51,5 %) har fået et bredere netværk efter konferencen. I alt udgør disse to grupper 88,5 % af deltagerne. Kun én deltager har en oplevelse af *slet ikke* at have fået udvidet sit netværk, mens tre *i høj grad* har fået udvidet deres netværk.

3.4.2. Oplæg ved Ida Koch

I hvor høj grad var Ida Kochs oplæg relevant for deltagernes arbejde med unge?

Over halvdelen af deltagerne (57 %) svarer at oplægget *i høj grad* havde relevans for deres arbejde og 13 deltagere (37 %) svarer at oplægget *i nogen grad* havde relevans. Kun to deltagere (5,5 %) svarer, at oplægget *i mindre grad* havde relevans for deres arbejde.

I hvor høj grad gav Ida Kochs oplæg deltagerne ny viden om ensomme, indadreagerende unge?

Langt de fleste oplevede at få ny viden ud af oplægget. Således svarede 25 ud af 35 deltagere (71,5 %), at oplægget *i nogen* eller *i høj grad* gav dem ny viden om ensomme, indadreagerende unge. 10 deltagere (28,5 %) fik kun *i mindre grad* ny viden, og ingen deltagere svarede, at de *slet ikke* fik ny viden ud af oplægget.

3.4.3. Workshops

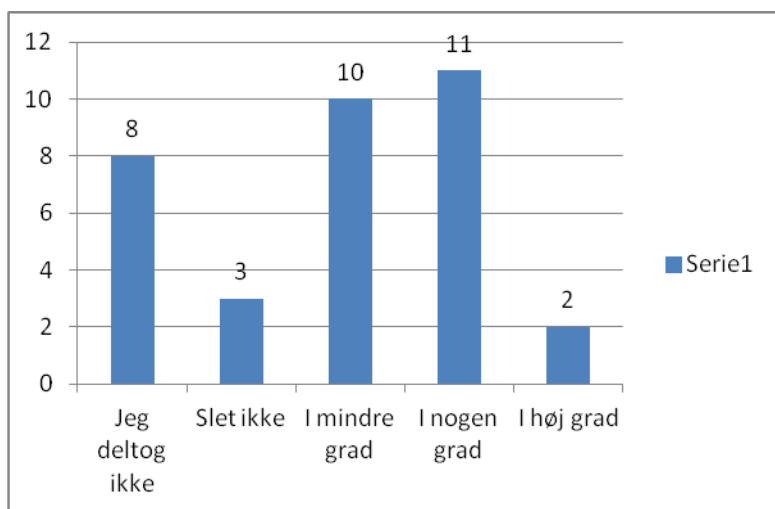
Deltagerne gav overordnet udtryk for tilfredshed med de fire workshops, der som nævnt havde temaerne 'aktiviteter som metode', 'samarbejde på tværs', 'frivillig faglighed' og 'fællesskab i klassen'. Særligt deltagerne i workshoppen 'samarbejde på tværs' oplevede en høj grad af relevans i forhold til deres daglige arbejde, og alle fik *i nogen* eller *i høj grad* inspiration til deres daglige arbejde.

Overordnet var deltagerne oplevelse af de fire workshops' relevans for det daglige arbejde således positiv. Derimod fik de i mindre grad inspiration til nye metoder i det daglige arbejde. Dette kan hænge sammen med, at gruppen af deltagere som nævnt var meget bred, og at de derfor havde forskellige funktioner i arbejdet med ensomme unge.

3.4.4. Netværksløb

Formålet med netværksløbet var at give deltagerne indblik i nogle af de metoder, der med succes allerede blev brugt i projektkommunerne. Ved de forskellige poster blev deltagerne præsenteret for levende eksempler på samarbejde på tværs af kommuner og frivillige organisationer. Derudover skulle løbet give deltagerne mulighed for at mødes og 'netværke' i mindre grupper.

I hvor høj grad gav løbet deltagerne inspiration til dit arbejde med unge?

Størstedelen af deltagerne fik *i mindre grad* (29 %) eller *i nogen grad* (32 %) inspiration til deres arbejde med unge. To deltagere fik *i høj grad* inspiration til deres arbejde, mens tre deltagere *slet ikke* fik inspiration til deres arbejde.

I hvor høj grad var de eksempler, deltagerne blev præsenteret for, brugbare i deres arbejde med unge?

13 deltagere (37 %) fandt *i nogen grad* de eksempler, de blev præsenteret for under løbet, brugbare i deres arbejde med unge. Otte deltagere (23 %) fandt kun *i mindre grad* eksemplerne brugbare, tre deltagere fandt *i høj grad* eksemplerne brugbare og tre deltagere fandt dem *slet ikke* brugbare.

Otte ud af de 34 deltagere der har besvaret spørgsmålet deltog ikke i løbet. Dette kan hænge sammen med, at nogle deltagere har valgt at gå hjem efter frokosten.

3.4.5. Oplæg ved Pernille Hermansen

Oplægget ved Pernille Hermansen om samarbejdet mellem offentlige og private organisationer blev overvejende positivt modtaget af deltagerne. Det skal dog nævnes at 12 ud af de 35 respondenter ikke var til stede under oplægget, hvilket kan hænge sammen med at oplægget lå sidst på dagen.

Samtlige af de tilstedeværende deltagere oplevede oplægget som relevant for deres daglige arbejde. Af de 23 tilstedeværende oplevede størstedelen (52 %) at oplægget *i høj grad* var relevant for deres daglige arbejde. For otte deltagere (ca. 35 %) var oplægget relevant *i mindre grad*, mens det for tre deltagere (13 %) *i høj grad* var relevant. Ingen deltagere oplevede, at oplægget *slet ikke* var relevant.

Tilsvarende fik alle deltagere inspiration til samarbejde mellem offentlige og frivillige organisationer. Ni ud af de 23 tilstedeværende deltagere (39 %) fik *i mindre grad* inspiration til dette, 11 deltagere (56,5 %) fik *i nogen grad* inspiration til samarbejdet og tre deltagere (13 %) blev *i høj grad* inspirerede.

3.4.6. Konferencen generelt

Hvad var det vigtigste deltagerne tog med hjem fra konferencen?

Deltagernes vigtigste udbytte fra konferencen kan overordnet systematiseres i fire grupper:

- **Større viden om samarbejdet mellem kommuner og frivillige.** Fx sagde en af deltagerne: *"Det vigtigste var at møde engagerede mennesker i fritidslivet og frivillige."* og en anden fremhævede *"... nye kontakter samt pointer i forhold til samarbejdet mellem kommune og frivillige"* som det vigtigste.
- **Viden om ensomhed**, herunder inspiration og nye ideer til arbejdet. En deltager sagde fx: *"Inspiration og engagement til at fortsætte arbejdet med denne gruppe unge"* Og en anden nævnte *"... ny inspiration fra andre, bare ved at lytte til deres erfaringer."*
- **Netværksarbejde.** Fx sagde en deltager: *"At der er rigtig mange, som arbejder inden for området, og at man skal huske at have det med i tankerne."* En anden fremhæver: *"At se det brede og engagerede netværk."*
- **Ida Kochs oplæg om indadreagerende unge.** Mange deltagere nævnte Ida Kochs oplæg som det vigtigste, de fik ud af dagen. En deltager sagde fx: *"Rigtig inspirerende med Ida og hendes mange facts."*

Kunne deltagerne bruge det aktivt i deres arbejde? Hvordan?

Deltagernes svar på, hvordan de aktivt kunne bruge udbyttet fra konferencen i deres arbejde, fordeler sig i tre overordnede kategorier:

- Flere deltagere ville sætte øget **fokus på samarbejdet på tværs af kommune og frivillige** organisationer. Fx skrev en deltager følgende: *"En større viden om og indsigt i frivilligt arbejde – særligt Ventilen – har betydet, at jeg vil være mere opmærksom på at bruge dette aktivt i forhold til at hjælpe unge."*
- Deltagerne fremhævede ligeledes, at de **via den nye viden ville handle anderledes** i forhold til målgruppen og at de fik en øget opmærksomhed på ensomhedsproblematikken.

- Derudover nævnte flere deltagere at de fremover vil **bruge deres netværk mere**. En deltager sagde fx: *"[Jeg vil bruge det aktivt når] vi starter nye projekter op. Jeg vil huske at invitere og høre andre parter."*

Hvad var særligt godt på konferencen?

Deltagerne fremhæver særligt følgende elementer som særligt godt:

- **Workshops**. Særligt nævnes workshop 2, hvor deltagerne hørte om samarbejdsprojektet 'Åben Skole' på Rådmandsgade Skole på Nørrebro i København. Som eksempel på dette sagde en deltager: *"Meget spændende at høre om, hvordan man kan arbejde på tværs af forvaltningerne i 'Åben Skole'."*
- Også selve **tilrettelæggelsen af konferencen** blev fremhævet som særligt godt af flere deltagere. Flere nævnte i den forbindelse, at en illustrator tegnede referater fra dagen, som særligt godt. Tre deltagere siger fx: *"Opbygningen af konferencen fungerede godt", "det var spændende med hele formen og måden konferencen var bygget op på med plakater som referat osv. Bestemt ikke kedeligt!!!"* og *"Visuel facilitator – fedt at se en anden måde at skabe overblik over input."*
- Derudover blev det også fremhævet at **møde netværket** samt **Ida Kochs oplæg**. En deltager sagde: *"Jeg kan til enhver tid lytte i timevis til Ida Koch."*

Deltagernes oplevelse af, hvad der kunne gøres bedre til næste gang?

Deltagernes svar på, hvad der kunne gøres bedre næste gang kan overordnet opdeles i følgende tre kategorier:

- **Netværksløbet** blev nævnt af flere deltagere. Deltagerne oplevede at der var for lidt tid til at komme rundt på posterne. En deltager sagde fx følgende: *"Jeg ville gerne have været rundt til alle posterne på netværksløbet. Det lød, som om alle havde nogle spændende eksempler."* Flere deltagere nævnte desuden, at de havde foretrukket at bruge mere tid på oplægsholdere.
- **Ida Kochs oplæg** nævnes også her af flere deltagere, idet hun ikke nåede at afslutte sit oplæg. Denne oplevelse forbandt deltagerne blandt andet med, at programmet på dagen var for tæt pakket. To deltagere sagde fx: *"Følte det blev lidt presset det hele, så måske færre indlæg eller??"* og *"Sørg for, at der er tid nok til, at oplæg kan blive afsluttet."*
- Deltagerne gav ligeledes udtryk for et ønske om at have **bedre tid til at 'netværke'**. Der blev fx sagt *"Alt for lidt tid til at netværke"* og *"Jeg ville gerne have haft bedre tid til at netværke mellem professionelle og frivillige."*

3.4.7. Opsamling

Som nævnt indledningsvis var formålet med konferencen at give deltagerne viden om målgruppen, inspiration til deres daglige arbejde, mulighed for at opbygge netværk og viden om samarbejde mellem offentlige og private organisationer.

Opsummerende levede kick Off-konferencen for langt de fleste deltagere op til formålet om at give ny viden om målgruppen. Særligt gennem Ida Kochs oplæg, hvor 71,5 % af deltagerne *i nogen* eller *i høj grad* oplevede at få ny viden. Oplægget nævnes desuden af flere deltagere som det vigtigste, de tog med sig hjem fra dagen, og som det, der var særligt godt ved konferencen.

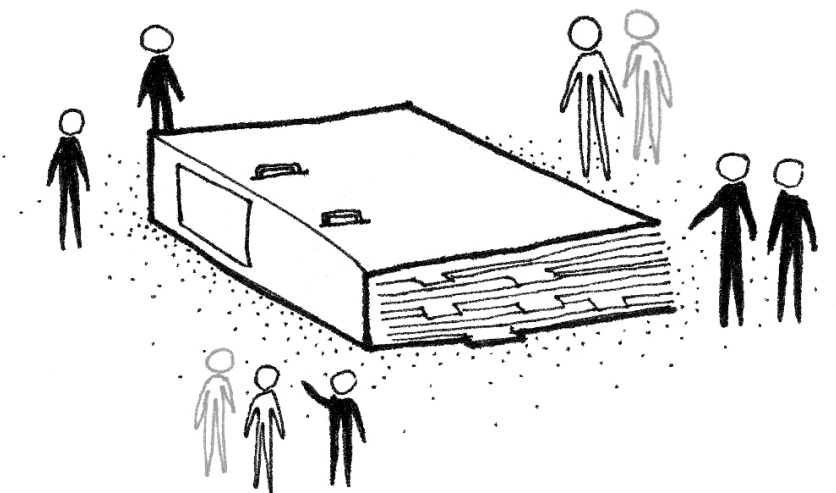
Deltagerne oplevede ligeledes i overvejende grad at få inspiration til deres daglige arbejde på konferencen. Også her svarede deltagerne, at Ida Kochs oplæg i særlig grad havde relevans for deres arbejde, men en overvejende del af deltagerne fik ligeledes inspiration til deres daglige arbejde gennem de fire workshops og netværksløbet.

Derudover fik størstedelen af deltagerne udvidet deres netværk gennem deltagelsen i konferencen. Størstedelen af deltagerne oplevede at få nye perspektiver på mulighederne for at hjælpe ensomme, indadreagerende unge ved at tale med andre på konferencen, ligesom størstedelen af deltagerne fik udvidet deres netværk efter konferencen. Dog blev det også nævnt af flere deltagere, at der manglede tid til netop netværksdelen.

Endelig fik deltagerne viden om og inspiration til samarbejdet mellem offentlige og frivillige organisationer, ligesom de fik udvidet deres netværk på tværs af offentlige og frivillige organisationer.

Konferencen levede således op til succeskriteriet om, at der skulle være positive tilbagemeldinger fra deltagerne i forhold til relevans, inspiration og netværk på tværs af byerne.

Kapitel 4 – Samarbejde på tværs

Som tidligere nævnt har projekt 'Netværk – sådan!' fungeret som et samarbejdsprojekt mellem Ventilen, Socialt Udviklingscenter SUS, Kolding, Odense og Næstved Kommuner. Følgende kapitel ser nærmere på samarbejdet og organiseringen mellem disse forskellige aktører: hvordan har de suppleret hinanden, hvad har udbyttet været, og hvilke udfordringer har der været undervejs i projektføreløbet?

Indledningsvist følger et afsnit om udviklingsgrupperne og de kommunale kontaktpersoners oplevelse af at medvirke i projektet, og endelig rundes kapitlet af med at se på samarbejdet på tværs af de tre projektkommuner.

4.1. Lokalt samarbejde på tværs – udviklingsgrupperne i 'Netværk – sådan!'

I starten af projektperioden for 'Netværk – sådan!' blev der nedsat tre lokalt forankrede udviklingsgrupper i henholdsvis Næstved, Odense og Kolding Kommuner. Udviklingsgrupperne havde mellem 11 og 14 medlemmer, og hver gruppe bestod primært af repræsentanter fra den kommunale og den frivillige verden. Fælles for deltagerne er, at de arbejder med unge og interesserer sig for trivselsproblematikker.

Udviklingsgrupperne var forankret forskellige steder i de tre byer og havde derfor forskellige primære målgrupper blandt kommunernes medarbejdere. I Odense var udviklingsgruppen forankret i Fritidsafdelingen og havde klubmedarbejdere som primær målgruppe. I Næstved var udviklingsgruppen forankret i kommunens Ungenetværk, hvis medarbejdere var primær målgruppe. Udviklingsgruppen i Kolding var forankret i Social- og Sundhedsforvaltningen. Her blev der ikke valgt en konkret målgruppe blandt kommunens medarbejdere, men ser man på pilotprojekternes arbejde, har lærerne været den mest aktive gruppe blandt kommunens medarbejdere.

4.1.1. Formålet med udviklingsgrupperne

Det primære formål med grupperne var at *sikre projektets lokale forankring*. Derudover var formålet med udviklingsgrupperne, at de skulle:

1. Levere input til videreudvikling af den lokale ungepolitik med det formål at sikre, at forebyggelse og afhjælpning af mistrivsel blandt indadreagerende unge var et eksplicit mål
2. Samle og udvikle metoder, værktøjer og pilotprojekter, der med afsæt i ungepolitikkerne har fokus på at styrke den sociale inklusion og tage hånd om unge, der føler sig ensomme og mistrives socialt
3. Være med til at sikre relevans og anvendelighed i de metoder og værktøjer, der udvikles
4. Sikre forankringen af projektets gode erfaringer på sigt
5. Være med til at udvikle og gennemføre minimum seks lokalt forankrede pilotprojekter

Udviklingsgruppernes arbejde har levet op til størstedelen af disse formål, hvilket bliver uddybet nedenfor.

Der blev ved starten af projektet forsøgt arbejdet med ungepolitikkerne i de tre kommuner.

Videreudviklingen af kommunernes ungepolitikker viste sig dog hurtigt at være irrelevant for projektets overordnede formål, da de tre kommuner allerede var godt på vej i udviklingen af politikkerne. Derfor blev det vurderet, at der i højere grad skulle fokuseres på udviklingsgruppernes øvrige formål.

Udviklingsgrupperne har i høj grad levet op til formålet om at udvikle metoder, værktøjer og pilotprojekter. På møderne havde gruppemedlemmerne mulighed for at udveksle ideer på tværs af kommunalt og frivilligt regi. Udviklingsgruppernes arbejde bestod derudover i at brainstorme på projektideer og indsatsområder, som var med til at skabe grobund for pilotprojekterne. De pilotprojekter, der blev gennemført som en del af projektet, er nærmere beskrevet i kapitel 6. Den viden om metoder og værktøjer, der blev indsamlet gennem projektet, er samlet på hjemmesiden www.vaerktoej.ventilen.dk

Værktøjskassen er nærmere beskrevet i kapitel 7.

Udviklingsgrupperne gav derudover løbende sparring på de metoder og værktøjer, der blev udviklet gennem projektet, og mange er udviklet på baggrund af udviklingsgruppernes ideer og input.

Evalueringen af udviklingsgrupperne tager udgangspunkt i de nedenfor opstillede succeskriterier:

Udviklingsgruppernes succeskriterier

- At grupperne i hver af de tre byer havde 8-15 medlemmer
- At der både var repræsentanter fra den kommunale og den frivillige verden
- At udviklingsgrupperne skulle mødes minimum fem gange fra efteråret 2010 til udgangen af 2011
- At frafaldet blev holdt på under 30 %
- At grupperne løbende fik nye medlemmer, hvis deres kompetencer viste sig vigtige at have med

4.1.2. Dataindsamling

Evalueringen af udviklingsgrupperne baserer sig på henholdsvis et fokusgruppeinterview med udviklingsgruppen i Odense, telefoninterviews med tre medlemmer af udviklingsgruppen i Kolding samt et evalueringsmøde med tre medlemmer af udviklingsgruppen i Næstved – herunder projektets kontaktperson fra Næstved Kommune. Her blev medlemmerne blandt andet spurgt til deres oplevelse af at være en del af udviklingsgruppen, om deres oplevelse af hvorvidt deres input var blevet imødekommet samt til kommunikation mellem udviklingsgruppen, Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS. Der blev benyttet samme interviewguide ved alle interviews. Derudover er der foretaget mere dybdegående telefoninterviews med de kommunale kontaktpersoner fra de tre kommuner.

Projektleder Karen Lerstrup Pedersens logbog samt deltagerlisterne fra de tre udviklingsgrupper er også anvendt, da det fremgår heraf, hvem der deltog i de forskellige møder.

4.1.3. Antal deltagere og frafald undervejs

Udviklingsgrupperne bestod af mellem 11 og 14 medlemmer, hvilket ligger inden for de opstillede succeskriterier.

- I Næstved bestod bruttogruppen af 13 medlemmer, hvoraf fire stoppede, hvilket svarer til en frafaldsprocent på 30 %. Udviklingsgruppen blev dog formelt nedlagt med gruppemedlemmernes samtykke efter tre møder, hvilket uddybes senere i kapitlet.
- I Kolding bestod bruttogruppen af 14 medlemmer, hvoraf fem kun deltog i et enkelt møde eller stoppede undervejs. Frafaldsprocenten var her på knap 36 %.
- I Odense bestod bruttogruppen af 13 medlemmer, hvoraf to kom til undervejs i forbindelse med pilotprojekterne. Dog stoppede én undervejs og to deltog kun i et enkelt møde – frafaldet lå dermed på 23 %.

Det gennemsnitlige frafald i de tre udviklingsgrupper lå således på 29,5 %, og frafaldet ligger dermed lige under de 30 %, som var målsætningen i de opstillede succeskriterier. Antallet af deltagere på de fleste møder var ca. 8-11, men der var enkelte møder med kun 4-5 fremmødte på trods af et højere antal tilmeldte.

I beregningen af frafaldet er kun medregnet dem, der deltog i mindst ét møde. De deltagere, der havde tilmeldt sig udviklingsgruppen, men som aldrig dukkede op, medregnes dermed ikke. I enkelte tilfælde blev en deltager skiftet ud med en anden fra samme arbejdsplads. Heller ikke dette medregnes som frafald.

4.1.4. Antal møder

Som det fremgår ovenfor var det et succeskriterium, at udviklingsgrupperne skulle mødes mindst fem gange inden udgangen af 2011.

Udviklingsgruppen i Odense nåede at mødes de planlagte fem gange. Det viste sig dog mest hensigtsmæssigt at strække processen og afholde det sidste møde i 2012 med henblik på at få feedback på Værktøjskassen.

I udviklingsgruppen i Kolding var der ligeledes planlagt et møde i 2012, hvilket dog måtte aflyses på grund af manglende tilmeldinger. Der blev ikke planlagt et nyt møde, idet det i så fald først kunne lægges efter lanceringen af Værktøjskassen. Der blev således afholdt fire udviklingsgruppemøder i Kolding i alt.

Som nævnt nåede udviklingsgruppen i Næstved kun at mødes tre gange, hvorefter gruppen blev nedlagt. Dette hang blandt andet sammen med kommunikationsproblemer i opstartsfasen, hvilket uddybes nedenfor. Efterfølgende blev der dog holdt særlig tæt kontakt med kontaktpersonerne på Sjølundsskolen, hvor der blev gennemført et pilotprojekt. I efteråret 2012 blev der desuden afholdt et møde med kommunens tre kontaktpersoner, hvor de gav feedback på Værktøjskassen og evaluerede projektføløbet som helhed.

4.1.5. Sammensætning af udviklingsgrupperne

I alle udviklingsgrupper var der som nævnt repræsentanter fra både den kommunale og frivillige verden. Der var fx repræsenteret medarbejdere fra jobcentre, klubmedarbejdere, spejdere, værestedsledere, lærere, ansatte i SSP-regi, sportstrænere osv. Deltagerne havde forskellige oplevelser af den brede sammensætning af deltagere i gruppen. På den ene side blev det nævnt som noget positivt og som en mulighed for at få øjnene op for perspektiver, man ellers ikke ville have set. En deltager siger fx:

”Det er godt, at vi har været så forskellige. Det giver en anden snak, og det bliver ikke så ’indspist’. Man ser problematikkerne fra andre faglige vinkler.”

På den anden side oplevede nogle deltagere, at forskellene mellem deltagerne var for store, og at den fælles referenceramme ikke altid var på plads – fx når emnet drejede sig om børn og unge i forskellige aldre. Kontaktperson for udviklingsgruppen i Kolding og udviklingschef i Social- og Beskæftigelsesforvaltningen, Kim Hansen, beskriver det på følgende vis:

”At folk var forskellige var både en styrke og en udfordring. Mange synspunkter er godt, men det tager lang tid. Den største udfordring har været forskellen på aldersgrupperne [i projektets målgruppe]. Man har en forskellig kontakt med børn og unge afhængig af alder, og man møder dem forskellige steder.”

Derudover var der i en af grupperne en oplevelse af, at deltagerne i starten af projektperioden kom med meget forskellige dagsordener, hvilket dog ændrede sig undervejs. En deltager siger fx

”Opstarten var krydret for mig. Der var for mange foreninger med egne kæpheste og gule sedler. På mødet, hvor vi lavede vores ’kontrakt’ [mere konkrete aftaler om ’Netværk – sådan!’s indsatsområder i Næstved], gav det mening, og det har givet mening for mig fagligt at tænke i disse baner.”

En praktisk udfordring var tidsmæssigt at placere møderne, så alle kunne deltage, idet deltagerne havde forskellige arbejdstider. De kommunalt ansatte ønskede at holde møderne inden for deres arbejdstid,

hvorimod de frivillige havde bedre mulighed for at deltage i møder uden for normal arbejdstid. Denne udfordring betragter evaluator som et grundvilkår, når man ønsker at samle frivillige og ansatte.

4.1.6. Opstarten af udviklingsgrupperne – og valget om at nedlægge gruppen i Næstved

En overordnet erfaring i forhold til udviklingsgruppernes arbejde – og særligt relevant i startfasen – var vigtigheden af at sikre en fælles forståelse af ensomhedsbegrebet og af udviklingsgruppernes formål som udgangspunkt for det videre projektarbejde og -udvikling. Det skal her nævnes at deltagerne i udviklingsgruppen i Odense ikke gav udtryk for manglende forståelse af gruppens formål og opgaver ved fokusgruppeinterviewet. I dette afsnit vil der derfor være fokus på Kolding og Næstved Kommune, dog særligt Næstved Kommune, hvor udviklingsgruppen blev nedlagt.

Det lykkedes i alle tre grupper at opnå et fælles udgangspunkt på trods af, at der ikke eksplicit var taget højde for dette i projektbeskrivelsen.

En deltager fra udviklingsgruppen i Kolding Kommune beskriver det på følgende måde:

”Tina og Karen [fra henholdsvis Socialt Udviklingscenter SUS og Ventilen] bar det virkelig. De løftede det, da folk ikke vidste, hvorfor de var der, hvad de skulle osv. Det fik de hurtigt styr på.”

Selvom grupperne hen ad vejen opnåede en bedre forståelse af udviklingsgruppernes opgaver og formål, har den lidt uafklarede start sandsynligvis været årsag til nedlæggelsen af gruppen i Næstved Kommune.

Leif Jacobsen, udviklingschef i Center for Børn og Unge og kontaktperson for udviklingsgruppen i Næstved, beskriver det således:

”Der var noget kulturforskellighed mellem de professionelle og foreningerne. De havde svært ved at bringe sig i samtale med hinanden... Der var ikke hul igennem mellem de to parter.”

De medlemmer af udviklingsgruppen, der kom fra foreningerne, faldt derfor hurtigt fra. Leif Jacobsen nævner desuden, at kontaktpersonen fra den lokale Ventil blev skiftet ud flere gange undervejs, og det er hans opfattelse, at dette ligeledes har vanskeliggjort gruppens start. Han beskriver det på følgende vis:

”Udfordringerne bestod primært i kommunikationsmæssige vilkår mellem projektets parter [foreninger og kommunalt ansatte] samt strukturmæssige forhold [udskiftning af deltagere]. Vi havde ikke den kontinuitet, der skulle til ... Vi havde ikke et fælles sprog og fælles definitioner. Den omhu, der krævedes, var vi ikke gode nok til at holde fast i.”

En årsag til, at det ikke lykkes at skabe et fælles afsæt var således også, at der var et meget ustabil fremmøde blandt deltagerne. En deltager i udviklingsgruppen fra Næstved giver dog udtryk for, at hun fik bedre forståelse af, hvad udviklingsgruppens opgaver var, efterhånden som pilotprojekterne startede op. Hun siger om dette:

”I starten var jeg meget forvirret ... Hvad skal jeg her? Hvad kan jeg bidrage med? For mig kom der styr på det på Sjølundsskolen, hvor der var noget konkret [metoder], vi skulle afprøve. Der kom en god dynamik.”

En anden deltager nævner, at hun oplevede, at der opstod en fælles forståelse af ensomhedsproblematikken gennem de faglige oplæg på samarbejds- og inspirationsnetværksmøderne, som bliver beskrevet nærmere senere i dette kapitel.

Efter nedlæggelsen af udviklingsgruppen blev der i stedet holdt en række møder med henblik på at etablere et pilotprojekt på Sjølundsskolen i Næstved. På trods af den vanskelige opstart, har Næstved Kommune derfor alligevel fået et udbytte af projektet. Om dette siger Leif Jacobsen:

”Jeg synes, at vi fik tunet os ind på hinanden og blev mere praksisorienterede hen ad vejen. Det sidste års tid har det lydt på vandrørene, som om nogen har fået fornøjelse af projektet.”

Næstved Kommune har således trods nedlæggelsen af gruppen fået udbytte af at være med i projektet, hvilket bliver uddybet senere i dette kapitel.

4.1.7. At være en del af udviklingsgrupperne

Overordnet har tilbagemeldingerne fra deltagerne i udviklingsgrupperne været positive.

Blandt andet er den gode energi og et tydeligt formål på møderne blevet fremhævet. Deltagerne har haft en oplevelse af professionalisme fra projektets side og har oplevet gode kompetencer hos projektgruppen, herunder en positiv oplevelse af, at de var *”godt pågående.”* De nævner, at det har været inspirerende at deltage i udviklingsgruppen og at mødernes indhold har været vedkommende, hvilket fremgår af følgende citat:

”Det var nyt for mig med interesse for de stille, indadreagerende unge. Det var derfor, jeg fortsatte. Jeg kunne pludselig se, at der var en problemstilling, jeg kunne kende fra min hverdag.”

For én udviklingsgruppedeltager har det at være med i udviklingsgruppen også givet mod til at gå i gang med et nyt projekt, som ikke er en del af projekt 'Netværk – sådan!'. Projektet kaldes Running Relations og gennemføres i et samarbejde mellem kommunale og frivillige aktører. At deltage i udviklingsgruppen har således for denne person også givet mod på at iværksætte lignende tiltag i andre sammenhænge.¹⁰

Deltagerne gav derudover udtryk for en oplevelse af at blive involveret i projektudviklingen og af, at deres input på møderne er blevet hørt. Samtidig har de haft en oplevelse af, at deres deltagelse var vigtig samt at deres input var væsentlige for projektet. En deltager siger følgende:

”Jeg har fået noget med hjem og jeg har også en oplevelse af, at I [projektgruppen] fik, hvad I kom efter. Man følte, at det var vigtigt, at man kom.”

¹⁰ Dette initiativ vil blive præsenteret senere i rapporten.

4.1.8. Kommunikation mellem udviklingsgrupperne, Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS

Overordnet oplever deltagerne, at kommunikationen mellem dem og projektgruppen har været god – også i Næstved Kommune, hvor udviklingsgruppen blev nedlagt. En deltager i Kolding Kommune siger følgende om kommunikationen:

”Det, man fik forud for møderne [dagsordener og skriftligt materiale i øvrigt], har været overskueligt og godt gennemarbejdet. Man kunne se, hvad man skulle ind til og hvad det handlede om, så man har kunnet forberede sig.”

Deltagernes indtryk har desuden været, at møderne var godt forberedte og planlagte. Enkelte deltagere fortæller dog, at det i en travl hverdag har været svært at nå at forberede sig ordentligt til møderne, når der var meget skriftligt materiale, der skulle læses. En deltager siger fx:

”Jeg har taget uddannelse imens [jeg deltog i udviklingsgruppen], så jeg har ikke altid fået gjort så meget ud af det, som jeg gerne ville. Det var dog ikke fordi, at der var for meget [at læse]. Det var rart, at der var tænkt tanker. Men jeg savnede mere tid.”

Enkelte deltagere i udviklingsgruppen i Odense Kommune har haft en oplevelse af, at der er gået lang tid imellem, at de i udviklingsgruppen har hørt noget fra projektet. Dette kan skyldes, at disse deltagere ikke har været direkte involveret i et pilotprojekt og derfor særligt i opstartsfasen af pilotprojekterne har savnet mere information. En erfaring, som projektgruppen kan tage med videre, er dog, at man fx kan sende korte, informerende mails ud til deltagerne i udviklingsgrupperne, hvis der går lang tid imellem møderne. Således opretholdes deltagernes motivation og engagement i højere grad.

4.1.9. Kontaktpersonernes oplevelse af udviklingsgruppernes arbejde og kommunernes udbytte

I dette afsnit fokuseres primært på *kommunernes udbytte* af at deltage i projektet set fra et ledelsesmæssigt perspektiv.

Alle tre projektkommuner er vant til at samarbejde med organisationer udefra og har overordnet gode erfaringer med dette. Samarbejdet med Ventilen og Socialt Udviklingscenter SUS har blandt andet haft den fordel, at det har givet kommunerne mulighed for at se på samarbejdet med frivillige fra en ny vinkel. Det fremhæves fx, at der er en anden kommunikation samt andre logikker og styreformere, man bør være opmærksom på som kommune i samarbejdet med frivillige organisationer.

To af kontaktpersonerne fremhæver netop det øgede fokus på og ny viden om samarbejdet mellem det kommunale og de frivillige organisationer som det primære udbytte af projektet. Lise Skov, kontaktperson og sektionsleder i fritidsafdelingen i Odense Kommune, beskriver det således:

”Jeg har fået et større kendskab og en mere naturlig tilgang til samarbejdet med frivillige [inden for det sociale område]. Det har passet ind i nogle af de andre ting, der er sket i kommunen.”

Lise Skovs oplevelse var dog også, at forløbet blev for langstrakt. Hun beskriver det således:

”Jeg ville hellere have arbejdet kort og intensivt. Så havde man lært hinanden bedre at kende, og der havde måske været mere synergi.”

Også i Næstved Kommune er der via projektet kommet øget fokus på samarbejde på tværs af de kommunale og frivillige tilbud. Om dette siger udviklingschef i Næstved Kommune, Leif Jacobsen, følgende:

”Projektet var med til at give en bedre fokusering på, at der er nogle ungemiljører, vi kan støtte, som de er. At vi kan være behjælpelige med at etablere det, de ønsker.”

I begge kommuner er udviklingsgruppernes arbejde faldet godt i tråd med kommunernes øvrige arbejde.

Leif Jacobsen fremhæver desuden, at projektet i høj grad har været i stand til at tilpasse sig de ændringer og udfordringer, der har været i kommunerne undervejs i projektperioden – uden at krænke projektets idé eller målsætning. Han formulerer det på følgende måde:

”Inden for rammerne har de [projektleder og konsulenterne] justeret ind. Forløbet har været det bedst tænkelige under de vilkår, der blev os tildelt. Vi måtte rekapitulere situationen lidt, men der er kommet noget ud af det alligevel.”

Dette aspekt var særligt væsentlig netop i Næstved Kommune, hvor udviklingsgruppen som tidligere nævnt blev nedlagt.

I Næstved Kommune var det en yderligere udfordring, at der under projekt 'Netværk – sådan!' var flere strukturmæssige ændringer. Kommunens ungenetværk, hvis medarbejdere udgjorde en stor del af udviklingsgruppen, var underlagt sparekrav, og der var usikkerhed i forbindelse med ændring af centerstrukturen i kommunen. Det var derfor ikke muligt for medarbejderne at være så projektaktive, som det havde været hensigten.

Også klub- og fritidsområdet i Odense Kommune, hvor udviklingsgruppen var forankret, har under projektets forløb været underlagt strukturmæssige ændringer.

I Kolding Kommune har udbyttet blandt andet bestået i inspiration til kommunens øvrige arbejde. Ifølge udviklingschef og kontaktperson Kim Hansen har projektets primære output været redskaberne i Værktøjskassen. På trods af usikkerhed omkring, hvad man i kommunen skulle have ud af projektet, er Kim Hansen tilfreds med de redskaber, der er udviklet til Værktøjskassen.

4.1.10. Opsamling

Opsummerende kan det siges, at udviklingsgrupperne har levet op til *formålet* om at samle og udvikle metoder, værktøjer og afprøve nogle af dem i pilotprojekter, samt at bidrage til at sikre relevansen af disse. Udviklingsgrupperne har ligeledes med pilotprojekterne bidraget til at sikre forankringen af projektets resultater. Udviklingsgrupperne har dog ikke leveret input til kommunernes ungepolitikker, idet de viste sig irrelevante for projektets overordnede formål.

Forankringen af projekt 'Netværk – sådan!' er lokalt særligt sikret gennem pilotprojekterne. Her er det de ansatte og frivillige i kommunerne, der selv har taget initiativ til og - med større eller mindre grad af støtte fra projektgruppen - gennemført projekterne, hvilket vidner om engagement og motivation fra initiativtagernes side. Dette er netop en fordel i forhold til at sikre pilotprojekternes forankring. En anden vigtig pointe her er, at der ikke i projektet har været økonomiske midler sat af til pilotprojekternes gennemførelse. Det har gjort forankringen af projekterne lettere, idet der ikke er gennemført projekter, som var afhængige af, at institutionerne fik tilført ekstra midler.

Grupperne levede i overvejende grad op til de opstillede succeskriterier, der omhandlede antal medlemmer, sammensætning af medlemmer, antal møder, frafald og nye medlemmer efter behov. De havde således det ønskede antal medlemmer, herunder repræsentanter fra både den frivillige og kommunale verden. Frafaldet er opgjort til 29,5 %, og grupperne fik nye medlemmer undervejs. Dog mødtes kun én af grupperne de fem gange, som det var hensigten, idet udviklingsgruppen i Næstved blev nedlagt, og det sidste møde i Kolding måtte aflyses på grund af manglende tilmeldinger.

Trods usikkerhed omkring udviklingsgruppernes opgaver og formål i opstartsfasen lykkedes det i alle tre kommuner at opnå en fælles forståelse for projektet, og de har overordnet en oplevelse af, at projektet har levet op til deres forventninger. Set fra et ledelsesmæssigt perspektiv har det primære udbytte af udviklingsgruppernes arbejde, ifølge de tre kontaktpersoner, været at få ny viden om samarbejdet med det frivillige område.

Den usikkerhed deltagerne i udviklingsgrupperne giver udtryk for, kan blandt andet hænge sammen med at projekt 'Netværk – sådan' er et langvarigt udviklingsprojekt med fokus på at skabe generelle værktøjer. Derudover kan usikkerheden hænge sammen med, at projektet strakte sig over tre år, ofte med måneder mellem møderne. Samtidig er det projektgruppens oplevelse, at mange praktikere mest er trænede i at finde på gode, konkrete løsninger inden for deres egen organisations rammer. I dette tilfælde ønskede projektgruppen i højere grad, at de skulle tænke generelt over erfaringer, udfordringer og mulige løsninger. Dette er muligvis ikke faldet alle lige let.

Overordnet har deltageres oplevelse af at være med i udviklingsgrupperne været positiv. Sammensætningen af deltagere gav i nogen grad anledning til kommunikationsvanskeligheder, men deltageres forskellighed blev primært oplevet som en styrke for projektet. Og disse erfaringer med hinandens forskellighed er måske netop det nødvendige udgangspunkt, hvis man vil blive bedre til at samarbejde på tværs. Deltagerne oplevede i høj grad, at deres input blev hørt og anvendt. Kommunikationen mellem udviklingsgrupperne og projektgruppen blev oplevet som god, og ligeledes var deltageres oplevelse af projektgruppens professionalisme positiv.

4.2. Samarbejde på tværs i de tre projektkommuner

Som en del af Projekt 'Netværk – sådan!' blev der oprettet et nationalt samarbejds- og inspirationsnetværk bestående af de tre lokale udviklingsgrupper og andre praktikere og videnspersoner, der arbejder med indadreagerende, ensomme unge i de tre projektkommuner.

Netværket skulle fungere som forum for sparring, inspiration og erfaringsudveksling på tværs af landet samt være forum for viden om indadreagerende, ensomme unge, og hvordan de kan hjælpes. Rent praktisk havde projektgruppen her mulighed for at trække på videnspersoner, få oplægsholdere ud osv. Dette havde der ikke været mulighed for i samme omfang, hvis der skulle afholdes separate arrangementer i de tre projektkommuner. Netværket skulle desuden være med til at udvikle de lokalt forankrede pilotprojekter. Hensigten var, at netværket skulle mødes halvårligt og minimum tre gange i projektperioden.

Der blev afholdt i alt tre landsdækkende arrangementer med deltagelse af de tre udviklingsgrupper, herunder:

- Et kick Off-arrangement i marts 2011, hvor formålet som tidligere nævnt blandt andet var at skabe dialog og inspiration på tværs af de tre kommuner, generere input til projektet og fungere som udgangspunkt for etableringen af samarbejds- og inspirationsnetværket. Kick Off-arrangementet er nærmere beskrevet i kapitel 3
- To samarbejds- og inspirationsnetværksmøder afholdt i Odense i henholdsvis maj og november 2011. Programmet for de to møder vil blive beskrevet herunder

4.2.1. Samarbejds- og inspirationsnetværksmøder

Formålet med mødet den 11. maj 2011 var at få viden og inspiration fra eksperter samt at sætte fokus på videndeling, sparring og inspiration deltagerne imellem og på tværs af de tre kommuner. Programmet bestod af følgende grundelementer:

- Oplæg om SFI's undersøgelse "Børn og Unge i DK" v. Dines Andersen, seniorforsker i SFI med fokus på børn, familier og minoriteter
- Oplæg om samarbejde mellem kommuner og frivillige organisationer v. Jan Toftegaard Støckel, lektor på Syddansk Universitet med fokus på børn og unges sundhed samt sundhed og civilsamfund
- Fælles videndeling og sparring, hvor deltagerne blev inddelt i grupper på tværs af kommuner

På andet og sidste samarbejds- og inspirationsnetværksmøde blev der fokuseret på pilotprojekterne i de tre kommuner. Grundelementerne i programmet var:

- Oplæg om kontakt til ensomme unge ved Mathias Lasgaard, adjunkt ved Syddansk Universitet med speciale i ensomhedsforskning. Herunder om hvordan man kan gøre det lettere for ensomme unge at benytte eksisterende tilbud
- Præsentation af tre pilotprojekter: 'Temadag på Sdr. Vang Skolen' i Kolding, 'Fit for Fight' i Odense og 'Ensomme unge på kontanthjælp i praktik i Fyens Rideklub' i Odense. Her blev pilotprojekternes

grundidé, status og største udfordringer præsenteret. De nævnte pilotprojekter er beskrevet i kapitel 6

- Gruppearbejde med fokus på pilotprojekternes aktuelle udfordringer

Ved interviewene med kontaktpersonerne for de tre udviklingsgrupper blev kontaktpersonerne adspurgt til deres udbytte af samarbejdet med de andre byer.

Kontaktpersonernes oplevelse er enslydende: Møderne var vellykkede og fagligt gode, men der blev ikke 'netværket' mellem deltagerne på møderne. De peger på, at de fandt det interessant at høre om pilotprojekterne i de andre byer, men at projekterne var meget forskellige og der blev ikke arbejdet videre med konkrete tiltag i kommunerne på baggrund af udbyttet på møderne. En deltager i udviklingsgruppen i Kolding fortæller dog, at møderne gav en god fælles forståelse for målgruppen og baggrunden for projektet på tværs af de tre kommuner – særligt i kraft af oplægsholderne.

Opsamlende kan det derfor siges, at samarbejds- og inspirationsnetværksmøderne i højere grad har fungeret som forum for vidensinput og inspiration end for sparring og erfaringsudveksling.

Kapitel 5 – Ungetænk tanken

– kvalitetssikring og inspiration til projekt 'Netværk – sådan!'

"(...) det er et projekt, som får input fra de unge selv gennem deres erfaringer i stedet for at hente hjælp fra eksperter udefra, som ikke har været igennem systemet. Så man får lidt insiderviden (...)."

Ungetænk tanksmedlem

5.1. Baggrund for ungetænk tanken

Ensomhed er et komplekst begreb, der kan dække over en lang række subjektivt oplevede følelser. Derfor er unge, der har oplevet ensomheden på egen krop, de bedste til at beskrive, hvordan det føles at blive ekskluderet fra fællesskabet eller mangle nære relationer i sit liv. For at sikre at de udviklede metoder og værktøjer blev relevante for de unge, har projekt 'Netværk – sådan!' etableret en ungetænk tank.

Formålet med Ungetænk tanken har været, at den skulle fungere som kvalitetssikring og inspiration for projektet undervejs i processen. Den er tænkt som en platform, hvor ideer og metoder til at forebygge og håndtere ensomhed blandt indadreagerende unge er blevet kvalitetssikret og diskuteret. Med deres personlige erfaringer i rygsækken har de unge således fungeret som "eksperter" i, hvordan det er at være ung og opleve ensomhed – og hvad voksne, der ønsker at hjælpe, kan gøre.

Evalueringen af ungetænk tanken lægger sig op ad følgende værdimål og succeskriterier:

Værdimål og succeskriterier for Ungetænk tanken

- Inden udgangen af oktober 2010 etableres en tænketank med 5-10 unge, der har følt sig ensomme og socialt isolerede
- Tænketanken skal mødes mindst 5 gange fra efteråret 2010 til udgangen af 2011
- Kontinuitet i tænketanken er væsentligt – derfor tilstræbes der et frafald i gruppen på under 30 % i løbet af projektperioden
- Tænketanken skal følge projektet tæt og:
 - 1) Sikre, at projektets aktiviteter løbende opkvalificeres ved aktivt at inddrage de unges erfaringer og perspektiver
 - 2) Følge arbejdet i de lokale udviklingsgrupper og levere input til det

5.2. Ungetænk tankens forløb og fakta

Ungetænk tanken har gennem størstedelen af projektperioden bestået af syv unge, der alle har eller har haft tilknytning til tre sociale tilbud i Odense; Ventilens lokale mødested, Samtalegrupper for Unge, der er et frivilligt socialt tilbud drevet af Ungdommens Vel og Club 11, et kommunalt tilbud rettet mod ensomme unge.

De syv unge har gennem projektperioden fastholdt et stabilt fremmøde, og kun én af paneldeltagerne er sprunget fra undervejs¹¹. Projektet har tilstræbt et frafald på under 30 % i løbet af projektperioden, og dermed er projektets målsætning blevet opfyldt. Samtidig har det været en central faktor for de unges oplevelse af at deltage i ungetænk tanken og for projektets udbytte, at der har været kontinuitet i gruppen.

For at **rekruttere** de unge til deltagelse i ungetænk tanken henvendte projektlederen i Ventilen sig til frivillige og ansatte i Ventilen Odense, Samtalegrupper for Unge og Club 11, og spurgte, om de havde unge, som kunne have lyst til og være gode til at indgå i tænketanken. Derefter blev de unge personligt tilbudt at medvirke i tænketanken. Det afgørende kriterium i udvælgelsen af de unge var, at de havde eller havde haft følelsen af ensomhed inde på livet, og gruppen har således bestået både af nuværende og tidligere ensomme. Derudover har det også været væsentligt, at de udvalgte unge i større eller mindre grad har haft kompetencer og lyst til at indgå i debatterne i tænketanken og reflektere over egne erfaringer og materialet i projektet.

Det første, indledende møde i ungetænk tanken blev afholdt d. 27. oktober 2010 i Odense. Formålet med mødet var at etablere en kontakt med de unge og skabe en fælles forståelse af den funktion, ungetænk tanken skulle have i projektet.

Efter det første møde i tænketanken i oktober 2010 foretog projektlederen en række **individuelle interviews** med de enkelte unge i perioden december 2010 til marts 2011. Hensigten med disse interviews var at skabe et bedre kendskab til den enkelte unge og få et billede af hans/hendes baggrund og opvækst. Denne baggrundsviden var væsentlig for bedre at kunne forstå de unges perspektiver og respons på det udviklingsarbejde, der skulle gennemføres i projektet.

Forskning viser, at indadreagerende, ensomme unge ofte kan have en oplevelse af, at "der nok ikke er brug for mig", eller at "de opdager nok ikke, hvis jeg bliver væk". Netop derfor har **opfølgning** været et vigtigt element i at fastholde de unges engagement og deltagelse i ungetænk tanken. De unge har derfor i god tid før hvert møde modtaget en invitation via deres mail, og kort tid inden møderne er der blevet sendt en sms til den enkelte unge som en 'reminder'. Hvis én af de unge ikke dukkede op til mødet, blev der efterfølgende blevet sendt en sms med en lille hilsen og når det har været relevant, er der blevet udsendt opsamlinger efter møderne. Det er evaluators vurdering, at det opfølgende element har bidraget til, at de unge har fået en oplevelse af, at deres tilstedeværelse har betydning for projektet.

¹¹ Inden projektopstart var der i alt 11 unge, der gav tilsagn om, at de ønskede at medvirke. Imidlertid dukkede tre aldrig op trods opfølgning fra projektleder. Således bestod Ungetænk tanken af otte deltagere, da det første møde fandt sted.

5.3 Aktiviteter i ungetænkertanken

I perioden oktober 2010 til december 2012 er der i alt blevet afholdt ni møder med ungetænkertanken. Møderne er foregået i Odense på henholdsvis frivilligcentret og ungdomshuset. Projektleder Karen Lerstrup Pedersen har været den gennemgående person, der undervejs i forløbet har ført kontakten med de unge og deltaget i samtlige møder. Karen Lerstrup Pedersen er som oftest blevet ledsaget af minimum en medarbejder fra Socialt Udviklingscenter SUS.

Undervejs er en lang række temaer, der knytter sig til projektets metodeudvikling, blevet afprøvet og diskuteret. Eksempelvis har følgende emner været på dagsordenen:

- Hvad kendetegner unge, der har det svært – og unge, der har det godt?
- Casebeskrivelser om tre unge, der har det svært og føler sig ensomme
- Pilotprojektet "Fit for Fight"
- Pilotprojektet "Åben Skole"
- Feedback på en lang række af værktøjskassens værktøjer
- Feedback på den samlede værktøjskasse – herunder bidraget med at levere citater og filmmateriale til brug i værktøjskassen

De unges input er blevet taget med videre til møderne i de relevante lokale udviklingsgrupper og pilotprojekter, hvor de altid er blevet mødt med stor interesse.

Udover at diskutere ovenstående emner er der på hvert møde blevet informeret om aktiviteter i de lokale udviklingsgrupper og i de enkelte pilotprojekter. Således er der i projektet skabt bro mellem ungetænkertanken, de lokale udviklingsgrupper og pilotprojekterne ved at holde alle parter informerede og få sparring på tværs.

Tre af de unge medvirkede i projektets Kick Off-konference på Den Sociale Højskole i Odense d. 23. marts 2011. Her blev der blandt andet vist en film med én af de unge, hvor han fortæller om sine oplevelser med ensomhed og der blev læst en tekst højt fra én af de andre unge, hvor han sætter fokus på de udfordringer, han oplever med at skulle leve op til et bestemt samfundsmæssigt ungdomsideal.

Derudover har fire af de unge i november 2011 deltaget i et inspirationsnetværksmøde i Odense, hvor de mødte udviklingsgrupperne. Her medvirkede de unge i erfaringsudvekslingen fra pilotprojekterne, sparring og videreudvikling af de konkrete ideer. På samme vis har tre-fire af de unge medvirket i et udviklingsgruppemøde med udviklingsgruppen i Odense.

Endelig har to af de unge deltaget i to fyraftensmøder i henholdsvis København og Aarhus i november 2012 og januar 2013, hvor de har siddet i et panel sammen med projektleder Karen Lerstrup Pedersen og svaret på spørgsmål fra publikum. Eksempelvis blev de spurgt, hvordan man bedst reklamerer for et tilbud til ensomme unge og hvilke gode råd, de ville give til tilhørerne i forhold til at afhjælpe de unges ensomhed.

Afslutningsvis har fem af de unge deltaget i projektets afslutningskonference d. 26. februar 2013.

5.4. Dataindsamling

I marts 2012 blev der foretaget et fokusgruppeinterview med henblik på at evaluere arbejdet i tænketanken. I interviewet medvirkede fem af de unge. De følgende pointer, der fremgår herunder, tager udgangspunkt i dette interview samt syv individuelle interviews med ungetænketankens deltagere.

Derudover er der foretaget et telefoninterview med projektleder Karen Lerstrup Pedersen i forbindelse med projektets udbytte af tænketanken.

Endelig er der blevet lavet en film om ungetænketanken, der kan ses på projektets online værktøjskasse: www.vaerktoej.ventilen.dk

5.5. De unge om at medvirke i ungetænketanken

5.5.1. At kunne videregive sine erfaringer

Overordnet har de unge været positive og glade for at medvirke i projektet. En central pointe er, at de unge oplever en glæde og tilfredshed ved at mærke, at de kan videregive deres erfaringer til professionelle, frivillige og andre unge, der kan få gavn af deres input. Sat lidt på spidsen kan det siges, at de unge oplever, at deres erfaringer med ensomhed ikke har været helt forgæves, idet de kan hjælpe til at forebygge og sætte fokus på ensomhedsproblematikken. Om dette fortæller de unge blandt andet følgende:

”Jamen det giver da en vis tilfredshedsfølelse at vide, at man kan hjælpe andre, der er i samme situation som én selv.”

”Jeg har været glad for at være med til måske at forebygge, at andre kommer i samme situation (...) Og det gav en følelse af, at jeg kunne gøre lidt gavn.”

”Når jeg er gået hjem herfra, har jeg følt, at jeg har gjort noget for andre. Forhåbentlig har jeg været med til at bane vejen for, at andre kan få det bedre.”

Samtidig giver de unge udtryk for, at de føler sig bærede over at medvirke i ungetænkertanken. Én af de unge sætter disse ord på sin oplevelse:

”(...) det er da en ære at blive spurgt om det [at deltage i ungetænkertanken]. Jeg tror også, at det er fordi, de [de frivillige] har set, at jeg har været igennem en udvikling, der gør, at jeg har nogle erfaringer, jeg kan bidrage med (...) Så det var da lidt et skulderklap.”

5.5.2. At møde andre i samme situation

Ensomhed er en tabuiseret problematik, som mange unge har svært ved at tale om. Konsekvensen af dette er dermed ofte, at ensomme unge går rundt med en oplevelse af, at de er de eneste i verden, der kæmper med ensomheden. De syv unge kan alle genkende disse følelser, men i det følgende citat fortæller én af de unge, at ungetænkertanken hjalp ham til at gøre op med denne følelse:

”Når man har det skidt, har man tendens til at sige, at det er synd for mig, og at jeg er den eneste. Men her [i ungetænkertanken] kan man få bekræftet, at det er man ikke.”

Samtidig fortæller de unge, at de har lært af hinandens erfaringer med at håndtere ensomheden. Således har ungetænkertanken også dannet rum for en fælles sparring imellem de unge. To af de unge fortæller her, hvorfor de gerne ville medvirke i tænketanken:

”Jeg ville gerne hjælpe andre i samme situation, som jeg har været i. Og lære lidt af andres erfaringer: Hvad har de gjort for at komme igennem det?”

”Det har været interessant at være med. At være en del af en gruppe, som har haft det på samme måde alle sammen.”

Endelig giver de unge udtryk for, at de kunne have ønsket sig en lignende tænketank, da de var yngre, der satte fokus på ensomhed og ungdom:

”Jamen det giver det, at man får udtrykt, hvad man egentlig selv havde behov for, da man var yngre.”

”De første gange [vi mødtes i ungetænkertanken] fik vi også udtrykt, hvordan vi selv havde haft det, da vi ikke oplevede, at der var nogen hjælp.”

5.5.3. En tænketank som metodisk værktøj for projekt 'Netværk – sådan!'

Ungetænketanken har overordnet været en stor gevinst for projektet. Den har fungeret som sparringspartner og som et "virkelighedstjek": Det betyder, at Ventilen og SUS hele tiden har kunnet læne sig op ad de erfaringer, de unge er kommet med, og derigennem har sikret, at projektprocessen har været på rette spor. Eksempelvis har de unge korrigeret og kvalitetssikret de enkelte pilotprojekter og givet sparring til indholdet i Værktøjskassen, således at det i højere grad stemte overens med den virkelighed, de unge har befundet sig i.

Ungetænketanken har således ydet projektstøtte og har været en hjælp til "de voksne" aktører i projektet. Som én af de unge siger, da han skal begrunde sin deltagelse i tænketanken:

"Det lød spændende. Jeg ville gerne hjælpe de unge. Men også de voksne [professionelle og frivillige] med, hvad de kan gøre for at hjælpe den unge."

5.5.4. Hvordan ser en god ungetænketank ud?

Ud fra de unges erfaringer med at sidde i en ungetænketank frembringer de her en række bud på, hvilke elementer de mener er vigtige for bedst muligt at kunne kvalitetssikre projektets relevans og indhold. De peger blandt andet på, at:

- Det er vigtigt at danne trygge rammer på møderne, og at alle bliver hørt
- De unge paneldeltagere skal have personlig erfaring og kendskab til området
- Der skal være en dagsorden og noget konkret at arbejde ud fra
- Der skal både være drenge og piger med i tænketanken for at nuancere diskussionerne
- De unge skal have noget på hjerte

- Der må gerne være faglige input som fx ekspertoplæg og dokumentarfilm, så de unge kan få mere viden og inspiration herudfra
- Der må helst ikke være mere end 6-7 medlemmer af tænketanken. Er der flere medlemmer, bør tænketanken opdeles i to grupper.
- Det kan være rart, at nogle af medlemmerne i tænketanken kender hinanden på forhånd, da det skaber tryghed. Omvendt kan det også være en fordel ikke at kende hinanden, så alle er i samme båd.

Det er både projektgruppens og de unges oplevelse, at ovenstående elementer i høj grad afspejler den ungetænketank, der har medvirket i dette projekt.

5.6. Opsamling

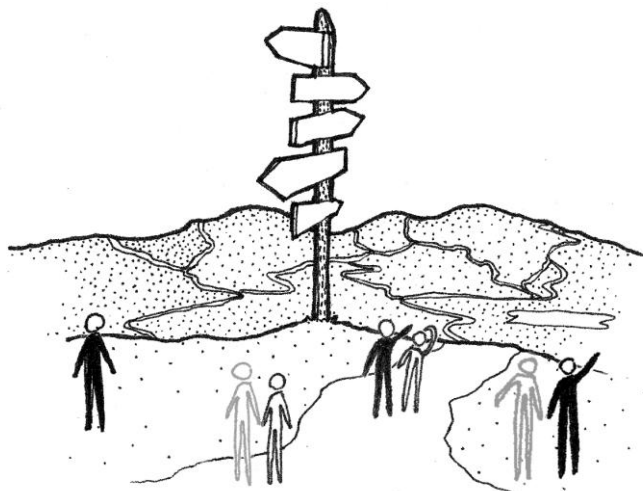
Ungetænketanken har været et væsentligt element på flere planer i projekt 'Netværk – sådan!'. For det første har den været en vigtig sparringspartner for projektet og har i høj grad været med til at forme den løbende projektudvikling. Begrebet brugerindflydelse er her blevet udøvet i praksis, idet de unges viden og praksiserfaring har medvirket til, at projektet undervejs er blevet justeret og tilpasset den virkelighed, de unge har befundet sig i. Dette har bevirket, at projektets aktiviteter løbende er blevet opkvalificeret.

For det andet har den haft en positiv indvirkning på de syv unge, der i over to år har delt deres erfaringer med hinanden, Ventilen og SUS.

At blive hørt, set og anerkendt er vigtige faktorer i alle menneskers liv. En mangel på dette kan have alvorlige konsekvenser for det enkelte individ – og for unge kan det have indvirkning på deres mulighed for at begå sig i det sociale rum og erfare et positivt selvforhold. Ungetænketanken favner netop disse faktorer, idet de unge sidder tilbage med en oplevelse af, at deres tilstedeværelse har været vigtig, at de er blevet lyttet til, og at deres erfaringer er blevet taget alvorligt. De har kort sagt oplevet, at de har haft en betydning for andre mennesker, hvilket er en vigtig menneskelig værdi.

Endelig har ungetænketanken levet op til de opstillede succeskrav og værdimål: Der har i alt været ni tænketanksmøder, der har været et frafald på 12,5 %, og der har været kontinuitet i tænketankens deltagere. En væsentlig årsag til dette er, at der undervejs i perioden har været løbende opfølgning og opmuntring fra projektleder, der har bevirket, at de unge har følt sig betydningsfulde for projektets udvikling.

Kapitel 6 – Pilotprojekter

Følgende kapitel indeholder en evaluering af de gennemførte pilotprojekter i projekt 'Netværk – sådan!'. Der har været tilløb til flere pilotprojekter, der af forskellige årsager ikke er blevet gennemført. Evalueringen forholder sig kun til de pilotprojekter, der er blevet gennemført.

Pilotprojekterne har haft til formål at afprøve nogle af de metoder, der undervejs er blevet udviklet i projektet. De har været lokalt forankrede i de tre projektkommuner og er enten blevet udviklet fra de lokale udviklingsgrupper eller fra projektgruppen, hvorefter de specifikke initiativer er blevet iværksat af lokale tovholdere.

Der er foretaget en undervejsevaluering af pilotprojekterne ud fra et notat, der beskriver metoden, der er blevet afprøvet i pilotprojektet, formålet, målgruppen og de fremtrædende aktiviteter i pilotprojektet. Dette notat har i høj grad udgjort grundlaget for evalueringen af pilotprojekterne.

Følgende pilotprojekter er blevet gennemført:

- **'FIT FOR FIGHT'** – Fitness for stille unge i Odense
- **'FRITID I DALUM'** – Fritidsvejledning til elever i 8. og 9. klasse på Dalumskolen i Odense
- **'UNGE PÅ KONTANTHJÆLP I PRAKTIK I RIDEKLUBBEN'** – Et samarbejdsprojekt mellem Jobcenterets Ungeteam i Odense og Fyens Rideklub
- **'SIG NU NOGET'** – En gruppe for stille elever i gymnasiet, Mulernes Legatskole, Odense
- **'SJØLUNDSSKOLEN I NÆSTVED'** – Erfaringer med makkerskaber, klasseregler og social pejling i Sjølundsskolens 7. og 10. klasser
- **'SPOTTELISTEN'** – Faresignaler – unge i grupper – En liste til at identificere unge, der er ensomme – eller er i fare for at blive det

- **'ÅBEN SKOLE'** – Lyshøj Nord Skole i Kolding
- **'TEMAMØDE'** – Sdr. Vang Skole i Kolding

6.1. 'FIT FOR FIGHT'

– Fitness for stille unge i Odense

6.1.1. Baggrund for 'Fit for Fight'

Mange ensomme unge ønsker at bruge deres krop mere og komme i bedre form ved at dyrke fitness. Men få har modet til at starte i et fitnesscenter, for det kan være svært at vove sig derhen alene. Med pilotprojektet 'Fit for Fight' var det derfor hensigten, at de unge i trygge rammer kunne motionere i samvær med andre ligesindede unge.

At dyrke motion har mange gevinster. Blandt andet kan det bidrage til en større kropstilfredshed og dermed bane vejen til et større fysisk og mentalt overskud og et forhøjet selvværd. Som en anden gevinst kan det give den ensomme unge en bedre forudsætning for at finde venner og opbygge et netværk – både indenfor og udenfor træningslokalet.

'Fit for Fight' blev derfor igangsat ud fra et ønske om at kunne påvirke de unges fysiske tilstand og danne rammen for, at de unge trygt kunne øve sig på at etablere sociale relationer med jævnaldrende.

Evalueringen af pilotprojektet tager udgangspunkt i følgende opstillede succeskriterier:

Pilotprojektets succeskriterier

- At de unge via fitnessstræning opnår en bedre følelse omkring deres krop og opnår større kropsbevidsthed og derigennem skaber grobund for at opbygge mere selvværd. Således kan de blive bedre klædt på til at finde venner og opbygge det netværk, de ønsker.
- Derudover er det et mål, at de unge trives i gruppen, møder op og fastholder engagementet.

6.1.2. Pilotprojektets forløb og fakta

Pilotprojektet er gennemført i Odense i perioden januar 2012 til december 2012 af Ventilen Odense i samarbejde med Ungekontakten, Samtalegrupper for Unge og Fitness World på Vestre Stationsvej i Odense.

Ideen til pilotprojektet er oprindeligt udsprunget hos nogle af de unge, der kommer i Ungekontakten. De sagde til Lene Schultz Larsen, der er koordinator i Ungekontakten: "Bare vi turde bruge vores krop noget mere – og bare vi turde gå til fitness.". På baggrund heraf tog Lene Schultz Larsen ideen med til udviklingsgruppen i Odense, hvor der blev holdt en række møder for at klarlægge, hvordan pilotprojektet skulle udforme sig.

Udviklingsgruppen bestod bl.a. af frivillige fra Ventilen, en forsker fra Syddansk Universitet med idrætsfaglig baggrund og stor erfaring med at lave frivilligprojekter samt Ungekontakten, der bragte ideen på banen. Det viste sig at være fordelagtigt at drøfte ideen ud fra udviklingsgruppens forskellige faglige og praktiske

baggrunde. Eksempelvis tog Lene Schultz Larsen kontakt til seks fitnesscentre, hvor hele tre centre var interesserede i at indgå i et samarbejde om pilotprojektet. Det skyldtes bl.a., at det var betydningsfuldt for fitnesscentrene, at Odense Kommune var inde over pilotprojektet.

Herefter blev der udarbejdet et opslag, der blev hængt op i Ventilens Odenses lokaler, hos Samtalegrupper for Unge og Ungekontakten, hvor de unge blev inviteret med til at deltage i pilotprojektet. Derudover opfordrede frivillige og ansatte i ungdomstilbuddene de unge til at deltage i aktiviteten, hvis det blev vurderet, at det havde relevans for den unge. Det blev eksempelvis brugt i Ungekontaktens rådgivning, hvor den pågældende rådgiver præsenterede Fit for Fight og opfordrede den unge til at deltage.

Første mødegang var mandag d. 16. januar 2012, hvor de unge kunne deltage gratis. Herefter har det kostet 150 kr. for fem træningsaftener, der er en reducere til mindre end det halve normalbeløb for et medlemskab af Fitness World, så det ikke var økonomiske årsager, der skulle være afgørende for den unges deltagelse. Denne særtaftale er indgået med Fitness World. En vigtig pointe i denne sammenhæng er dog, at det ikke har været målet at skabe et særtilbud til de unge ved eksempelvis at gøre det helt gratis at deltage. Det har været vigtigt, at de unge kunne få mulighed for at "lave fitness ligesom alle de andre unge gør", og derfor var det også af betydning, at det skulle koste noget at deltage.

'Fit for Fight' er foregået hver mandag aften, hvor to unge frivillige og en gruppe ensomme unge har mødtes i Ventilens Odenses lokaler. Her har de frivillige arrangeret forskellige sociale lege eller øvelser, så de unge kunne lære hinanden at kende. Herefter er de i samlet flok gået hen i fitnesscenteret og er blevet introduceret til træningsmaskinerne og fået støtte og opmuntring fra de frivillige. Efter 1 ½ times fælles træning har de fulgtes tilbage til Ventilens Odense, hvor de har spist frugt, drukket en sodavand og hygget sig sammen.

Pilotprojektet har ved afslutning forløbet over et år, og det har undervejs været opdelt i tre perioder:

- medio januar 2012 til medio april 2012
- medio april 2012 til medio juni 2012
- primo september 2012 til primo december 2012

Denne opdeling skyldes, at pilotprojektets relevans og efterspørgsel løbende er blevet vurderet, således at det blev sikret, at de frivillige og unge fortsat havde det engagement, der skulle til for at fortsætte forløbet. Samtidig har ideen været, at den unge skulle forpligte sig til at være med i en periode på samme måde som med mange andre typer motion, hvor man betaler for en sæson ad gangen. Dermed har fitnessgruppen ikke været tænkt som et "drop-in" tilbud, men som en fast gruppe, der mødes hver uge.

6.1.3. Dataindsamling

Der er foretaget to fokusgruppeinterviews med hhv. ungegruppen og frivilligruppen. Begge fokusgruppeinterviews fandt sted i april 2012 i Ventilens lokaler i Odense. I fokusgruppeinterviewet med de unge deltog fire piger i alderen 21 til 29 år.

I fokusgruppeinterviewet med de frivillige deltog fire piger og en dreng. Heraf studerede en idræt og sundhed på Odense Universitet, to var frivillige i Ventilen, og to studerede både idræt og var frivillige i Ventilen.

Derudover er der foretaget interview med Lene Schultz Larsen, der er koordinator i Ungekontakten og har været tovholder på pilotprojektet i Ungekontakten.

6.1.4. De unges oplevelser med 'Fit for Fight'

Ungegruppens deltagerantal i 'Fit for Fight' har varieret undervejs i projektperioden. Ved afslutningen af pilotprojektet bestod gruppen af syv unge, og i gennemsnit har der hver mandag været fire-seks deltagere til træning. Ud af de syv unge er der tre, der har været med fra projektets start.

De unge har enten hørt om projektet gennem Ventilen Odense, hvor fire af dem kommer jævnligt, gennem Ungekontakten eller Samtalegrupper for Unge i Odense.

"Det kan godt være ensomt bare at løbe alene. Jeg har været i fitnesscenter før, men jeg brugte det ikke til så meget. Men da vi [i 'Fit for Fight'] var flere om det, så blev det sjovt på en anden måde."

Samtlige unge nævner, at det har haft stor betydning for deres oplevelse af pilotprojektet, at fokus ikke udelukkende har været på fitnessstræningen, men også på det sociale samvær. De frivillige har til møderne opsat en række kommunikationsøvelser, hvor de unge to og to skulle tale sammen om et bestemt emne som fx "Hvad ville du gøre, hvis du vandt en million?". De unge nævner, at disse øvelser har skabt god mulighed for at lære hinanden at kende og ikke udelukkende omgås med unge, de i forvejen kendte eller havde talt med.

Det har samtidig haft en tryghedsskabende effekt, at de unge under træningen har fulgtes ad i grupper, og har bevirket, at de unge ikke har følt sig 'dumme' eller alene. Endelig har det været positivt for de unge at afslutte træningen sammen – én af de unge fortæller:

"Det er rart at slutte af sammen. Så kan man slappe af i hinandens selskab, og så er det også godt for fællesskabet, at vi kommer hinanden ved på en anden måde, end når man bare træner."

De unge har kun positive ord tilovers for gruppen af frivillige, der har stået for de praktiske rammer omkring og under træningen. Det nævnes, at de har været gode til at motivere de unge under træningen, samt at de mange sociale øvelser har været et vigtigt element i den positive oplevelse. En vigtig pointe er også, at de unge ved, at de frivillige gør arbejdet gratis. Det skaber et større ligeværd i gruppen, og de unge oplever, at de frivillige ikke føler sig tvunget til at være sammen med dem, men gør det udelukkende af lyst.

Ifølge de unge har de frivilliges forventning til, at de skulle melde afbud, hvis de var forhindrede i at komme til træningen, også medvirket til at fastholde de unges engagement og givet dem en oplevelse af, at deres tilstedeværelse var vigtig.

Samtidig nævnes det, at de frivillige har været gode til at udfordre dem på deres fysiske formåen, og de unge oplever dermed at have fået en bedre kropsbevidsthed og fornemmelse af deres krop.

Ét af succeskriterierne for pilotprojektet har været, at de unge kunne finde venner og udvide deres netværk. For flere af de unge er det sket; to af pigerne har været ude at spise sammen uden for træningen, og et par stykker er efterfølgende startet i Ventilen. Som en af de unge fortæller:

”Jeg er begyndt at gå i Ventilen nu. Jeg tænkte, at det ikke var noget for mig, for jeg ville ikke forbindes med én, som følte sig ensom. Men så mødte jeg én her, som gik i Ventilen i forvejen, og så fik jeg mod på at komme.”

En anden nævner, at den største personlige gevinst ved at deltage i pilotprojektet har været, at hun har mødt nye mennesker. Tilsvarende siger en anden, at hun er glad for at have mødt nogle nye unge, så hun ikke føler sig så ensom.

Samtidig har det haft en betydning for de unge, at de har følt sig som en del af et socialt fællesskab, hvor man ikke bare undlader at komme, men i stedet føler en forpligtelse over for de andre i gruppen. Som én af de unge siger:

”Idræt og socialt samvær er rigtig godt. Jeg kommer ikke af sted alene, men det gør jeg, når andre venter på mig. Jeg får dårlig samvittighed, hvis jeg ikke kommer.”

Generelt har der i ungegruppen været god trivsel og stor tilfredshed med pilotprojektet. Til spørgsmålet om, hvorvidt de kunne have ønsket sig noget anderledes i forløbet, pegede de som den eneste ting på, at de kunne have tænkt sig mere træningstid i fitnesscentret, fordi tiden gik så hurtigt. Dette er blevet videreformidlet til de frivillige.

6.1.5. Frivilliggruppen

Frivilliggruppen har bestået af frivillige fra Ventilen Odense og idrætsstuderende fra Syddansk Universitet i Odense. Gruppens antal har varieret i løbet af projektperioden, men størstedelen af tiden har der været 4-6 frivillige tilknyttet gruppen.

Måden, de er blevet rekrutteret på, er via deres indbyrdes personlige netværk; de idrætsstuderende fik interesse for det gennem en studiekammerat, der også havde tilknytning til Ventilen. De frivillige fra Ventilen hørte om pilotprojektet på et frivilligmøde i Ventilen.

I projektets start var der tilknyttet en tovholder, Anne-Didde Holt, der var praktikant i Ventilen Danmark. Hun stod for kommunikationen til de unge via mails og sms'er og var kontaktperson, hvis de unge havde spørgsmål eller skulle melde afbud. Som tovholder sørgede Anne-Didde Holt derfor for at sende remindermails ud om datoen for træning, program osv. Kommunikationen via mails har været et positivt redskab til at få et indblik i de unges liv og historie og dermed lære dem bedre at kende. Anne-Didde Holt siger eksempelvis, at *”... mailen er et godt redskab til at få folk til at åbne sig op.”*

Det vurderes, at Anne-Didde Holts tovholderfunktion har været af stort betydning for, at pilotprojektet er kommet godt fra start og har kunnet fortsætte. For de unge har det skabt en tryghed, at de vidste præcis, hvem de skulle kontakte, og på samme måde for de frivillige har det betydet, at der ikke har hersket tvivl om ansvarsfordelingen. Også for Ungekontakten nævner Lene Schultz Larsen, at det har haft en afgørende betydning, at Anne-Didde Holt har været tovholder, fordi det letter arbejdet med at finde ud af, hvem de skulle henvende sig til, hvis de havde spørgsmål. Anne-Didde Holt har dermed fungeret som et vigtigt

bindeled mellem frivilligruppen og det kommunale. På samme måde har det haft stor betydning, at Lene Schultz Larsen har fungeret som tovholder i Ungekontakten og dermed skabt "kortere vej" mellem de forskellige aktører i pilotprojektet. Dette har været en væsentlig årsag til at pilotprojektets succes er blevet sikret.

Da pilotprojektet startede op i september, var Anne-Didde Holt dog ikke længere den primære tovholder, men ansvaret blev fordelt på de fire-seks frivillige, der skiftes til at købe frugt, sende mails og træne sammen med de unge.

De frivillige oplever det overordnet som en fordel, at gruppen har bestået både af frivillige fra Ventilen og af nogle, der studerer idræt. De er gensidigt glade for den viden, den anden part har; eksempelvis kender de idrætsstuderende ikke meget til målgruppen med ensomme unge, og det er derfor trygt for dem at vide, at de andre frivillige har kendskab til disse unge. På samme vis nævner de frivillige fra Ventilen, at de ikke har kendskab til idræt og derfor læner sig meget op ad de studerendes erfaringer med aktiviteter og fitnessstræning.

Omvendt har det vist sig at være en udfordring, at de frivillige skulle skabe aktiviteter og planlægge forløbet på tværs af de to grupper, der ikke har haft et personligt kendskab til hinanden i forvejen.

6.1.5.1. Idræt skaber sociale relationer

"Det er flot, at nogle af de unge, som har dårlige erfaringer med idræt, dukker op. Det kan give dem den erfaring, at de kan skabe venner andre steder end Ventilen."

De frivillige lægger stor vægt på, at idræt er en god ramme til at skabe naturlige, sociale relationer i. Således er idræt og fitness medvirkende til at udvikle de unges sociale kompetencer, og de frivillige oplever også, at de unge har åbnet sig mere op i forløbet, og at de har udviklet deres netværk:

"Gennem leg og idræt falder det mere naturligt, at man rører meget ved hinanden. Det betyder meget, og det synes jeg, idræt kan."

"At bruge sin krop er en god måde at skabe relationer på. Man lærer hinanden at kende, og det fungerer godt som et supplement til det arbejde, Ventilen laver."

Det nævnes dog, at fitness muligvis ikke er den mest optimale træningsform i forhold til målgruppen. Udfordringen er, at træning i fitnesscenter er meget individuelt, og selvom de træner sammen, er de reelt set 'alene' om aktiviteten. De frivillige peger derfor på, at der med fordel kunne igangsættes nogle mere sociale aktiviteter, hvor man er flere om at lave en fælles øvelse. Det skal nævnes, at dette også har været formålet fra pilotprojektets opstart: at træningen skulle bestå både af individuel og gruppeorienteret træning. På baggrund af dette har de fx også igangsat en træningsaften, hvor de skal danse zumba.

6.1.5.2. De frivilliges udbytte af at være en del af projektet

”Det giver mig følelsen af, at det nytter.”

Ovenstående citat fra én af de frivillige er med til at tegne et billede af, at de frivillige på det personlige plan har haft positive oplevelser ved at deltage i projektet. De nævner, at de har følt, de har gjort en forskel, og at det har haft en essentiel betydning for pilotprojektets succes, at de har medvirket. Flere nævner, at de er gået hjem fra en træningsaften med en 'yes-følelse', og at de har fået noget ud af at være sammen med de unge.

En anden frivillig peger på, at hun havde en forventning om, at de unge kunne blive mere sportslige aktive, og at hendes engagement for idræt kunne smitte af på de unge. Denne forventning oplever hun at have fået indfriet.

De frivillige nævner, at en fast **struktur** er et centralt element for, at pilotprojektet skal kunne fortsætte fremadrettet. Det er nødvendigt, at der er en tovholder, som kan sætte deadlines og sørge for, at den rette struktur er til stede. Der er dog forskellige opfattelser af, hvor vigtigt det er at have en gennemgående ansvarsperson i projektet: Mens nogle mener, at det er altafgørende, kan andre godt lide ideen om at være fælles om at skabe rammerne for projektet – både på det praktiske og mere overordnede niveau.

Anne-Didde Holt, der har været tovholder i første periode af pilotprojektet, fortæller, at det har været et pres at skulle have hele ansvaret og derudover stå for at handle frugt osv. Hun peger på, at det er en fordel for pilotprojektets struktur, men at det på det individuelle plan er meget at forlange af én person alene. Hendes anbefaling går derfor på, at opgaverne fordeles, så projektet ikke bliver så personafhængigt og hermed sårbart.

Samtidig er det vigtigt, at den viden, de frivillige har fået indtil nu i pilotprojektet, ikke går tabt, men bliver videreformidlet i en guide eller en folder, der informerer om pilotprojektets formål, ramme, krav til den unge osv. På denne måde sikres det, at den skabte viden bliver givet videre til nye frivillige, der har lyst at prøve kræfter med projektet.

Endelig nævner de frivillige, at de gerne vil gøre idræt til en 'ufarlig' måde at være sammen med andre på, fordi det kan bidrage til de unges mulighed for at udvide deres netværk og giver dem mere selvværd og udadvendthed mod andre mennesker. En af de frivillige siger det således:

”Det er vigtigt, at vi har gjort idræt ufarligt, fordi idræt kan give dem [de ensomme unge] noget positivt, som de kan bruge fremadrettet.”

6.1.6. 'Fit for Fight' skaber inspiration

'Fit for Fight' har formået at sprede ringe i vandet, således at et lignende idrætsprojekt for unge er opstartet med udgangspunkt i Ungekontakten, der har medvirket i pilotprojektet. I foråret 2012 blev Lene Schultz Larsen fra Ungekontakten kontaktet af en mand fra sundhedsforvaltningen i Odense Kommune, der var fritidsløber og gerne ville løbe sammen med de sårbare unge fra Ungekontakten.

På baggrund af Lene Schultz Larsens erfaringer med 'Fit for Fight', var hun meget imødekommende over for ideen og fortæller:

”Jeg vidste, at ’Fit for Fight’ kunne lade sig gøre, og at det ikke kostede blod, sved og tårer. Så derfor var jeg allerede sporet ind på, at det var en god ide at oprette en løbeklub for de unge.”

Løbeklubben ’Running Relations’ har siden sommeren 2012 fungeret således, at tre frivillige hver onsdag mødes med en gruppe unge fra Ungekontakten og løber en mindre tur og går på cafe eller lignende. Lene Schultz Larsen peger på, at løbeklubben på samme måde som ’Fit for Fight’ er en god mulighed for de unge til at kunne øve sig på deres sociale kompetencer og få et mere aktivt fritidsliv. Således har positive erfaringer fra ’Fit for Fight’ medvirket til, at lignende initiativer igangsættes.

Samtidig nævner Lene Schultz Larsen, at pilotprojektet er blevet gennemført på baggrund af en smal økonomi, og at det dermed kan gøres meget billigt at iværksætte et pilotprojekt som dette. Fit for Fight er dannet på baggrund af en pulje penge fra Frivilligpuljen, og derudover har tovholder Anne-Didde Holt købt slik og frugt, der har været sponsoreret af Ungekontakten. Det er altså muligt at gennemføre et lignende pilotprojekt uden at have store midler som støtte.

6.1.7. Opsamling og forankring

Metoden omkring fælles træning med frivillig støtte har vist sig at være en succes for både de unge og de frivillige, der har deltaget i pilotprojektet. På samme vis har pilotprojektet været positivt for baggrundsgruppens perspektiv (Ventilen, Ungekontakten og Samtalegrupper for Unge).

De **unge** giver udtryk for, at de har oplevet en positiv stemning i gruppen, og flere af dem har mødt nye mennesker eller fået nye venner gennem projektet. Et par stykker af dem er begyndt i Ventilen Odense, fordi flere af de andre unge fra gruppen allerede kommer i Ventilen og har fortalt dem om stedet. Derudover nævner de, at den fysiske træning har en positiv effekt på deres krop.

De **frivillige** har haft en oplevelse af, at deres rolle i pilotprojektet har haft en afgørende betydning for, at de unge har haft en positiv oplevelse og har fastholdt deres engagement i processen. Samtidig fortæller de frivillige, at de har fået meget ’tilbage’ fra de unge, hvilket har givet dem en følelse af et gensidigt udbytte.

Pilotprojektet har derudover vist sig at fungere godt som en **metode**, der kobler frivillighed, en privat virksomhed (Fitness World), idræt og socialt samvær, så det virker naturligt og socialt udviklende for den unge. En vigtig pointe i denne sammenhæng er, at pilotprojektet kun har eksisteret på grund af et samarbejde mellem et offentligt tilbud (Ungekontakten), frivillige sociale tilbud (Samtalegrupper for unge og Ventilen samt de frivillige, der også har været aktive i pilotprojektet) og et privat firma (Fitness World). Kombinationen af disse tre aktører har vist sig at være et godt grundlag for at skabe dynamik og fremdrift i pilotprojektet.

Desuden har pilotprojektet vist, at idræt skaber et bedre grundlag for den unges fysiske velvære og kan fremme lysten til at være åben og engagere sig i andre mennesker.

Et pilotprojekt som ’Fit for Fight’ kan gennemføres for meget små midler, og det er således ikke økonomien, der sætter en begrænsning for, hvorvidt det kan gennemføres eller ej.

For at pilotprojektet kan **forankres** fremover, er det vigtigt at overveje, hvilken struktur, der er den bedste for de frivillige, der skal drive projektet. Her nævnes det både, at det er vigtigt at have en nøgleperson, der holder snor i aktiviteterne og i de unge og frivillige. I samme ombæring nævnes det også, at det er vigtigt at uddelegere opgaverne, så én person ikke sidder med hele ansvaret alene, og så projektet ikke bliver for personafhængigt.

Endelig peges der på, at projektet med fordel kan igangsætte flere sportsaktiviteter, der fremmer det sociale samvær frem for kun at fokusere på den individuelle præstation, som fitness i høj grad lægger vægt på – hvilket også har været hensigten fra pilotprojektets start. Derudover nævnes det, at videreformidling af projektet til nyttilkomne frivillige er vigtigt, således at den viden, der hidtil er skabt, ikke går tabt.

Inden udgangen af 2012 afholdt Ventilen Danmark en stiftende generalforsamling, hvor Fit for Fight blev til en forening under Ventilen Danmark med navnet KOMsammen Odense. KOMsammens formål er at drive motions- og kostrelaterede aktiviteter for ensomme unge og foreningen har overtaget i forlængelse af Fit for Fight, således at de unge ikke oplever et brud i forløbet. Således er Fit for Fight blevet omformet til et mere stabilt tilbud, der fremadrettet vil sikre motionsaktiviteter for ensomme unge i Odense og omegn.

6.2. 'FRITID I DALUM'

– Fritidsvejledning til elever i 8. og 9. klasse på Dalumskolen i Odense

6.2.1. Baggrund for 'Fritid i Dalum'

De fleste unge har et godt og indholdsrigt fritidsliv, der passer til deres interesser, ønsker og personlighed.

Men der er imidlertid også unge, der ikke har det, og disse unge føler sig oftere ensomme. Unge, der sidder alene på deres værelse hver eftermiddag med computer og TV som eneste selskab og som mistrives med det. Dette problem er ikke mindre blandt specialklasseelever, der ofte har oplevet mobning og lignende.

På Dalumskolen i Odense er der seks specialklasser på 8.-10.-klasseniveau, tre almindelige 8.klasser og tre almindelige 9. klasser. I samarbejde med tovholder Stig Persson fra Klub Samson (en klub for specialklasseelever på Dalum Ungdomsskole) har Dalumskolen tilbudt alle elever fra 8. klasse og opefter fritidsvejledning, hvor de kan få hjælp til at komme i gang med fritidsaktiviteter, der passer til deres ønsker og interesser.

Dette skal skabe overblik over, hvilke elever der savner aktiviteter i fritiden og hjælpe dem i gang – i ungdomsskoleregiet eller i andre dele af det lokale fritids- og foreningsliv.

Formålet med pilotprojektet er derfor at sikre, at alle elever på Dalumskolen fra 8.-10. klassetrin har et godt og indholdsrigt fritidsliv, som de trives med. Derudover er det hensigten at kunne spotte de elever, der savner indhold og aktiviteter i deres fritidsliv og hjælpe dem i gang med aktiviteter, der interesserer dem, og som de trives med.

Evalueringen af pilotprojektet tager udgangspunkt i følgende opstillede succeskriterier:

Pilotprojektets succeskriterier

- Pilotprojektet vil i et samarbejde mellem Dalum Skole og Dalum Ungdomsskole tilbyde fritidsvejledning til elever i skolens ældste klasser (8.-10.), der savner aktiviteter og indhold i fritiden. Og via samtaler hjælpe eleverne til at få en bedre ide om, hvad de gerne vil og hjælpe dem i kontakt med steder, hvor det kan lade sig gøre – fx foreninger, ungdomsskole, klub og fritidsjob
- At de unge, der savner indhold i deres fritidsliv, kan blive mere aktive, samt at de unge bliver medlem af en forening eller deltager i en organiseret aktivitet

6.2.2. Pilotprojektets forløb og fakta

Pilotprojektet blev påbegyndt i august 2011, hvor Stig Persson deltog i en række forældremøder og fortalte om fritidslivets betydning, om ungdomsskolens tilbud og om fritidsvejledning som nyt tilbud. Herefter fik alle elever materiale udleveret fra ungdomsskolen med en oversigt over fritidstilbud i lokalområdet.

I løbet af efteråret 2011 har ca. 30 elever i alderen 5.-10. klasse været i kontakt med Stig Persson og har fået fritidsvejledning af ham. Eleverne har enten selv henvendt sig til ham, eller de er blevet henvist af deres lærere.

Selve vejledningen er forløbet sådan, at Stig Persson en gang om måneden har tilbragt et par dage på skolen, hvor han har haft korte samtaler med eleverne i skoletiden. Her har de talt om, hvad den unge gerne ville lave i sin fritid, og der er blevet fulgt op på forløbet, når den unge er startet til en aktivitet eller et fritidsjob.

Når en ung har besluttet at starte i en forening har Stig Persson – efter aftale med den unge – ofte ringet på forhånd til træneren og fortalt, at den unge kommer og om der evt. er noget særligt, de skal være opmærksomme på. Han har efterfølgende ikke haft kontakt med træneren, men har i stedet fulgt op på forløbet med den unge selv.

Undervejs i forløbet har Stig Persson, i samarbejde med en kollega, arrangeret et jobsøgningskursus på ungdomsskolen, hvor de unge har øvet sig i at lave ansøgninger og skrive CV etc. Dette blev igangsat på baggrund af elevernes ønske om at blive bedre kvalificeret til at kunne søge et fritidsjob.

75 % af eleverne er under vejledningsforløbet startet til nye fritidsaktiviteter, og omkring halvdelen af disse unge har fastholdt denne aktivitet. Ifølge Stig Persson tager de svageste børn og unge ikke selv kontakt til foreninger, og derfor er det vigtigt for dem, at der er nogle andre, der hjælper med at sørge for, at det sker. Stig Persson har derfor løbende været i kontakt med de unge og har fulgt op på deres forløb. Opfølgningen er dermed et afgørende element i pilotprojektet.

6.2.3. Dataindsamling

Som led i evalueringen af pilotprojektet blev der i primo maj foretaget fem kvalitative interviews på Dalumskolen med i alt ni elever fra 7. og 8. klassesetrin, der havde deltaget i fritidsvejledningsforløbet. De fire interviews var fokusgruppeinterviews med to elever ad gangen, mens det sidste interview var et individuelt interview. I alt blev seks drenge og tre piger interviewet.

Derudover er der foretaget et individuelt interview med tovholder Stig Persson på samme tidspunkt.

På trods af at der er foretaget interviews med i alt ni elever, bygger evalueringen af elevernes oplevelse med fritidsvejledningen på et sparsomt datamateriale, der gør det vanskeligt at vurdere, hvad udbyttet for dem har været. Dette kan skyldes flere ting.

For det første må deres alder tages i betragtning; de befinder sig på 8. og 9.-klasse niveau, hvilket i sig selv kan betyde, at de kan opleve udfordringer ved at sætte ord på deres udbytte af vejledningen. Og for det andet går otte ud af ni interviewede i en specialklasse, hvilket kan være udtryk for, at de kan have haft vanskeligt ved at forstå og sætte ord på de spørgsmål, der er blevet stillet under interviewet. Endelig var

der to af de interviewede, der endnu ikke havde modtaget vejledning eller kun havde talt med Stig Persson én gang.

6.2.4. Eleverne om pilotprojektet

Flere af de interviewede udtrykker, at de var usikre på, hvad fritidsvejledningen indebar, før de mødte Stig Persson. Enkelte har fået vejledning i et halvt år, andre tre-fire gange i løbet af et par måneder, en har kun været til vejledning én gang, mens en sidste slet ikke har mødt Stig men udelukkende har fået information om det via sin lærer. Kendskabet og engagementet for pilotprojektet varierer således en del i den interviewede gruppe.

Formålet med pilotprojektet var at få de unge, der savner et mere aktivt fritidsliv, i gang med en ny fritidsaktivitet i det lokale forenings- og fritidsliv. Imidlertid har det vist sig, at størstedelen af de unge, der har modtaget vejledning, ønskede at få et job i stedet for en fritidsaktivitet. De fortæller fx, at de gerne ville modtage vejledning af følgende grunde:

”Jeg ville gerne have et job.”

”Jeg havde ikke rigtig noget at lave. Så jeg ville gerne prøve noget nyt.”

”Jeg fik det at vide i Klub Samson, da vi alle sammen var dernede. Jeg har også hørt om det på skolen. Jeg ville gerne prøve det. For det er svært selv at finde et job.”

Eleverne har generelt haft en positiv oplevelse med at modtage vejledning. De fleste har fokus på vejledningens relevans i forhold til at finde et job, og de nævner, at jobsøgningskurset har været godt i denne sammenhæng. De siger blandt andet, at:

”Jeg er meget genert, men efter jobsøgningskurset har jeg fået mere mod på at prøve det og se, hvad det giver.”

”Han [Stig] hjalp os med at finde forskellige muligheder og ville gerne hjælpe med at skrive ansøgninger osv.”

Samtidig nævner de, at vejledningen har inspireret dem til at gå til nogle andre aktiviteter, end de ellers ville have gjort. Eksempelvis nævner de følgende:

”Jeg har fået nogle ideer til, hvad man kan lave. Det er godt. Hvis ikke jeg havde fået de ideer, ville jeg nok stadig sidde derhjemme og kede mig.”

”Det har været godt, at man kommer udenfor og andre steder hen. Man kommer til at lave lidt anderledes ting, end man plejer at lave.”

Alle de interviewede betoner vigtigheden af at have en fritidsaktivitet at gå til efter skole. Nogle af dem går allerede til en fritidsaktivitet som fx fodbold, mens andre ikke går til noget. Samtidig er der nogle, der udtrykker et ønske om at lave mere sammen med klassekammerater i fritiden, så de ikke oplever den ensomhed, der ofte kan hænge sammen med et manglende aktivt fritidsliv.

”Når jeg kom hjem, kedede jeg mig rigtig meget, men nu har jeg det mere sjovt. Jeg elsker idræt, når man er rigtig mange, der laver noget fælles – også i klassen – men jeg kan ikke finde nogen at lave noget sammen med – det er dét, der er problemet.”

6.2.5. Tovholder Stig Persson om pilotprojektet

Stig Persson peger på, at det kom bag på ham, at det undervejs i forløbet viste sig, at eleverne i høj grad havde interesse for at finde et fritidsjob. Han fortæller blandt andet:

”Det har overrasket mig, at denne her gruppe unge er meget optaget af at finde et fritidsjob. Da jeg startede vejledningen, havde jeg regnet med, at det skulle handle om at få dem ud i nogle foreninger, men det har vist sig, at de fleste har et ønske om at finde et fritidsjob. Så der har jeg måttet nytænke konceptet en lille smule.”

Et konkret output af fritidsvejledningen har derfor været, at mange af eleverne har været på jobsøgningskursus, hvor de har fået erfaring med at skrive en ansøgning og sætte ord på, hvordan de kan præsentere sig selv på en måde, så de har en chance for at få et fritidsjob. Så eleverne står tilbage med et konkret resultat i kraft af en ansøgning, de selv har udformet. Derudover har flere af eleverne formået at få et fritidsjob.

Stig Persson har gennemført vejledningen i et lille år og han peger på, at langt fra alle de vejledte elever nu har et aktivt fritidsliv. Han vurderer, at omkring halvdelen af de elever, han har haft kontakt med, stadig har problemer med at udfylde deres fritidsliv med meningsfulde aktiviteter. Han pointerer dog, at flere af de unge både har fundet et fritidsjob og har påbegyndt en fritidsaktivitet.

Han anbefaler, at fritidsvejledningen påbegyndes allerede i overgangen fra 3. til 4. klassetrin, hvor eleverne skifter fra fritidshjem eller SFO til klub. Ideen er således, at børnene i en tidlig alder får et aktivt fritidsliv, der i sidste ende kan være afgørende for, hvorvidt de i ungdommen oplever at føle sig ensomme og uden et socialt netværk i eller udenfor skolens rammer.

6.2.6. Opsamling og forankring

Pilotprojektet har i høj grad levet op til de opstillede succeskriterier, idet 75 % af de unge er startet til en ny fritidsaktivitet efter at have modtaget vejledning, og halvdelen har formået at fastholde denne aktivitet. Én af erfaringerne fra pilotprojektet er, at de unge i høj grad er interesserede i at få et fritidsjob, og pilotprojektet har derfor taget en lidt anden drejning, end først planlagt, ved at indlægge et jobsøgningskursus og dermed imødekomme elevernes ønsker.

Efter pilotperioden stoppede Stig Persson som ansat på Dalum Ungdomsskole og derfor har pilotprojektet ligget stille et halvt års tid, mens skolen fik genetableret samarbejdet med ungdomsskolen om pilotprojektet og tilpasset det på baggrund af erfaringerne. Fritidsvejledningen vil blive påbegyndt igen primo 2013. Her vil Dalumskolen som noget nyt sætte fokus på mellemtrinnet (4., 5. og 6. klasse) og systematisk afdække, hvilke elever der savner fritidsaktiviteter og tilbyde dem fritidsvejledning. Vejledningen vil foregå som hidtil: ved at en medarbejder fra ungdomsskolen kommer på skolen og vejleder eleverne i skoletiden. For overbygningens elever bliver tilbuddet mindre systematisk, men de, der har et behov, vil stadig blive tilbudt at få vejledning.

6.3. 'UNGE PÅ KONTANTHJÆLP I PRAKTIK I RIDEKLUBBEN'

– Et samarbejdsprojekt mellem Jobcenterets Ungeteam i Odense og Fyens Rideklub

6.3.1. Baggrund for 'Unge på kontakthjælp i praktik i rideklubben'

Jobcenterets Ungeteam i Odense møder mange unge mellem 18 og 30 år, der har været uden for uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet i længere tid. Disse unge oplever væsentlige psykiske og/eller sociale problemer og angst for at komme ud, så derfor isolerer de sig ofte derhjemme. Det resulterer i mange tilfælde i en oplevelse af nederlag og et begrænset netværk. Samtidig viser forskning, at ledige unge er overrepræsenterede i forhold til de fleste former for mistrivsel – herunder også ensomhed¹².

Flere af disse unge ønsker at arbejde med dyr, og derfor har Jobcenterets Ungeteam og Fyens Rideklub, der også ligger i Odense, etableret et samarbejde i form af et pilotprojekt under projekt 'Netværk – sådan!', så disse unge kan prøve kræfter med arbejdslivet, opleve en hverdag med dyr samt opbygge og træne sociale kompetencer i forbindelse med et praktikophold i rideklubben.

De unge blev i pilotprojektet tilbudt et 13-26 ugers praktikophold på minimum 10 timer/uge i Fyens Rideklub, der skulle fungere som et virksomhedscenter, som løbende har to-fire unge i praktik. Hver praktikant skulle tildeles en mentor blandt personalet i klubben.

Hensigten var, at de unge i praktikperioden skulle deltage i de daglige opgaver; lige fra praktiske opgaver i staldene til hestepleje. Samtidig skulle der tilknyttes en jobkonsulent til den enkelte unge, der løbende skulle følge op på forløbet i samarbejde med den unge og mentoren.

Formålet med pilotprojektet har således været, at de unge opbygger meningsfulde erhvervsrelaterede kompetencer, der kan give dem adgang til såvel beskæftigelse som nye sociale netværk.

Evalueringen af pilotprojektet bygger på følgende opstillede succeskriterier:

Pilotprojektets succeskriterier

At de unge, der deltager i praktik:

- Opnår erhvervsrelevante kompetencer og får lyst til/mod på udvikling – gennem meningsfulde arbejdsopgaver og en struktureret hverdag
- Føler sig værdsat og får succesoplevelser – både fagligt og socialt
- Bliver en del af det sociale liv og fællesskab i rideklubben – blandt personale såvel som frivillige og medlemmer
- Afklares i forhold til fremtidig beskæftigelse og selvforsørgelse – enten i form af uddannelse eller job

¹² Nielsen, Jens Christian; Sørensen, Niels Ulrik og Osmec, Martha Nina (2010): *Når det er svært at være ung i DK – unges trivsel og mistrivsel i tal*, Aarhus Universitet, Center for Ungdomsforskning

6.3.2. Dataindsamling

Der er foretaget to individuelle telefoninterviews med to medarbejdere fra Jobcenterets Ungeteam i Odense.

Den ene, Diana Ullehus, er myndighedssagsbehandler. Hendes funktion er, i samarbejde med de unge kontanthjælpsmodtagere, at afklare dem til uddannelse, job, revalidering, fleksjob eller førtidspension.

Den anden, Dorthe Abildgren, er jobkonsulent. Hendes funktion har blandt andet været at matche de unge til et praktikforløb eller et job, og hendes rolle i pilotprojektet har derfor været at opstarte praktikken med den unge og løbende sørge for opfølgning i rideklubben og kontakt til den unge.

Hensigten har også været at interviewe de unge, der har været med i pilotprojektet, men af forskellige årsager (se nedenfor) har dette ikke været muligt.

Følgende evaluering af pilotprojektet tager derfor udelukkende udgangspunkt i de to medarbejders erfaringer.

6.3.3. Forløb

I december 2011 var tre unge blevet matchet til at starte et praktikforløb på Fyens Rideklub. Den ene dukkede imidlertid aldrig op. Den anden startede og hun var glad for at være der. Hun fastholdt dog ikke interessen og er nu overgået til jobcenteret igen.

Den tredje, Kim, har gennemført praktikken, men det har været krævende for både ham, rideklubben og jobcenteret, da han egentlig ikke ønskede at være i rideklubben. Målet var, at han skulle være i rideklubben tre gange ugentligt, men han er højst kommet der to gange om ugen.

Der er ikke flere unge, der har gennemført et praktikforløb i rideklubben, men Jobcenterets Ungeteam har stadig kontakt til klubben, så hvis der skulle dukke nogle kandidater op, der matcher pilotprojektet, vil de blive henvist dertil.

6.3.4. Målgruppen

Målgruppen for pilotprojektet er unge kontanthjælpsmodtagere, der har kontakt til Jobcenterets Ungeteam i Odense og aldersmæssigt befinder de sig mellem 18 og 30 år.

Ifølge Diana Ullehus og Dorthe Abildgren er der tale om en gruppe fysisk og psykisk sårbare unge, der kun har et begrænset kendskab til arbejdsmarkedet og som har et begrænset socialt netværk. Flere af de unge har et lavt selvværd, lider af angst, depression, isolerer sig eller har et misbrug. En konsekvens heraf kan være, at de også kæmper med en ensomhedsfølelse, som de har svært ved at fortælle andre om. De oplever dermed at stå med en lang række udfordringer, der ikke alene kan relateres til deres ledighed.

Den eneste unge, der ved pilotprojektets afslutning har gennemført praktikken, er Kim, der er i slutningen af 20'erne. Han var fysisk stærk nok til at varetage arbejdet i rideklubben, men det var udfordrende for ham

at honorere kravet om at være en del af et team og være ærlig omkring sit fravær etc. Han befandt sig derfor ikke godt i rideklubben og han har derfor ifølge Dorthe Abildgren ikke haft den store glæde ud af det.

6.3.5. Jobcenterets Ungeteams oplevelser med projektet

Overordnet har Diana Ullehus og Dorthe Abildgren haft en forskellig oplevelse af, hvorvidt pilotprojektet har været en succes i jobcenterregi eller ej. Dette kan skyldes flere ting, hvilket vil fremgå i det følgende.

Som nævnt ovenfor retter pilotprojektet sig imod en gruppe unge mennesker, der i høj grad kan opleve udfordringer med at begå sig i en social hverdag. Det kan derfor være en udfordring for de to jobkonsulenter at finde det rette match for de unge, når de skal indgå i et aktiveringsforløb. Ifølge Diana Ullehus har flere af de unge piger i målgruppen udtrykt ønske om at komme i en rideskolepraktik, fordi de har en interesse for heste og finder tryghed og ro ved det.

Imidlertid er det kommet bag på de to piger, der som udgangspunkt ønskede at gennemføre et praktikforløb i rideklubben, at arbejdet i en rideklub indebærer en høj grad af hårdt, fysisk arbejde. Som praktikant forventes det, at man både deltager i at muge ud, gøre rent i staldene og foretage andet arbejde af fysisk karakter. Dette kom bag på de unge piger, der havde haft en forestilling om at skulle ud og strigle heste, ride og få undervisning, men i stedet skulle varetage andre opgaver end forventet. Det fysisk krævende element kunne disse unge piger ikke magte og det var blandt andet grunden til, at de enten ikke gennemførte forløbet eller aldrig rigtig begyndte.

Kim, der som den eneste af de unge gennemførte forløbet, havde ikke problemer med at håndtere det hårde fysiske arbejde, men oplevede udfordringer ved at møde til tiden og begå sig i arbejdsfællesskabet. Det er evaluators vurdering, at dette både kan hænge sammen med, at han ikke var glad for selve arbejdet med heste og at han generelt kan have svært ved at begå sig i sociale sammenhænge, hvor man skal samarbejde med andre kolleger – og at det dermed ikke nødvendigvis havde direkte sammenhæng med rideklubben som praktiksted.

Diana Ullehus siger i denne sammenhæng, at det er desto mere vigtigt, at jobkonsulenterne matcher de unge til et praktiksted, hvor der er en vis grad af rummelighed over for de unge, hvilket har været tilfældet i rideklubben:

”Det er vigtigt, at der er et sted til de unge, hvor der er en forståelse for, at de kan have nogle dage, der er svære og hvor de unge ikke oplever at blive mødt med fordømmelse.”

Årsagen til at så få unge har gennemført et praktikforløb i rideklubben kan altså skyldes, at virkeligheden ikke stemmer overens med de forestillinger, de unge måtte have haft om forløbet, inden de startede. Men det kan også skyldes, at de generelt kan have svært ved at leve op til de krav, der bliver stillet på en arbejdsplads, der i dette tilfælde har været rideklubben. Denne problematik er Diana Ullehus meget opmærksom på. Hun siger blandt andet:

”Vi skal se nærmere på, hvad det er, der forhindrer dem i at komme af sted. Ofte er deres historier fyldt med dårlige skoleoplevelser, mobning og ensomhed gennem ungdommen.”

Det er derfor Diana Ullehus' opfattelse, at det er vigtigt at tilpasse forventningerne til denne målgruppe, så pilotprojektet ikke fremstår som en fiasko, idet kun én ung har gennemført forløbet – og uden det store personlige udbytte. Om dette siger hun:

”Med denne gruppe unge tager ting tid. Derfor skal der nok skrues ned for succeskriterierne. Fx kan det være meget grænseoverskridende at sidde med andre mennesker i en bus, hvis man lider af angst. Derfor kan det være en succes i sig selv, at de unge kommer ud af døren to gange om ugen.”

6.3.6. Jobcenteret skal have mere viden om ensomme unge

Som konsulent i jobcenterets ungeteam er det vigtigt at have en viden om ensomhed hos unge for at kunne spotte og håndtere den. Om dette siger Diana Ullehus følgende:

”Vores opgave er at hjælpe de unge bedst muligt på vej. Derfor er det vigtigt, at vi som sagsbehandlere har en baggrundsviden om, hvilke barrierer ensomme unge kan have, så de ikke oplever endnu et nederlag. Jo mere opmærksomme vi er på at spotte ensomheden, jo bedre kan vi hjælpe.”

Diana Ullehus oplever, at 'Netværk – sådan!' og pilotprojektet i høj grad har bidraget til en større opmærksomhed på og viden om ensomhed som en vigtig problematik hos de unge kontanthjælpsmodtagere. Pilotprojektet har givet hende mod på at tage en diplomuddannelse, hvor hun har skrevet en afslutningsopgave, der undersøger, hvordan jobcenteret får øje på de ensomme unge, som har andre problemer ud over ledighed. Opgaven har givet hende en viden, som hun mener er vigtig at sprede videre i medarbejdergruppen – netop fordi den ofte kan være svær at se og ikke umiddelbart viser sig ved de samtaler, sagsbehandleren har med den unge. Hun siger:

”Jo mere opmærksomme vi er på at spotte ensomheden hos de unge, jo bedre kan vi hjælpe dem.”

Udover at formidle viden om ensomhed hos unge videre til de andre medarbejdere, peger Diana Ullehus på, at det også er vigtigt, at så mange som muligt får kendskab til praktikordningen med Fyens Rideskole, således at de i højere grad end nu kan henvise de unge til stedet. For at pilotprojektet skal være til glæde for flere unge, kræver det altså fremadrettet, at flere medarbejdere får en viden om ordningen, hvilket Diana Ullehus har intentioner om at igangsætte i Jobcenterets Ungeteam.

6.3.7. Opsamling og forankring

De opstillede succeskriterier var blandt andet, at de unge qua pilotprojektet skulle afklares i forhold til fremtidig beskæftigelse og selvforsørgelse, og at de skulle blive en del af det sociale liv og fællesskab i rideklubben. Overordnet er disse mål ikke blevet opfyldt. Dette skyldes blandt andet, at de unge, der som udgangspunkt ønskede at komme i praktik i rideklubben, har haft en idyllisk forestilling om samværet med heste, der ikke stemte overens med den virkelighed, de mødte i rideklubben.

Derudover kan det skyldes, at man har at gøre med en målgruppe, der oplever en lang række andre problemer end ledighed. At tage bussen ud til rideklubben kan derfor i sig selv være en stor udfordring, hvis den unge oplever angst. Eller hvis den unge lider af en depression, kan det være en umulighed at komme ud af sengen og møde på arbejde kl. 8 om morgenen.

På trods af at pilotprojektet ikke overordnet har levet op til de opstillede succeskriterier, er en vigtig pointe dog, at det har skabt fokus på, at ensomhed hos unge er en vigtig problematik at have kendskab til i arbejdet med de unge kontanthjælpsmodtagere. Denne viden vil både nu og fremadrettet medvirke til en skærpet indsats over for de ensomme unge.

Endelig nævner Diana Ullehus, at jobcenteret stadig har kontakt til rideklubben og fortsat vil gøre de unge opmærksomme på muligheden for at indgå i et praktikforløb i Fyens Rideklub.

6.4. 'SIG NU NOGET'

– En gruppe for stille elever i gymnasiet, Mulernes Legatskole, Odense

6.4.1. Baggrund for 'Sig nu noget'

I gymnasieskolen findes en gruppe elever, som er flittige og laver deres ting, men som konsekvent har vanskeligt ved eller ikke deltager mundtligt i undervisningen. Det er et stort problem for disse elever og deres lærere, idet eleverne skal bedømmes på baggrund af deres aktive deltagelse i undervisningen. Derudover kan det have konsekvenser for elevernes sociale netværk, hvis de også oplever problemer med at markere sig over for klassekammerater og venner og deltage aktivt i ungdomslivet udenfor undervisningen. For at hjælpe dem har studievejledningen på Mulernes Legatskole i Odense derfor oprettet kurset 'Sig nu noget'.

Formålet med kurset er at hjælpe de stille elever, der ikke markerer sig mundtligt i timerne, i gang ved at skabe et trygt rum, hvor eleverne kan møde andre, der har samme udfordring, støtte hinanden og øve sig i at blive bedre til at markere sig mundtligt.

Evalueringen af pilotprojektet læner sig op ad følgende opstillede succeskriterier:

Pilotprojektets succeskriterier

- At hjælpe de stille elever i gang med at deltage aktivt i timerne ved at skabe et trygt rum, hvor de kan opleve, at de ikke er de eneste, der har svært ved at markere sig i undervisningen
- At de på denne baggrund kan hjælpe hinanden med at øve sig i at række hånden op samt stille og svare på spørgsmål i undervisningen

6.4.2. Projektets forløb og fakta

Kurset 'Sig nu noget' blev igangsat af Hanne-Grete Lund der, udover at være dansk- og idrætslærer, også er studievejleder. I samarbejde med to studievejlederkolleger tog hun initiativ til at opstarte kurset, med opbakning fra skolens lærerteam og ledelse.

'Sig nu noget' tager afsæt i en kognitiv tilgang, der handler om at finde frem til og ændre irrationelle og katastrofeagtige tankeprocesser til mere rationelle og konstruktive tanker.

Kurset er blevet gennemført over en måned fra primo marts til primo april 2012 og er foregået fra kl. 14.00-16.00 i et af skolens lokaler. Der har i alt været fem kursusgange.

Til kursets opstart var der 38 elever fra de tre klassetrin tilmeldt, hvoraf fire-fem af dem var drenge og resten var piger. Over halvdelen af gruppen har gennemført kurset.

6.4.3. Kursets indhold

Hver **kursusgang** har haft forskellige emner på dagsordenen, der blandt andet har haft til formål at udfordre det ofte negative selvbillede, de unge har af sig selv samt give dem et "blidt skub i ryggen" til at turde markere sig mere både i og uden for undervisningen.

Forløbet har vekslet mellem oplæg, gruppediskussioner, øvelser og selvvalgte udfordringer. Eksempelvis har eleverne hver gang fået "Ugens Udfordring", der er en daglig træning i en ny strategi som fx at skulle sige noget i sit yndlingsfag mindst to gange i løbet af en undervisningstime.

Til en anden øvelse fik de udleveret en elastik, som de skulle bære rundt om håndledet. Hver gang de fik negative tanker eller forestillede sig, at deres svar ikke var godt nok, skulle de løfte op i elastikken, så det gav et lille svirp. Svirpet skulle minde dem på, at de skulle stoppe den negative tankerække.

Endelig er den enkelte elev ved kursets afslutning blevet opfordret til at holde et oplæg for resten af holdet ud fra et valgfrit tema. Det var dog kun en mindre gruppe af eleverne, der tog imod denne udfordring.

6.4.4. Dataindsamling

For at evaluere kurset 'Sig nu noget' er der i maj 2012 foretaget et fokusgruppeinterview med tre elever fra Mulernes Legatskole. To af eleverne går i 1.g, mens den tredje går i 2.g

Derudover er der både gennemført et mundtligt og et telefonisk interview med studievejleder og tovholder på kurset, Hanne-Grete Lund.

Endelig er der blevet lavet en film om kurset, der kan ses på Ventilens værktøjskasse:

www.vaerktoej.ventilen.dk

6.4.5. Elevernes oplevelse med 'Sig nu noget'

6.4.5.1. Eleverne om grunden til at melde sig til kurset

At begynde i gymnasiet kan være en overvældende oplevelse for nogle unge mennesker, fordi der pludselig stilles andre og højere krav til den mundtlige fremstilling, end de har været vant til i folkeskolen.

For de tre interviewpersoner har det været en utilfredsstillende oplevelse at få deres årskarakterer, fordi de ikke følte, at deres potentiale og faglige niveau stemte overens med karaktererne. Deres oplevelse var, at de var godt inde i stoffet, men at de enten var for nervøse for at sige noget forkert, eller at der 'gik en klap ned', når de skulle præsentere stoffet eller svare på lærerens spørgsmål. Derfor fik de langt lavere karakterer, end de drømte om og mente, de havde potentiale til.

De tre unge forklarer, at de meldte sig til kurset 'Sig nu noget' af følgende grunde:

"Jeg føler, at jeg har mere i mig, end jeg viser."

"Jeg er meget ambitiøs og vil gerne have gode karakterer. Og jeg syntes ikke, at mit potentiale blev udnyttet fuldt ud."

"En af grundene til, at jeg meldte mig til kurset var, at jeg altid har været genert. Og jeg ville gerne blive bedre til at snakke i forsamlinger og snakke med fremmede. Og det har hjulpet. Så det var et generelt problem, som jeg gerne ville arbejde med."

"Jeg mente, at jeg kunne få det skub, som jeg manglede, så jeg kunne presse mig selv lidt mere. Jeg havde prøvet at arbejde med det, men det var ikke helt nok."

Samtidig peger de tre unge på, at de har været præget af en bestemt klassekultur fra folkeskolen, hvor man nødtigt skulle vove sig ud i at sige noget i klassen, hvis ikke man var 100 % sikker på at have det korrekte svar. Skulle det ske, at man ikke svarede rigtigt på et spørgsmål, blev man let til grin i hele klassen, fortæller én af interviewpersonerne.

Omvendt har én af de interviewede oplevet, at man helst ikke skulle virke for klog i forhold til sine klassekammerater, hvilket medvirkede til en række ubehagelige oplevelser med at holde oplæg foran de andre fra klassen. Et eksempel på det lyder således:

"I min gamle klasse var der en morale med, at det var slemt at være klog, og når man kom op og skulle stå foran alle, så det var nærmest som en gyser, for man skulle se sådan nogle fordomme i øjnene med: "Sikke en nørd, sikke en stræber"."

Samlet set har de unge interviewpersoner altså meldt sig til kurset for at gøre op med en række fordomme, negative forventninger til egne mundtlige præstationer og en forhåbning om at kunne udnytte det faglige potentiale, de ligger inde med, men ikke har mod til at vise kammeraterne og lærerne. Det er også evaluators vurdering, at eleverne meldte sig til kurset, fordi de havde et generelt ønske om at træne deres sociale kompetencer – også udenfor klasseværelset.

6.4.5.2. Eleverne om deres udbytte af kurset 'Sig nu noget'

Eleverne beskriver, at de har følt sig godt tilpas og trygge på kurset, og at der generelt har været en god stemning mellem de deltagende og kursusholderne. Det har været af stor betydning, at de netop har oplevet, at der var rum og plads til at være sig selv og at der ikke blev stillet mange krav til, hvad de skulle præstere.

Dog nævner de, at kursets lærere har haft 'fløjlshandskerne' en anelse for meget på over for dem. De har været for forsigtige med at stille krav og konfrontere de unge, hvis de ikke deltog i øvelserne og lavede den afsluttende fremlæggelse. De interviewede har således savnet, at der var nogle konsekvenser ved ikke at lave den afsluttende øvelse med at fremlægge for hele holdet og de udtrykker derfor et ønske om, at der fremover bliver fulgt mere op på de udfordringer, de bliver stillet.

I **undervisningssammenhæng** oplever alle tre elever, at kurset har givet dem mere gåpåmod til at markere sig mundtligt. Én af de unge fortæller om sine oplevelser før og efter kurset:

"Jeg føler meget, at den panik jeg før følte, når jeg skulle række hånden op... "hvad tænker de andre? Er det godt nok, det jeg gør nu? Så kunne jeg nærmest ikke koncentrere mig. Men det er jeg sluppet af med. Også i mange andre situationer. At det, man siger, er okay. Og det, man siger, er godt nok. Og jeg er også gået op[karaktermæssigt] i matematik og historie. Så jeg er blevet meget bedre mundtligt. Jeg synes, jeg har fået meget ud af det."

En anden interviewperson nævner, at hun er blevet langt bedre til at håndtere at skulle lave en mundtlig fremlæggelse i timerne, end hun var tidligere. Det var en meget positiv oplevelse for hende at mærke, at hun ikke var den eneste, der blev nervøs under en fremlæggelse. Hun oplevede, at hver eneste elev var mere fokuseret på sig selv og sit eget problem end på den, som sagde noget. Og det gav hende en tryghed ved at turde sige noget og vide, at det ikke ville få de helt store konsekvenser. Kurset har dermed bevirket, at hun ikke døjer med katastrofetanker i samme grad som før og at hun når at bremse de destruktive tanker, der gjorde, at hun tidligere gik i stå midt i en fremlæggelse.

Endelig siger de tre, at kurset har givet dem mod på at deltage i undervisningen, selvom de ikke er fuldstændig sikre på, at de ligger inde med de korrekte svar. To af eleverne fortæller om én af deres succesoplevelser i klassen:

"Jeg prøvede at række hånden op, selvom jeg ikke helt vidste, om jeg var 100 % sikker på svaret."

"Målet blev mere at række hånden i vejret og sige noget, end at det skulle være det helt rigtige, jeg sagde."

På det **personlige plan** lægger alle tre interviewpersoner vægt på, at kurset har fået dem til i højere grad at indse, at de ikke bliver nedvurderede, hvis de siger noget, der ikke er helt korrekt eller banebrydende. Således bliver det, de siger, ikke længere så personliggjort. De følgende to citater er eksempler på dette:

"Før følte jeg meget, at alt det jeg sagde, repræsenterede mig og hvem jeg var. Og hvis jeg sagde noget dumt, så var jeg dum. Men sådan er det ikke mere."

"Jeg er ikke mere så nervøs over, hvad andre siger. Jeg fokuserer mere på situationen og at det er et spørgsmål, jeg skal svare på. Det har ikke noget at gøre med mig som person."

Også udenfor klasseværelset oplever de, at de har fået mere mod på at markere sig og sige deres mening. Kurset har dermed også givet dem en oplevelse af at have mere selvtillid og selvværd. Det ses i de følgende to citater:

"Jeg er blevet bedre til at sige min mening. Måske var det bare dét at blive opmærksom på, hvad du selv tænker om andre, for så bliver det pludselig ikke så farligt. Det er ikke så farligt at vise, hvem man er."

”Jeg har fået meget ud af det. Jeg tør sige mere nu, hvor jeg er sammen med en gruppe fremmede mennesker. Jeg går til spejder og nu tør jeg sige mere til forsamlinger. Jeg har fået mere selvtillid og fundet ud af, at det nok ikke er så dumt, det jeg siger.”

Samtidig har det vist sig at være væsentligt for eleverne, at de har **mødt andre unge**, der oplever problemer med at deltage mundtligt i og uden for undervisningen. De fortæller, at de tidligere havde den oplevelse, at de var de eneste i verden, der følte på denne måde. Dét i sig selv kan være årsag til ikke at turde sige noget i klassen. Normaliseringen af deres problem var derfor en stor befrielse for de tre interviewede og samtidig har det skabt nye sociale relationer på skolen, hvilket ses i følgende to citater:

”Det virkede godt på mig. Det var godt, at de tog fat i, at det kunne handle om selvtillid og selvværd, selvom det kan være svært at indse. Det var rart at vide, at man ikke var alene og at der var mange, der havde det sådan her, og at det var helt normalt. Så kunne jeg godt overskue at række hånden op, fordi der sad fire andre og havde det på samme måde.”

”Det har helt klart haft en betydning og har skabt sociale relationer, så man kan sige hej på gangene (...) Man får også sådan en ”wauw, jeg dukkede faktisk op til det her. Så jeg erkender det og jeg deler mine erfaringer med andre. Og jeg kan få feedback på det, fordi jeg snakker med nogen, der har det på samme måde. Det er helt reelt at have det sådan her. Det er ikke pinligt, at man har svært ved at sige noget i større forsamlinger.”

Det kan altså siges, at pilotprojektet – udover at eleverne er begyndt at deltage mere fagligt – også har haft en vigtig betydning for udviklingen af deltagernes sociale kompetencer generelt.

6.4.6. Tovholder Hanne-Grete Lund om ’Sig nu noget’

Studievejleder og tovholder på kurset, Hanne-Grete Lund, betragter generelt kurset som en succes. Særligt nævner hun, at der er kommet positive tilbagemeldinger fra lærerteamet, der på standpunktsmøderne har fremhævet, at de har oplevet en forskel på de elever, der har deltaget i kurset; de er simpelthen begyndt at markere sig mere i timerne.

Lidt over halvdelen af eleverne gennemførte kurset, og dette vurderer Hanne-Grethe Lund til at være en fin gennemførselsprocent, idet emnets følsomme karakter let bevirker, at mange vælger at afbryde forløbet – enten fordi kurset ikke lever op til deres forestillinger, eller fordi de mentalt ikke er parate til at blive konfronteret med problemstillingen.

’Sig nu noget’ har været så stor en succes på Mulernes Legatskole, at kurset fremover vil blive udbudt til eleverne på 1., 2. og 3. gymnasietrin samt i 1. og 2. HF. Ifølge Hanne-Grete Lund vil der blive foretaget nogle enkelte justeringer. Eksempelvis vil kurset fremover have opstart i januar 2013 i stedet for i marts måned. Dette bliver gjort, fordi eleverne i november måned får deres standpunktskarakterer, hvorefter de på baggrund af disse har en samtale med en studievejleder i januar måned. Ved samtalen vil studievejlederen præsentere de stille elever for kurset, hvorefter de får mulighed for at starte.

Årsagen til, at kurset først skal opstartes i januar og ikke ved påbegyndelsen af skoleåret er desuden, at eleverne på denne måde kan få tid til at vænne sig til overgangen fra folkeskolen til gymnasiet.

Endelig overvejes det, om kursustidspunktet skal ligge tidligere på dagen, således at det flyttes fra kl. 14.00-16.00 til om formiddagen, hvor alle elever er i skole og kan blive fritaget for undervisning. Erfaringen viser, at nogle elever falder fra kurset på grund af fritidsarbejde, der skal passes om eftermiddagen.

6.4.7. Opsamling og forankring

Samlet set har pilotprojektet og metoden vist sig at være en succes. De interviewede elever har oplevet, at kurset har dannet en positiv og tryk ramme omkring dét at skulle sige noget i undervisningen. Én af de væsentligste pointer er, at eleverne har fået øje på, at andre kæmper med de samme udfordringer, hvilket giver dem en ro og en følelse af ikke at stå alene med problemet.

Samtidig har det givet dem et mere virkelighedsnært billede af, hvad der forventes af dem i undervisningen. Om dette siger én af eleverne følgende:

”Vi har lært at se realistisk på situationen. Lærerne er her ikke for at slå os ihjel og de er her ikke for at høre os sige noget forkert.”

Men ikke kun i undervisningen har eleverne fået et positivt udbytte af kurset. Også på det personlige og sociale plan føler de sig bedre rustet til at begå sig og deltage aktivt i sociale sammenhænge. Følgende citat peger netop på dette:

”Jeg har få mere ude af det, end jeg ønskede (...) Jeg fik mere ud af det personligt, end jeg havde regnet med. Jeg har også fået mere ud af det med venner. Jeg har altid haft problemer med den der gruppeting. Nu bliver jeg ikke nervøs, når jeg siger noget i en vennegruppe og hvis jeg ikke får en respons. Jeg ser mere realistisk og virkelighedstro på det.”

Udover at have fået mere selvtillid i undervisningssituationerne, har pilotprojektet dermed også haft en vigtig betydning for udviklingen af de unges sociale kompetencer og har klædt dem bedre på til at kunne deltage i det sociale fællesskab udenfor skolens rammer.

De interviewede anbefaler dog, at kursusholderne i højere grad konfronterer deltagerne, hvis de ikke gennemfører de stillede øvelser og opgaver.

Alle tre interviewpersoner vil anbefale kurset til andre elever, der oplever samme problem som dem. De nævner, at det er centralt at indse sit problem for at kunne arbejde motiveret med det. Samtidig peger de på, at kurset har en stor berettigelse på et gymnasium, hvor mange oplever overgangen fra folkeskolen til gymnasiet som rigtig svær.

Opsummerende siger én af eleverne følgende om kurset: *”Jeg synes, at alle gymnasier skulle have sådan et kursus.”*

6.5. 'SJØLUNDSSKOLEN I NÆSTVED'

– Erfaringer med makkerskaber, klasseregler og social pejling i Sjølundsskolens 7. og 10. klasser

6.5.1. Baggrunden for 'makkerskaber, klasseregler og social pejling'

I forbindelse med skolestarten i august 2011 afprøvede den nyetablerede overbygningsskole Sjølundsskolen i Næstved i et pilotprojekt tre forskellige metoder til at forebygge og håndtere ensomhed blandt elever og sikre trivsel i klasserne. Metoderne blev som udgangspunkt afprøvet i **7. og 10. klasserne**, hvor alle klasser var nysammensatte. Metoderne er:

- 'Makkerskaber'
- 'Klasseregler'
- 'Social pejling'

De tre afprøvede metoder vil undervejs i afsnittet blive yderligere beskrevet. Dog skal det nævnes, at afsnittet primært omhandler **makkerskaberne**, da det er denne metode, lærere og elever har arbejdet mest med i løbet af projektperioden.

Metodeudviklingen og -afprøvningen er gennemført i et samarbejde mellem Sjølundsskolens og 10'eren¹³ AKT-/SSPteam, SSP-konsulenten Anne Gunnerud Mortensen og projektgruppen.

Evalueringen af pilotprojektet tager udgangspunkt i følgende opstillede succeskriterier:

Pilotprojektets succeskriterier

- At give eleverne nogle redskaber til at undgå ensomhed
- At skabe tryghed i klasserne og sætte klassekulturen og social kapital på dagsordenen. Samtidig skal det give lærerne bedre redskaber til at forebygge ensomhed blandt eleverne
- At klæde AKT-lærerne på til bedre at kunne hjælpe de ensomme elever. Dermed skal projektet både være forebyggende og håndterende i forhold til indadreagerende ensomme unge

6.5.2. Dataindsamling

¹³ 10'eren er en 10. klasses skole med egen skoleledelse, der er lagt fysisk sammen med Sjølundsskolen.

Gennem spørgeskemaundersøgelser og fokusgruppeinterviews med både elever og lærere er der blevet fulgt op på skolens erfaringer med metoderne.

I oktober-november 2011 gennemførte AKT-teamet på Sjølundsskolen en **trivselsundersøgelse** blandt alle elever i **7. klasserne**. I alt har 131 elever deltaget i undersøgelsen – heraf er 68 drenge og 63 piger, hvoraf ikke alle har besvaret samtlige spørgsmål i undersøgelsen. Derudover er der gennemført et fokusgruppeinterview med ni elever fra 7. klasserne.

I **10'eren** gennemførte skolen i perioden december 2011 til januar 2012 en spørgeskemaundersøgelse. Undersøgelsen omhandlede fællesskab i klassen, ensomhed og makkerskabsgrupper, og de var baseret på spørgsmål fra trivselsundersøgelsen, der som nævnt tidligere blev gennemført i 7. klasserne.

29 elever (11 drenge og 18 piger) i 10. klasse har besvaret spørgeskemaet. Det er en relativt lille svarprocent på ca. 14,5 %, der kun repræsenterer fire ud af syv 10. klasser:

- 1 elev fra 10.b
- 6 elever fra 10.c
- 2 elever fra 10.f
- 20 elever fra 10.e

Resultaterne fra 10'eren viser således kun en mindre del af elevernes oplevelser af fællesskab i klassen, ensomhed og makkerskabsgrupper. I det følgende præsenteres elevernes besvarelser af spørgeskemaet.

Af praktiske og metodiske årsager blev der ikke gennemført fokusgruppeinterview med elever fra 10'eren.

Samtidig er der fra december 2011 til januar 2012 blevet gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt **klasselærerne** i 7. og 10. klasserne på Sjølundsskolen og i 10'eren. Formålet var at få viden om lærernes erfaringer med de afprøvede metoder og få input til justering og tilpasning i den videre metodeudvikling.

Seks ud af 13 lærere har besvaret spørgeskemaet. Det er en relativt lille respondentgruppe. Derfor vil svarfordelingen ikke blive præsenteret kvantitativt – men analysen vil derimod fokusere på lærernes kommentarer og input omkring metoderne: Hvad kan metoderne bruges til og hvordan?

Alle seks lærere har arbejdet med makkerskabsgrupper. Fire af lærerne har arbejdet med klasseregler og tre af lærerne har arbejdet med trivsel og flertalsmisforståelser i samarbejde med SSP-konsulent Anne Gunnerud Mortensen.

Spørgeskemaundersøgelsen er suppleret med et fokusgruppeinterview med otte lærere – seks fra Sjølundsskolens 7. klasser og to fra 10'eren.

6.5.3. Trivsel i Sjølundsskolens 7. klasser og 10'eren

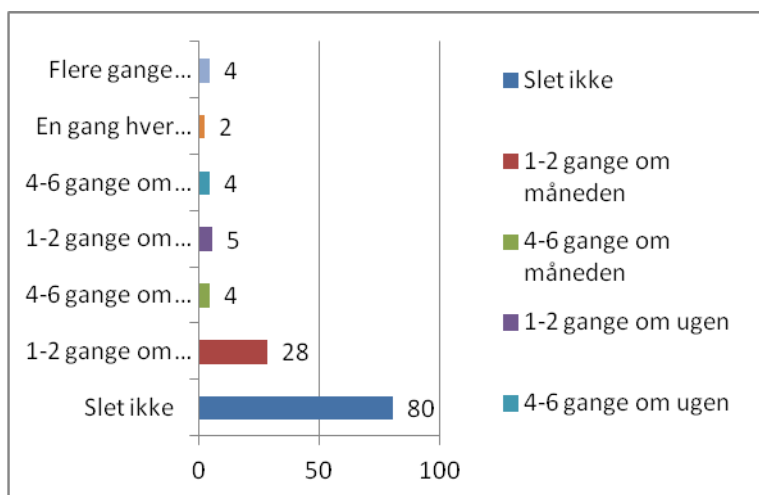
6.5.3.1. Trivsel i 7. klasserne

Den gennemførte trivselsundersøgelse i skolens 7. klasser viste overordnet, at eleverne trives og har det godt på Sjølundsskolen, at de føler sig trygge i og er glade for den klasse, de går i.

Dog er der også indikationer på, at en mindre gruppe elever føler sig ensomme: Syv elever ud af de 131 adspurgte svarede, at de ikke trives og ikke har det godt. Syv elever har også svaret, at de ikke er glade for den klasse, der går i. Endelig har seks elever ikke følt sig trygge i deres klasse og fire elever *slet ikke* følt sig trygge i deres klasse.

Selvom svarene viser, at størstedelen af eleverne har et velfungerende ungdomsliv, viser nedenstående tabel, at 15 af de 131 elever har følt sig ensomme flere gange om ugen. Det svarer til ca. 11,5 % af eleverne i 7. klasse.

Eleverne har nedenfor svaret på spørgsmålet: ***"Hvor tit siden sommerferien har du følt dig ensom?"***

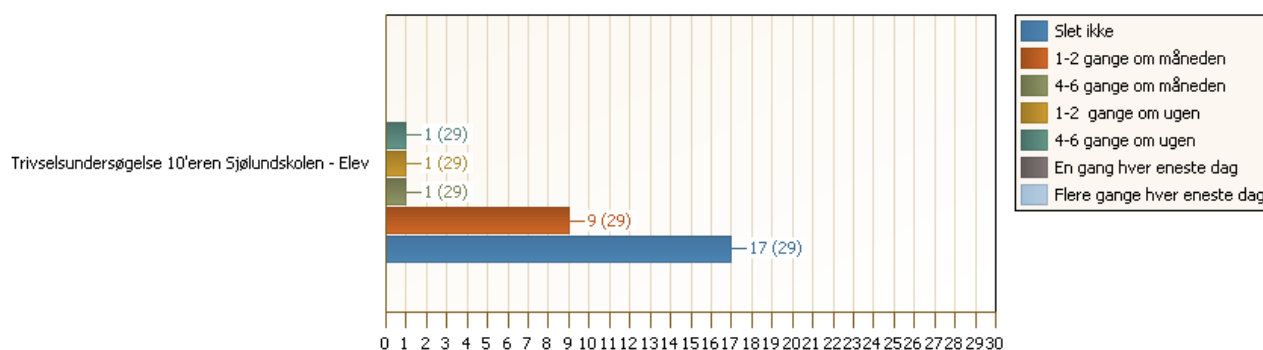
Trivselsundersøgelsen viste overordnet, at kun et mindretal af eleverne oplever ensomhed, men Sjølundsskolen har alligevel ment, at det er så alvorlig en problematik, at de har valgt at adressere det gennem en afprøvning af de tre metoder i pilotprojektet – som alle er metoder, der tilstræber at skabe et godt og inkluderende fællesskab i klasserne, noget som alle elever har glæde af.

6.5.3.2. Trivsel i 10'eren

Overordnet svarer 10.klasses-eleverne, at de trives og har det godt på Sjølundsskolen, at de føler sig trygge i deres klasse og at de er glade for at gå i den. Dog svarer én elev, at han/hun slet ikke føler sig tryk i klassen og én elev svarer, at han/hun ikke er glad for sin klasse.

Tilsvarende 7. klassernes trivselsundersøgelse ses det, at en mindre gruppe elever oplever at føle sig ensomme flere gange om ugen, som det fremgår af nedenstående tabel.

Eleverne svarede tilsvarende som 7. classes-eleverne på spørgsmålet: *"Hvor tit siden sommerferien har du følt dig ensom?"*

Blandt de 29 elever i 10'eren der har besvaret spørgeskemaet, er der således to, der har følt sig ensomme flere gange om ugen. Det svarer til ca. 6,9 %.

Trivselsundersøgelsen lægger sig dermed op ad dansk forskning, der siger, at 7 % af de unge i 8. klasse tit eller altid føler sig ensomme¹⁴. Lignende tal fra undersøgelser i gymnasieskolen peger på, at 6 % af de unge gymnasieelever tit eller altid føler sig ensomme¹⁵.

6.5.4. Opsamling på trivselsundersøgelserne

Opsummerende er det evaluators vurdering, at der er tale om en mindre gruppe elever fra henholdsvis 7. klasserne og 10'eren, der oplever at føle sig ensomme i en sådan grad, at det kan have konsekvenser for deres trivsel – både i og udenfor skolen. Ikke desto mindre er denne gruppe i risiko for at blive overset i de sociale fællesskaber.

Trivselsundersøgelsen har derfor været en vigtig indikator på, at der reelt er elever, der oplever ensomheden på skolen. Metoderne 'makkere' og 'klasseregler' og 'social pejling' har haft til formål at tage fat i denne problematik ved at hjælpe både elever og lærere med at sætte fokus på trivslen i det sociale rum.

6.5.5. Makkere og -netværk

Ideen med makkere er at skabe mindre grupper i den store gruppe, som klassen udgør og på den måde hurtigere opnå tryghed og ro i klassen. Rent praktisk tildeles alle elever første skoledag af læreren en makker i klassen. Makkere er blevet brugt forskelligt fra lærer til lærer – blandt andet på følgende måder:

¹⁴ Lasgaard, Mathias: "Ensom blandt andre", 2010, 2. udg.

¹⁵ Lasgaard, Mathias og Kristensen, Nanna: "Ensom i gymnasieskolen", 2009

- Makkerne har faste pladser ved siden af hinanden i klasselokalet
- Makkerne er sammen ved gruppearbejde
- Makkerne tager papirer til hinanden eller kontakter hinanden, hvis de er syge eller har spørgsmål om lektier
- Der skiftes makker ca. hver måned i de fleste klasser for at holde liv i dem og for at sikre, at alle lærer flere i klassen at kende
- Makkerne skulle i starten af skoleåret følges fra lokale til lokale i frikvartererne
- Læreren har pointeret, at det er vigtigt at hjælpe hinanden og bekymre sig om hinanden
- Makkerskabsgrupperne er brugt til at ryste klassen sammen
- Makkerskabsgrupper bliver med tiden mere og mere til faglige grupper, mens de i starten fokuserer meget på tryk og trivsel

Makkerparrene sættes yderligere sammen to og to i makkerskabsnetværk med fire elever. Så ved eleven altid, hvilken gruppe han er i, hvis hans makker bliver syg og man kan lave noget af gruppearbejdet i firmandsgrupper frem for tomandsgrupper. Det afbøder problemer med forskelligt fagligt niveau i makkerskabsparrene.

6.5.6. Om at have en makker i 7. klasserne og 10'eren

Generelt tegner der sig et positivt billede af makkerskaber som et metodisk greb til at forebygge og afhjælpe ensomhed. **7. klasses-eleverne** fortæller blandt andet, at makkerskabsgrupperne er gode, fordi:

- Også dem der føler sig ensomme har nogen at tale med
- Man lærer hinanden bedre at kende og opdager, at dem man synes, var lidt kedelige faktisk er 'cool'
- Man kan arbejde sammen og skal ikke sidde alene
- Man kan hjælpe hinanden i undervisningen
- Man kan ringe og spørge sin makker, hvis man er i tvivl om, hvilke lektier man har for
- De giver tryk
- Man lærer hinanden hurtigt at kende

Eleverne fortæller også om deres egne positive oplevelser med at have en makker:

"Min første makker, vi gik begge to til sejlads, så vi sejlede en masse sammen. Det var en god oplevelse."

"Det vigtige er, at man føler sig mere tryk med makkeren, og man bliver mere tryk i klassen og mindre genert."

"Der var nok nogle, der var ensomme, da de startede. Makkerskaberne har hjulpet dem. De sidder ikke bare alene, men får lov til at være med"

"En fra min klasse på den gamle skole var ensom. Han har mødt nogle folk her på skolen og har det bedre - det er ikke kun på grund af makkerskaberne, men det er en del af det."

Undersøgelsen viser, at knap halvdelen af 7.klasses-eleverne har haft positive erfaringer med at have en makker i klassen og gerne vil fortsætte. Omvendt har 29 % af eleverne ikke ønsket at fortsætte med at have

en makker i klassen. Dette kan blandt andet skyldes, at det kan være svært at have en makker, der har meget fravær, samt at det kan være svært at hjælpe hinanden med at få lavet lektier.

Billedet af makkerskaberne ser en smule anderledes ud i **10'eren**. Blandt de elever, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen og haft en makker, ønsker 40 % ikke at fortsætte med at have en makker i klassen. Det kan muligvis hænge sammen med, at også 40 % af eleverne har svaret, at makkeren *ikke* har fået dem til at føle sig mere trygge i klassen.

Desuden fortalte lærere fra 10'eren i fokusgruppeinterviewet, at de oplever en del modstand mod makkerskaber fra elevernes side: Ifølge de to lærere mener eleverne, at de i 10. klasse er voksne nok til at bestemme, hvem de vil sidde ved siden af og hvem de vil være sammen med – det skal lærerne ikke blande sig i. Og én lærer oplever, at særligt pigerne i 10. klasse kan være meget intolerante. Netop denne indstilling kan være årsagen til, at nogle elever generelt føler sig utrygge og ensomme, fordi lige præcis de unge, der er med til at skabe problemet, ikke har lyst til at afhjælpe det.

Det kan være nogle bud på, hvorfor en stor del af eleverne fra 10'eren svarer, at de ikke ønsker at fortsætte med makkerskaber. Dog er det væsentligt at holde fast i, at lige så mange elever svarer, at de gerne vil fortsætte med at have en makker i klassen.

6.5.7. Lærerne om makkerskaber

Spørgeskemaundersøgelsen er suppleret med et fokusgruppeinterview med otte lærere – seks fra Sjølundsskolens 7. klasser og to fra 10'eren. De lærere, der har besvaret spørgeskemaet synes alle 'godt' eller 'rigtig godt' om makkerskabsgrupper.

Makkerskaber som metodisk greb har som tidligere nævnt til formål at skabe tryghed i klasserne, sætte klassekulturen på dagsordenen og forebygge ensomhed blandt eleverne.

Lærerne vurderede blandt andet, at makkerskaberne er med til at skabe fællesskab i klassen og forebygge ensomhed, og de påpegede, at:

"Det har hjulpet en del til at tale med nogen, som de [eleverne] ikke kendte i forvejen. Derudover lærer de at acceptere hinandens forskelligheder."

"INGEN i klassen står pludselig alene/uden for en gruppe."

"Jeg oplever ikke, at der går elever rundt for sig selv i pauserne. Ligeledes ved de altid, hvem de skal arbejde sammen med, hvilket giver tryghed."

Tråden blev fulgt op i fokusgruppeinterviewet, hvor lærerne blandt andet fortalte, at:

"Socialiseringen er blevet hurtigere. Man bliver hurtigere en klasse. Det er en lettelse at blive sat sammen med nogen."

"Pludselig er der elever, der vælger projektpartnere, som de ellers ikke ville have valgt - det er ikke kun veninden, men nogen man arbejder godt sammen med. Jeg har oplevet ved projektopgaverne, at en udsat dreng bare blev inviteret med i en gruppe, netop som jeg stod og var klar til at skulle hjælpe ham ind i gruppen."

”Jeg synes, det er genialt. Og jeg fatter ikke, at jeg ikke selv har fået ideen. Jeg så noget rigtig spændende i niende klasse. Der har været et par piger med disse problemer – jeg tog det op for første gang med klasselæreren i forbindelse med den ene pige. Hun oplevede virkelig et løft i forbindelse med disse grupper. Både socialt og fagligt.”

”En dreng, der har været psykisk ustabil og haft det svært i hjemmet også. Han har for første gang i sit skoleforløb fået en fornemmelse af, at der er nogen, der har brug for, at han kommer i skole. De sidste to måneder har han for første gang været stabil. En anden stille dreng, der ellers har klæbet lidt til læreren, er blevet inviteret ind i et fællesskab med nogle piger i klassen.”

Således er det lærernes vurdering, at makkerskaber som metode blandt andet åbner op for, at de unge danner nye samarbejdsrelationer og at de stille og udsatte elever i højere grad bliver inviteret indenfor i fællesskabet.

6.5.8. Det gode og det mindre gode

Ifølge lærerne har særligt dét at have fast sidemakker og faste arbejdsgrupper fungeret godt – mens forskellige praktiske forhold har fungeret mindre godt.

De peger på, at følgende, har fungeret godt:

- At eleverne skifter sidekammerat hver måned
- At eleverne har lært hinanden bedre at kende
- At der ikke er nogen, der ikke har nogen at arbejde sammen med, når der skal arbejdes i grupper
- At eleverne lærer hinanden at kende på tværs
- At eleverne drager fælles omsorg for hinanden
- At eleverne får kendskab til hinanden både fagligt og socialt

Omvendt peger de på, at følgende har fungeret **mindre godt** i forbindelse med makkerskaber:

- At praktiske forhold, som vandreklasser, forskellige bordopstillinger mv., har gjort det svært at gennemføre makkerskaber i alle timer
- At læreren har så travlt, at han/hun glemmer at passe og pleje den ’geniale opfindelse’
- At holde liv i grupperne – fx gennem flere input
- At eleverne i nogle tilfælde har udstillet højlydt, hvem de ikke ville være sammen med. Det er vigtigt at drøfte, hvordan man tackler det – og at læreren siger fra over for den slags situationer
- At enkelte forældre har beklaget sig over, at deres barn skal arbejde sammen med elever, der er fagligt svagere end dem selv
- At nogle elever har meget fravær og meget ustabil skolegang – de elever er svære at have som makker

6.5.9. Lærernes vigtigste råd

Lærernes vigtigste råd til andre, der skal arbejde med makkerskaber er, at:

- De forskellige lærere omkring klassen alle er interesserede i opgaven
- Hvis man ikke kender eleverne, så brug 14 dage på at se dem an. Første gang man bruger makkerskabsgrupper, vil jeg i 7. klasse anbefale piger for sig og drenge for sig. Forklar dem grundigt, hvad begrundelsen for grupperne er. Ros dem når de tager sig af hinanden etc.
- Giv en god introduktion og præsenter det positive ved makkerskabsgrupper. Husk at følge op på, hvordan det går i grupperne
- Snak med kolleger, der har erfaring med metoden
- Vær konsekvent i brugen af grupperne. Læg en plan for, hvor længe de skal køre og evt. skifte mellem eleverne
- Overvej sammensætningen af grupperne i forhold til køn og i forhold til at matche elever, der ikke kender hinanden i forvejen

6.5.10. Opsamling på lærernes oplevelser med makkerskaber

Det er evaluators vurdering, at pilotprojektets succeskriterier i høj grad er blevet opfyldt: Ord som 'tryghed', 'rummelighed' og 'omsorg' for hinanden går igen, når lærerne taler om, hvilket udbytte eleverne og klasserne som helhed har af makkerskaber.

Ikke kun for de pågældende elever har metoden vist sig at være brugbar til at forebygge ensomhed. Også for de involverede lærere har metoden været en hjælp i deres daglige arbejde – især i forhold til bedre at sikre inklusion af udsatte unge i det sociale fællesskab.

Endelig synes de øvrige lærere på Sjølundsskolen, at makkerskaberne lød meget interessante og de ville gerne afprøve det. Således har der været gode erfaringer at bygge videre på hos Sjølundsskolen og andre skoler. Dette har blandt andet betydet, at metoden er blevet implementeret som et fast element i lærernes fremadrettede arbejde med at øge trivslen i 7. klasserne. Baggrunden herfor vil blive uddybet i den endelige opsamling af evalueringen af makkerskaber sidst i afsnittet.

6.5.11. Klasseregler, flertalsmisforståelser og social pejling

Enkelte klasser har arbejdet med at formulere klasseregler i fællesskab, og alle 7. klasserne har hørt et oplæg om social pejling (flertalsmisforståelser¹⁶) ved SSP-konsulent Anne Gunnerud Mortensen.

¹⁶ Begrebet flertalsmisforståelser dækker over, at mennesket er et socialt væsen, der helst gør som flertallet – eller som det tror, flertallet gør. Eksempelvis tror danske unge, at deres jævnaldrende drikker alkohol tidligere, mere og oftere end det faktisk er tilfældet. Det kan få dem til at efterligne en adfærd, der ikke stemmer overens med virkeligheden – heraf ordet flertalsmisforståelser.

I fokusgruppeinterviewet fortæller eleverne fra 7. klasserne, at de blandt andet har lavet regler om, at man skal hjælpe hinanden i skolegården og at man ikke må grine af hinanden i timerne – fx når der læses højt i tysk og man kommer til at sige noget forkert.

Reglerne handler således om trivsel, men ikke som sådan om at skabe fællesskab i klassen – og det er lidt uklart, hvorvidt reglerne er bestemt af lærere eller elever. Desuden peger eleverne på, at reglerne ikke bliver overholdt. Klasseregler har med andre ord ikke fået samme fokus som makkerskaberne på Sjølundsskolen. Det skal også nævnes, at de lærere, der har arbejdet med klasseregler, har grebet det meget forskelligt an, og det kan derfor være svært at sammenligne deres vurderinger af metodens brugbarhed.

Oplægget om flertalsmisforståelser har derimod givet eleverne stof til eftertanke. Tydeligst står pointen om, at mange elever overdriver deres erfaringer med fx at ryge eller drikke alkohol; at det i virkeligheden er få elever, der har prøvet at drikke alkohol, når de går i 7. klasse. Og oplægget har uden tvivl gjort indtryk blandt eleverne.

6.5.12. Hvad siger lærerne om klasseregler?

Klassereglerne er af lærerne blevet brugt til – sammen med eleverne – at formulere nogle adfærdsregler og retningslinjer for, hvordan man omgås hinanden. Halvdelen af de lærere, der har arbejdet med klasseregler og besvaret spørgeskemaet, mener, at også klasseregler er med til at skabe fællesskab i klassen – mens den anden halvdel mener, at klasseregler kun i mindre grad har betydning for fællesskabet i klassen.

Lærerne peger i spørgeskemaundersøgelsen på, at følgende har fungeret godt i forbindelse med klasseregler:

- At eleverne er motiverede til at deltage i undervisningen
- At der skabes opmærksomhed på værdier og adfærd
- At der dannes fælles "fodslaw" – hvis man er heldig
- At eleverne tænker over, hvad der gør, at man har det godt i en klasse

Og følgende, der har fungeret **mindre godt**:

- At overholde reglerne
- At ikke alle elever kan leve op til/forstår ordene i reglerne
- At reglerne ikke har været synlige for eleverne i og med, at der ikke er et fast klasselokale

I fokusgruppen er lærerne derimod mere forbeholdne. Få af dem har arbejdet med fælles afklaring af klassens adfærdsregler – de mener, at det er læreren, der skal sætte scenen og definere reglerne i klassen. De hæfter sig i stedet ved at tale om 'værdier' med klassen:

"Hos mig er det mig, der sætter reglerne.(...) I klassen har vi formuleret nogle 'fremmere': hvad fremmer et godt fællesskab/samvær i klassen?"

"(...) det er ikke nogen dårlig ide at have sådan en værdiafklaring med eleverne. Det kan give noget, at de selv er med til at tale om det. Vi har kaldt det værdiord. Den fællessnak kan give dem en følelse af, at de selv har formuleret det."

Så måske bør klassereglerne i stedet omtales som værdier, så fokus bliver på, hvad der fremmer et godt miljø, frem for hvad man ikke må. Det kan også hjælpe til at undgå associationer til, at eleverne har helt frie tøjler til at bestemme reglerne i klasseværelset.

Lærernes vigtigste råd til andre lærere, der skal arbejde med klasseregler er:

- Reglerne skal konkretiseres
- Eleverne skal være med til at sætte ord på: Det må ikke kun være lærerens ord – og formuler reglerne i positive vendinger
- Skriv reglerne på elevintra, hvis der ikke er et fast klasselokale

Det er tydeligt, at metoden omkring udvikling af klasseregler ikke har fyldt meget hos hverken lærere eller elever. Dog mener halvdelen af de lærere, der har arbejdet med klasseregler og har besvaret spørgeskemaet, at klasseregler medvirker til en højere grad af fællesskabsfølelse i klassen, hvilket er en positiv vurdering af metoden.

6.5.13. Lærerne om social pejling (flertalsmisforståelser)

I spørgeskemaundersøgelsen peger lærerne på, at oplægget om trivsel og flertalsmisforståelser 'i nogen grad' eller 'i høj grad' har betydning for elevernes forhold til rygning og alkohol. De kan ikke komme i tanke om noget, de savnede i oplægget – men understreger dog, at der er behov for opfølgning, hvis oplægget skal have effekt.

Det blev bekræftet i fokusgruppeinterviewet, hvor lærerne havde vanskeligt ved at huske Anne Gunnerud Mortensens oplæg. Men med fælles hjælp kom hukommelsen på glem og alle lærerne huskede oplægget om trivsel og flertalsmisforståelser som godt og vigtigt – og som en god måde at få eleverne til at tænke over alkohol, rygning mv. De påpegede også, at det var godt, at der kom én udefra og tog snakken med eleverne.

6.5.14. Opsamling og forankring

De tre afprøvede metoder i pilotprojektet havde til formål at forebygge ensomhed på skolen ved at styrke fællesskabet og klassekulturen i klasserne og give eleverne en række redskaber til at undgå ensomhed.

Helt overordnet viser evalueringen af pilotprojektet, at både lærere og elever har meget positive erfaringer med makkerskaber. Erfaringerne med klasseregler og social pejling er derimod mere blandede.

Makkerskaberne har vist sig at være gode til at ryste eleverne sammen i forbindelse med helt nye klasser ved skolestart. Men også efterfølgende fungerer makkerskaberne godt som arbejdsgrupper.

Klassereglerne har haft mindre fokus og det har vist sig, at det kan være misvisende at tale om fælles formulering af 'regler'. I stedet skal klassereglerne muligvis tænkes som 'værdier' og 'fremmere af den gode klasse', hvor klasserne bruger tid på at arbejde med, hvad en god klassekammerat er, hvad de ønsker mere af i deres klasse osv.

Social pejling og oplægget om flertalsmisforståelser har tilsyneladende gjort indtryk på eleverne og givet dem stof til eftertanke omkring forventninger til sig selv og andre i forhold til alkohol, rygning mv. Lærerne peger også på, at oplægget var godt og vigtigt i forbindelse med skolestart, og at det er en fordel, at oplægget holdes af én, der kommer udefra. Dog tyder det på, at der er behov for mere opfølgning på oplægget.

Derudover har de gode erfaringer med makkerskaber ført til, at metoden er blevet **forankret** i Sjølundsskolens pædagogiske arbejde, idet den er blevet implementeret som en fast del af lærernes arbejde i skolens 7. klasser. De gode erfaringer fra projekt 'Netværk – sådan!' bliver videreført i et treårigt projekt omkring social kapital, hvor lærerne blandt andet bliver klædt på til at arbejde med makkerskaber, leveregler, trivselsfremmende øvelser og flertalsmisforståelser. SSP-konsulent Anne Gunnerud Mortensen er en af drivkræfterne bag det nye projekt, som også skal gennemføres på flere andre skoler i kommunen.

Sjølundsskolen fastholder altså makkerskaber som et bevidst pædagogisk værktøj til at fremme den sociale trivsel og faglighed hos den enkelte elev og metoderne fra pilotprojektet på Sjølundsskolen udbredes til flere skoler i kommunen.

6.6. 'SPOTTELISTEN': Faresignaler – unge i grupper

– En liste til at identificere unge, der er ensomme – eller er i fare for at blive det

6.6.1. Baggrund for 'Spottelisten'

Mange professionelle og frivillige har svært ved at identificere de unge, der er – eller er i fare for at blive – ensomme. Derfor er der som et pilotprojekt i 'Netværk – sådan!' blevet udarbejdet og afprøvet en 'spotteliste', der ved at opstille en række opmærksomhedspunkter omkring ensomme unge, skal gøre det nemmere at identificere dem. Listen er tiltænkt at skulle hænge et synligt sted – fx på toilettdøre, på hoveddøre eller på en fælles opslagstavle, hvor medarbejdere, frivillige og andre ofte kigger.

'Spottelisten' er udarbejdet med udgangspunkt i Ventilens viden om ensomme unge samt Ida Koch og Mathias Lasgaards indlæg i bogen "Den svære ungdom"¹⁷, og er suppleret med input fra de tre udviklingsgrupper i Næstved, Odense og Kolding kommuner.

Evalueringen af 'Spottelisten' tager udgangspunkt i følgende opstillede succeskriterier:

Pilotprojektets succeskriterium

- At sikre, at frivillige og professionelle, der har med unge at gøre, har den nødvendige viden til at kunne identificere de unge, der er – eller er i fare for at blive – ensomme og hermed være med til at forebygge og håndtere ensomhed

6.6.2. Uddrag af spottelisten 'faresignaler – unge i grupper'

'Spottelisten' består af ti opmærksomhedspunkter, der her vises et uddrag af. De professionelle og frivillige skal således være særligt opmærksomme på unge, der blandt andet:

- Ikke er med i sociale aktiviteter med jævnaldrende i og uden for skolen
- Overvejende tager kontakt til voksne i forbindelse med aktiviteter og opgaver i stedet for også at kontakte andre unge
- Konsekvent viser betænkeligheder eller nervøsitet ved fælles aktiviteter
- Undgår gruppearbejde, når det er muligt
- Virker utilnærmelige og undgår kontakt
- Sjældent siger noget i gruppen eller klassen

¹⁷ Nielsen, Jens Christian; Sørensen, Niels Ulrik; Katznelson, Noemi og Lindstrøm, Maria Duclos (red.): *Den svære ungdom*, 2010, 1. udgave, 1. oplag, København, Hans Reitzels Forlag

Den fulde liste kan ses på Værktøjskassens hjemmeside: www.vaerktoej.ventilen.dk

6.6.3. Forløb og fakta

Spottelisten er blandt andet blevet præsenteret for udviklingsgruppen i Kolding d. 3. oktober 2011. Deltagerne på mødet brugte herefter listen aktivt ved selv at hænge den op på deres arbejdspladser samt videregive den til andre interessenter.

Spottelisten blev ligeledes brugt i forbindelse med pilotprojektet på Sjølundsskolen i Næstved, der har arbejdet med makkerskabsgrupper, klasseregler og social pejling¹⁸.

6.6.4. Dataindsamling

I forbindelse med evalueringen af spottelisten er der i løbet af første halvår i 2012 foretaget tre telefoninterviews med aktører på ungeområdet:

- Betina Beyer, Ungekontakten i Kolding
- Anne Gunnerud Mortensen, SSP-konsulent i Næstved Kommune
- Hanna Andresen, Gademix i Kolding

6.6.5. Erfaringer med brug af 'Spottelisten'

6.6.5.1. Ungekontakten i Kolding

'Spottelisten' har været ophængt i Ungekontakten i Kolding. Betina Beyer, ansat i Ungekontakten, har ikke fået så mange tilbagemeldinger på *indholdet* af listerne, men har derimod fået feedback på, hvordan listen metodisk set virker.

Den overordnede tilbagemelding er, at det er en god idé at formidle metoder ved rent fysisk at hænge opmærksomhedspunkter omkring et emne eller en målgruppe op et synligt sted på arbejdspladsen.

Betina Beyer nævner, at mange på forhånd havde den viden, som listerne formidlede. Ikke desto mindre har det fungeret godt at hænge lister op rent fysisk, og de er blevet inspireret til at overveje, om der er anden form for information, der kan formidles på samme måde.

Endelig nævnes det, at det har fungeret godt med konkrete punkter på en liste, da det skaber et hurtigt og godt overblik for læseren omkring den konkrete problematik.

¹⁸ Se side 74 for præsentation og evaluering af pilotprojektet på Sjølundsskolen.

Betina Beyer fortæller også, listen har gjort, at medarbejderne i Ungekontakten har fået et større fokus på de ensomme unge, men at det ikke kun er listen i sig selv, der skaber denne effekt:

”Vi har fået øget fokus på målgruppen. Men det er en kombination af mange ting – ikke kun listen. Listen er nyttig information, men den gør ikke, at man har fokus på denne specifikke ting. Det handler om at gøre mange ting på én gang – som fx at holde temadage [om emnet]– så man hele tiden bliver husket på emnet.”

6.6.5.2. Sjølundsskolen i Næstved

På Sjølundsskolen er listen i modsætning til hos Ungekontakten i Kolding ikke blevet hængt op et synligt sted for samtlige medarbejdere, men er derimod blevet brugt aktivt i teamsamarbejdet med kollegerne, hvor Anne Gunnerud Mortensen – der er SSP-konsulent i Næstved Kommune – har gennemgået den og udleveret dem til klasselærerne.

Listerne har givet anledning til at tale om adfærden blandt børnene og de unge og ensomhed som generel problematik. Det har ifølge Anne Gunnerud Mortensen været meget brugbart, hvilket fremgår i følgende citat:

”Mit indtryk var, at mine kolleger kunne genkende signalerne – og samtidig tænkte de i nogle sammenhænge ”nå, hænger det sådan sammen” – og så blev det udgangspunktet for en fælles dialog og for at de efterfølgende kunne kigge efter signaler [på ensomhed blandt eleverne] i klassen.”

Udover at anvende listen som beskrevet ovenfor, har Anne Gunnerud Mortensen også gjort sig overvejelser om, hvordan den kan bruges fremadrettet. En væsentlig pointe er, at listen også med fordel kunne være blevet brugt sammen med eleverne i klassen. Derfor overvejes det, at elever og lærere i fællesskab skal kunne snakke om emnet og om, hvordan man kan håndtere det i klassen. Det kunne evt. være i forbindelse med den ’værdisnak’, som Sjølundsskolen foreslår gennemført i klasserne (se afsnit ovenfor) som en del af deres overordnede indsats for at forebygge og håndtere ensomhed blandt eleverne.

Derudover ville listen også med fordel kunne bruges i grupper med unge, der udviser nogle af tegnene på ensomhed, og den kunne således danne udgangspunkt for en fælles snak om det at være ensom. Denne måde at bruge listen på er dog endnu ikke afprøvet.

6.6.5.3. Gademix i Kolding

Gademix i Kolding er et socialt værested for børn og unge mellem 10 og 16 år. Formålet med værestedet er at give unge i Koldings Sydvest Kvarter, rammer, hvor de gennem samvær, aktivitet og medinddragelse støttes til at indgå bæredygtige sociale relationer og udvikle sociale kompetencer.

'Spottelisten' er både blevet hængt op i Gademix, hvor den er synlig for både der børn og unge, der kommer i Gademix, medarbejderne og de frivillige, og den er delt ud til de frivillige. Overordnet fortæller Hanna Andresen, leder af Gademix, at der er kommet en del positive tilbagemeldinger på spottelisten, og at hun selv synes, den er rigtig god og tydelig. Hun siger blandt andet:

"I virkeligheden lukker man ofte øjnene for denne gruppe unge. Men med listen hængende husker folk det jo!"

Formålet med listen har været, at den skulle bevirke, at de frivillige og professionelle skulle få den nødvendige viden til at kunne spotte ensomme unge – og ikke mindst begynde at italesætte ensomheden noget mere. I Gademix har listen også haft til formål at gøre ensomhed til noget, der ikke er hemmeligt, pinligt eller tabuiseret og den hænger derfor fremme, så børnene kan se den. Dette har bevirket, at listen har fungeret som et udgangspunkt for en fælles snak mellem de professionelle, de frivillige og børnene om emnet.

Hanna Andresen fortæller, at listen har skabt grundlag for en fælles diskussion om, hvordan der kan blive sat mere fokus på ensomhedsproblematikken. En problematik, der kan have en meget følsom karakter – særligt for de unge, der oplever ensomheden:

"En ung pige (14 år) her i Gademix har til en frivillig udtalt, at hun synes, den [listen] er barsk og en beskrivelse af hende selv. Dette resulterede i, at den pågældende frivillige ikke syntes, den burde hænge fremme – det er jeg uenig i og mener netop, at pigens udtalelse kan danne baggrund for en dialog. Det har vi brugt tid på at tale sammen om efterfølgende."

De frivillige i Gademix oplever også listen som et konkret og overskueligt værktøj at arbejde med i forhold til de unge, der oplever – eller er i risiko for at opleve – ensomhed. Samtidig nævnes det, at de kunne genkende tegnene på ensomhed og at de kunne se disse træk i nogle af børnene.

Hanna Andresen peger på, at det er væsentligt, at listen kan forstås af alle – også af de frivillige, der ikke umiddelbart er særlig teoretisk interesserede. I praksis har den fungeret sådan, at de frivillige – efter at have haft en snak med Hanna Andresen om de unge – er blevet opfordret til at læse den. Som supplement til listen har de frivillige derudover fået udleveret andet materiale om ensomhedsproblematikken.

Hanna Andresen nævner også, at det er hendes opfattelse, at nogle af de frivillige måske bliver konfronteret med deres egen angst for at være ensomme. Således sætter listen altså gang i en række forskellige tanker – både omkring de frivillige selv og omkring de børn, der kommer i Gademix.

Endelig siger hun, at listen er brugbar, fordi *"(...) det er ofte ikke de ensomme børn og unge, der får mest opmærksomhed – de er de 'kedelige' børn."* Og denne pointe er netop væsentlig i arbejdet med at forebygge og håndtere ensomhed blandt børn og unge; de professionelle og de frivillige skal i højere grad rette opmærksomhed mod denne gruppe af børn og unge, der ikke gør meget væsen af sig og som er i risiko for at mistrives i stilhed – uden at fortælle det til andre.

6.6.6. Opsamling og forankring

Opsummerende kan det siges, at 'Spottelisten' i alle tre tilbud har skabt en øget opmærksomhed på ensomhedsproblematikken. Den har derfor vist sig at være et positivt redskab i arbejdet med at kunne identificere de unge, der er – eller er i fare for at blive – ensomme. Suppleret af mere viden om ensomhedsproblematikken og målgruppen fungerer den dermed som et brugbart værktøj til at professionelle og frivillige i højere grad kan forebygge og håndtere ensomhed.

Nogle af de vigtigste erfaringer med metoden er, at 'Spottelisten' er:

- Overskuelig og konkret
- Danner et hurtigt overblik over faresignaler
- Tydelig, idet den hænger fremme rent fysisk, så man ikke undgår at se den
- Med fordel kan suppleres af anden form for materiale om målgruppen
- Danner grundlag for en snak om ensomhed både blandt professionelle, frivillige samt børn og unge
- Medvirker til at bryde tabuet omkring ensomhed

6.7. 'ÅBEN SKOLE'

– Lyshøj Nord Skole i Kolding

6.7.1. Baggrund for 'Åben Skole'

Nogle af de bedste steder at møde andre unge er fx gennem boldklubben, rollespilsforeningen, kajakklubben eller i ungdomsklubben. Men mange indadreagerende og ensomme unge deltager ikke i det lokale fritids- og foreningsliv, og de har derfor ikke adgang til de sociale relationer, der for andre unge opstår her.

På overbygningsskolen Lyshøj Nord i Kolding har de gennemført en trivselsundersøgelse for skolens 300 elever fra 7. til 9. klasse. Eleverne svarede på spørgsmål som: "Er du tit alene? Er du alene i din fritid? Er du alene i skolen? Er der noget, du er utilfreds med?". Undersøgelsen viste, at 7 % af eleverne følte sig alene, og at de ønskede, det var anderledes. På baggrund heraf igangsatte Lyshøj Nord i samarbejde med Nr. Bjært/Strandhuse Idrætsforening (NBSIF) en række Åben Skole-arrangementer, der skulle give eleverne smagsprøver på de eksisterende lokale fritidstilbud.

Ideen var at bringe foreningerne, klubben og det øvrige fritidsliv ind på skolen, hvor de unge færdes til hverdag, så de kunne stifte bekendtskab med mulighederne inden for trygge rammer. Pilotprojektet Åben Skole har derfor haft til formål at skabe en bedre inklusion af de indadreagerende unge i det sociale liv med de andre elever på skolen og i det eksisterende fritids- og foreningsliv og understøtte bedre vilkår for etablering af et socialt netværk.

Dette er blandt andet sket ved at præsentere de unge for tilbuddene i deres egen skoles trygge rammer og give de unge mulighed for at sætte ansigt på trænere og kontaktpersoner i fritidstilbuddene. Derudover har det været tanken, at de unge kunne skabe kontakt til andre unge, der også interesserer sig for fritidsaktiviteten.

Evalueringen af pilotprojektet tager udgangspunkt i følgende opstillede succeskriterier:

Pilotprojektets succeskriterier

- At nogle af de børn og unge, der ikke allerede har et aktivt fritidsliv og har angivet i trivselsundersøgelsen, at de føler sig ensomme, møder op til Åben Skole-arrangementerne
- Derudover er det et mål, at de unge har haft en positiv oplevelse med at deltage i arrangementerne

6.7.2. Pilotprojektets forløb og fakta

Åben Skole startede i efteråret 2011 og frem til foråret 2012 er der i alt afholdt fem arrangementer, hvor eleverne blandt andet blev introduceret for Kolding Rollespilsforening, Ungdomsklubben Strandhuse, Kolding Roklub, Kolding Skakklub mv. Arrangementerne har ligget efter skoletid om aftenen. Eleverne skulle tilmelde sig Åben Skole på forhånd, så arrangørerne havde mulighed for at planlægge indholdet nærmere.

Hvert Åben Skole arrangement er blevet indledt med, at arrangørerne har budt velkommen til eleverne, præsenteret aftenens program og de personer, der skulle stå for at præsentere de fritidsaktiviteter, som deltagerne kunne afprøve i løbet af aftenen.

I løbet af aftenen har de inviterede trænere/ledere af fritidsaktiviteter indbudt eleverne til at afprøve de enkelte aktiviteter. Det kunne foregå i workshops, 'stande' eller ved særlige *happenings*. Da rollespilsforeningen skulle præsenteres, valgte de fx at klæde sig ud som zombier og andre drabelige karakterer og overraskede eleverne ved at komme løbende ind på skolen med teaterblodet dryppende efter sig. Det vakte stor begejstring hos eleverne.

Det var væsentligt for arrangørerne, at Åben Skole var et hyggeligt forum, hvor eleverne også selv kunne være med til at definere indholdet ud over præsentation af diverse fritidsaktiviteter. Fx blev der til et Åben Skole-arrangement bagt pølsehorn til deltagerne, mens der også har været mulighed for at have 'filmhygge' og spise popcorn. Arrangørerne har også gjort sig umage for at skabe en hyggelig stemning med stearinlys osv.

Arrangementerne er blevet gennemført med de to tovholdere Gretha Arntsen, der er AKT-lærer på Lyshøj Nord og Charlotte Tryk, der er daglig leder af Værestedet i NBSIF. Eleverne har løbende fået information om det kommende arrangement: Gretha Arntsen har informeret om det i klasserne, det er blevet sagt i skolens højtalere, der er blevet uddelt flyers og programmet for aftenen er blevet hængt op rundt på skolen.

I sin funktion som AKT-lærer sørgede Gretha Arntsen for, at nogle af de elever, der i trivselsundersøgelsen havde angivet, at de følte sig ensomme, blev "prikket" på skulderen og blev opfordret til at deltage i Åben Skole.

6.7.3. Dataindsamling

Der er i alt foretaget tre kvalitative interviews med fire elever fra Lyshøj Nord, der har deltaget i Åben Skole-arrangementerne: Et fokusgruppeinterview med to elever fra 8. klasse samt to individuelle interviews med elever fra 7. klasse.

Derudover er der foretaget et fokusgruppeinterview med de to tovholdere på pilotprojektet; Gretha Arntsen og Charlotte Tryk.

Følgende evaluering bygger på data fra disse fire interviews.

6.7.4. De unge om at deltage i Åben Skole-arrangementerne

6.7.4.1. Fritidsaktiviteter skaber netværk og venner

Alle fire interviewede elever går i forvejen til fritidsaktiviteter; fodbold, håndbold eller taekwondo. Til spørgsmålet om, hvorfor det er vigtigt at gå til en aktivitet i sin fritid lyder ét af svarene:

”Hvis man ikke snakker med så mange, så er det en god idé at gå til noget i fritiden, for så er man jo nærmest ’tvunget’ til at være i grupper og kommunikere med hinanden – og så er det nemmere at få venner.”

Et andet svar lyder, at hvis man går til en fritidsaktivitet, har man altid noget at snakke om sammen med de andre, der også går til aktiviteten. Én af eleverne mener, at hvis man ikke har venner, så handler det nok mest om den pågældendes personlighed og at vedkommende skal begynde at tale mere med folk. Og det mener hun, man bedre kan, hvis man deltager i en fritidsaktivitet og derigennem møder nye mennesker og får nye oplevelser at tale om i fællesskab.

Blandt de fire elever er der en generel tilfredshed og positiv stemning over for Åben Skole-arrangementerne. En central pointe er, at arrangementerne giver eleverne en mulighed for at være på deres skole, uden at der er forventninger til dem, eller at den almindelige ’skoleramme’ præger samværet med de andre. Én af de unge siger eksempelvis, at *”Det er jo slet ikke skoleagtigt. Vi skal ikke lave lektier eller noget.”* Tilsvarende siger en anden elev:

”Det er jo heller ikke noget, man er tvunget til. Og det ændrer rammerne for skolen, så man får et mere positivt syn på skolen end ’bare’ at gå i skole.”

Blandt de forskellige aktiviteter bliver sumobrydning og introduktion til rollespilsforeningen nævnt som de sjoveste. Sumobrydning var noget, de alle ønskede at prøve og det fungerede derfor som et godt ’trækplaster’ for de unge.

Alle de unge nævner desuden aftenen med rollespil, fordi foreningen havde lavet en fremvisning med zombier og militærmænd, der både overraskede og imponerede de unge.

Overordnet er de unge positive over for Åben Skole og en af drengene nævner, at han kom til sit andet Åben Skole-arrangement, fordi *”det så ud til at være et sjovt program og så havde det jo været sjovt første gang [jeg var til Åben Skole], og så kom man også anden gang.”*

En anden vigtig pointe er, at der hver gang har været noget nyt på programmet. Det har medvirket til, at Åben Skole har formået at fange de unges interesse og fastholde deres engagement og nysgerrighed, så de derved også har deltaget i de efterfølgende arrangementer.

7.4.2. Kendskab til hinanden på tværs af årgangene

Alle informanter nævner, at de via arrangementerne har fået et større og bedre kendskab til de andre årgange på skolen. Svend fra 8. klasse fortæller om deres nye forhold til 9. klasserne:

”Vi har mødt dem nu, og det betyder, at de er flinkere og rarere at snakke med. Og 9.-klasserne kommer nu ned til os og fylder deres vandflasker. Vi er blevet gode venner med mange af dem.”

I tråd hermed bliver der sagt, at der i skoletiden normalt ikke er tid til at tale med de andre årgange, men at det er muligt til Åben Skole-arrangementerne, hvor det netop er samværet, der er i fokus. Samtidig nævner én af eleverne fra 7. klasse, at de til et af arrangementerne kun var tre fra hans årgang og at de derfor helt naturligt kom til at snakke med elever fra de andre årgange.

Således medvirker Åben Skole til at skabe et fælles bånd på tværs af de tre årgange (7., 8. og 9. klasse). Det ses altså, at et sådant arrangement ikke kun gør det muligt for de unge at oprette eller udvide et netværk via det lokale fritids- og foreningsliv, men også gør det lettere for eleverne at lære hinanden at kende på tværs af klasser og årgange – hvilket kan være en måde at imødekomme de elever, der i trivselsundersøgelsen har angivet, at de savnede relationer både i og uden for skolen.

En elev fra 7. klasse opsummerer det på følgende måde:

”Jeg tror, at det virker. Man lærer at snakke med andre, for det er mere passende der [til Åben Skole] end bare normalt i skolen. Det er nemmere at komme i kontakt med andre, som man ikke altid snakker så meget med, men som man gerne vil snakke med.”

En anden elev pointerer dog, at hvis det er selve klassens sammenhold, der skal styrkes, så skal der laves nogle selvstændige arrangementer udelukkende for den pågældende klasse, således at de interne klasserelationer kan forbedres.

At Åben Skole har været en succes, er der ingen tvivl om hos de unge. Til spørgsmålet om, hvorvidt det er noget, de vil anbefale til andre, er svaret, at pilotprojektet kan anbefales til andre skoler, fordi det skaber et godt miljø mellem de unge. Hvis man savner sociale kontakter giver det mulighed for at prøve noget nyt og møde andre unge.

6.7.4.3. Et nyt – og bedre – syn på lærerne

Et andet vigtigt budskab fra de fire elever er, at Åben Skole er med til at skabe et nyt og andet syn på skolens lærere, hvilket ses i følgende citat:

”Og vi får også et andet syn på lærerne. De står jo ikke ved katederet [til Åben Skole]. Så er de jo sig selv og ikke så læreragtige. Det kunne være godt med en ny lærer hver gang – så ville eleverne få et bedre forhold til lærerne. Og lærerne ville også få et andet syn på eleverne.”

De fire elever peger på, at forholdet til lærerne er alfa omega både for fagligheden og for oplevelsen af at være i klassen. Hvis den unge føler sig ensom eller ikke trives i klassen, kan en god lærer være afgørende for at kunne få det bedre.

Ved at lærerne deltager i arrangementer som Åben Skole, hvor det ikke handler om de unges faglige præstationer, men om det sociale samvær, får eleverne bedre mulighed for at kende ’mennesket bag læreren’, og dermed får de et bedre udgangspunkt for at kunne betro sig til deres lærer og føle sig trygge ved at tale om den ensomhed, de eventuelt måtte opleve.

En af eleverne fra 8. klasse forklarer det på denne måde:

”Der sker både ting børnene imellem, men også imellem børnene og lærerne og det kunne man lige så godt udnytte, når vi nu alligevel er til Åben Skole.”

6.7.5. Tovholderne om at deltage i Åben Skole-arrangementerne

6.7.5.1. Øget trivsel på Lyshøj Nord

Ifølge tovholder og AKT-lærer på Lyshøj Nord Gretha Arntsen har pilotprojektet haft en betydning for skolen i den bredere sammenhæng. Det har medvirket til at skærpe fokus på trivslen på skolen og skærpe opmærksomheden på de elever, der er risiko for at overse i en travl hverdag. Således har Åben Skole medvirket til, at skolen bygger videre på at udvikle sig i henhold til at skabe en højere grad af trivsel blandt eleverne.

Hvorvidt pilotprojektet har haft en betydning for det lokale fritidsliv er svært at få en fornemmelse af. Det bliver nævnt, at rollespilsforeningerne har fået fire nye medlemmer, og at det er positivt, at de lidt mere ’skæve’ foreninger er blevet præsenteret, således at fritidstilbuddene ikke udelukkende består af mere ’almindelige’ tilbud som fodbold og håndbold, men har en bredere profil, der også kan ramme unge med andre interesser.

På trods af manglende konkrete tal er det ikke Charlotte Tryks oplevelse, at de forskellige foreninger har fået flere medlemmer – med undtagelse af rollespilsforeningen, der har fået fire nye medlemmer. En vigtig pointe i denne sammenhæng er dog, at ensomme børn og unge kan opleve udfordringer ved selv at henvende sig til fritidstilbuddene og derfor sjældent selv tager initiativ til det. Derfor er det evaluators vurdering, at det alt andet lige må ses som en fordel, at eleverne bliver præsenteret for en række fritidsaktiviteter i trygge rammer på skolen.

6.7.5.2. anbefalinger

Gretha Arntsen og Charlotte Tryk anbefaler, at Åben Skole-arrangementerne ikke skal ligge på en bestemt ugedag, da nogle elever har faste fritidsaktiviteter de forskellige dage og dermed ikke kan deltage. Således skal der arbejdes med ’rullende’ ugedage for arrangementerne.

En anden pointe er, at det er væsentligt for projektet, at ansvaret og videreførelsen ikke udelukkende afhænger af to tovholdere. Udfordringen ved at projektet i høj grad bliver personafhængigt er, at det meget let bliver sårbart, hvis én eller flere af tovholderne ikke har den fornødne tid eller overskud til at gennemføre arrangementerne. Det anbefales derfor, at der både skal være en bred opbakning i lærergruppen, samt at der skal være en blanding i alder og køn hos de lærere, der deltager til Åben Skole.

De fire interviewede elever giver udtryk for en generelt stor tilfredshed med arrangementerne. Men de har også forslag til andre typer aktiviteter, der kan laves med eleverne.

Ofte kan piger godt lide at have tid og rum til at sidde og snakke og de har derfor sjældent et lige så stort aktivitetsbehov som drengene. Én af pigerne fra 7. klasse siger, at *”nogle gange kan de voksne næsten arrangere for meget.”* Hun mener ikke, at der altid behøver være aktiviteter, men vil hellere tilbringe

aftenen på tæpper, der er spredt ud på boldbanen og med en masse stearinlys. Hendes pointe er, at *”når man ikke laver noget, så bliver man lidt mere blandet klasserne imellem.”*

Drengene nævner, at der med fordel kan arrangeres nogle aftener, hvor nogle af de emner, der interesserer de unge specifikt, er på dagsordenen. Det kan eksempelvis være at have en snak om alkohol og det at drikke, at der kommer en *stand up*-komiker forbi, at en ekspert kommer og fortæller om seksualitet og kærlighed, eller at man laver nogle flere aktiviteter som fx stafet, der er fysisk sjovt.

I tråd med ovenstående pointe om, at Åben Skole danner mulighed for at få et bedre personligt kendskab til lærerne, nævner eleverne også, at det ville være godt, hvis der var en ny lærer med til arrangementet hver gang, så eleverne får et bredere kendskab til skolens lærere.

6.7.6. Opsamling og forankring

Formålet med Åben Skole-arrangementerne har været, at nogle af de børn og unge, der ikke allerede havde et aktivt fritidsliv og i trivselsundersøgelsen havde angivet, at de følte sig ensomme, mødte op til arrangementerne. Idet Grethe Arntsen på forhånd kendte til elevernes svar til trivselsundersøgelsen, var det muligt at sikre, at nogle af disse elever mødte op til Åben Skole-arrangementerne.

Derudover var det et mål, at de der deltog i arrangementerne skulle få en positiv oplevelse. Her nævner de interviewede elever blandt andet, at der er skabt et større kendskab til hinanden på tværs af klasser og årgange, samt at Åben Skole skaber mulighed for at få et mere personligt forhold til de lærere, der deltager. Disse to faktorer kan både være medvirkende til at udvide den enkelte elevs netværk og udgøre et bedre fundament for, at eleverne betror sig til deres lærere, hvis de selv eller andre elever mistrives eller føler sig ensomme i eller uden for skolen.

Samtidig er det tovholdernes oplevelse, at det har været positivt for de unge at få øjnene op for, at der findes andre fritidsaktiviteter end udelukkende de mere traditionelle som håndbold og fodbold. Det kan derfor siges at være blevet nemmere for eleverne at blive en del af det lokale fritidsliv, idet de er blevet præsenteret for de forskellige foreninger, der er i lokalområdet.

Det kan dog være svært at sige noget præcist om, hvor mange unge, der reelt er begyndt til en fritidsaktivitet, efter at de har deltaget i Åben Skole. Lyshøj Nord kender til, at der er fire elever, der har meldt sig ind i rollespilsforeningen efter at have deltaget i Åben Skole, hvilket kan siges at være et begrænset antal. Dog har Åben Skole-arrangementerne haft andre og uforudsete fordele – eksempelvis et bedre forhold til skolens lærere, som det ses ovenfor.

Projektleder, Karen Lerstrup Pedersen, har i november 2012 holdt et oplæg på Lyshøj Nord for det samlede lærerkollegium bestående af 25 personer. Oplægget havde blandt andet til formål at fortælle om ensomhed blandt unge, konsekvenserne heraf og om, hvordan man som lærer kan blive bedre til at spotte de ensomme unge. Derudover fik lærerne en introduktion til pilotprojekterne 'Makkerskaber', 'Sig nu noget' og naturligvis til formålet og gennemførelsen af Åben Skole-arrangementerne.

Det er Karen Lerstrup Pedersens vurdering, at oplægget gav lærerstaben et godt fælles vidensgrundlag og afsæt for at arbejde videre med ensomhedsproblematikken og Åben Skole-arrangementerne.

Skolens viceinspektør, Anders Rytto Svendsen, fortæller, at skolen planlægger at gennemføre flere Åben Skole-arrangementer i begyndelsen af 2013. Ligesom skolen også planlægger at starte aktiviteter særligt rettet mod stille piger.

6.8. 'TEMAMØDE PÅ SDR. VANG SKOLE I KOLDING'

I januar 2012 blev der afholdt et møde på Sdr. Vang Skole i Kolding, der handlede om, hvordan man sammen kan skabe fællesskaber, hvor også stille og indadreagerende unge kan trives og finde en plads i gruppen. De inviterede var professionelle og frivillige, der var i kontakt med unge fra Koldings sydvestkvarter.

Temamødet var oprindeligt tiltænkt at være indledningen til et pilotprojekt, som skulle iværksættes på baggrund af erfaringer fra temamødet og tovholdergruppens arbejde. Tovholdergruppen bestod af 10 personer, som arbejdede med planlægningen af temamødet, og gruppen bestod af repræsentanter fra udviklingsgruppen i Kolding og relevante ansatte på Sdr. Vang Skole. Op til temadagen holdt tovholdergruppen to møder, hvor formålet med temadagen blev diskuteret og det nærmere indhold af temadagen planlagt. Formålet var blandt andet at skabe et udgangspunkt for opbygningen af et netværk af frivillige og professionelle, der arbejdede med unge i kvarteret.

Efterfølgende var det hensigten, at tovholdergruppen, med en primær tovholder i spidsen, skulle arbejde videre med udviklingen af et pilotprojekt. Dette udviklingsarbejde blev dog aldrig iværksat, da tovholdergruppen og den primære tovholder af forskellige årsager var nødt til at prioritere andre opgaver. Det havde derfor været mere hensigtsmæssigt, at der var blevet valgt en primær tovholder med bedre tid til at holde fast i udviklingsarbejdet omkring pilotprojektet. Da pilotprojektet aldrig blev iværksat, fik mødet snarere karakter af et temamøde end af et pilotprojekt.

Det overordnede formål med temamødet var at styrke relationerne mellem professionelle og frivillige i Sydvestkvarteret, sikre fælles viden om ensomme børn og unge og give konkret inspiration og praktiske råd til, hvordan man kan forebygge mistrivsel blandt børn og unge og hjælpe unge, der har det svært.

På programmet var:

- Stiltfærdig mistrivsel: Inklusion af ensomme unge, oplæg v. psykolog og ungdomsrådgiver Ida Koch
- Inspiration og erfaringsudveksling fra lokale aktører, v. Gademix/KIF Spring; Ungdomsskolen; SSP; Ungdomsklubberne
- Videndeling mellem deltagerne om mulighederne for unge i kvarteret
- Opsamling og perspektivering, v. psykolog og ungdomsrådgiver Ida Koch

Temamødet blev afholdt på Sdr. Vang Skole i Kolding og der var i alt 66 tilmeldte på dagen.

Inviterede var fx ansatte på skoler, frivillige i diverse foreninger, ansatte på Kolding Bibliotek, politiet som en del af SSP-samarbejdet osv.

Ca. en måned efter temamødet fik deltagerne tilsendt et spørgeskema med henblik på at evaluere temamødet som helhed. 32 deltagere besvarede spørgeskemaet.

6.8.1. Baggrundsoplysninger på deltagerne

Over 68 % af deltagerne deltog i kraft af deres rolle som professionelle, fx skolelærere, politibetjente, medarbejdere i Ungekontakten, Ungdomsskolen el.lign.

Omkring 28 % deltog i kraft af deres rolle som frivillig i organisationer, tilbud el.lign. for børn og unge i Koldings sydvestkvarter.

Kun én person deltog i kraft af sin rolle som 'andet'. Det var et skolebestyrelsesmedlem, som man må formode er forælder til et barn på én af de inviterede skoler.

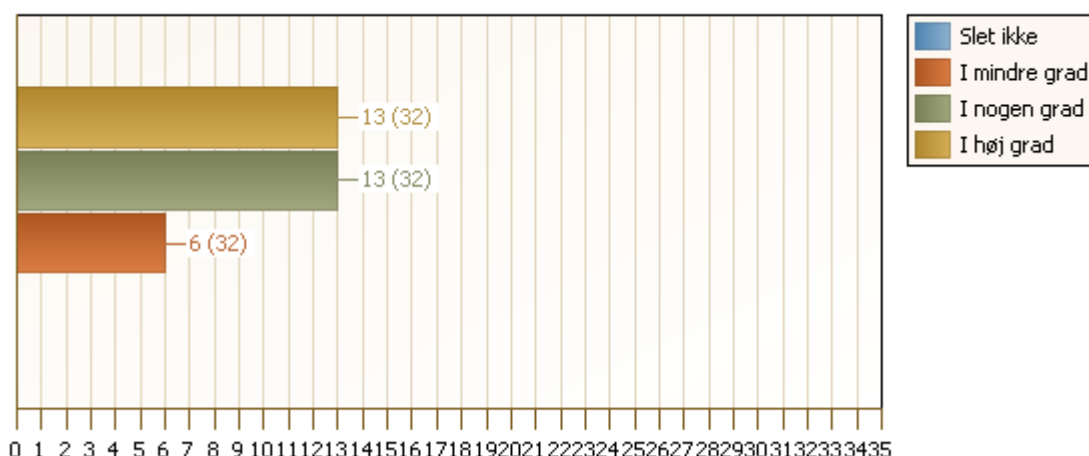
De fleste deltagere (56 %) blev opmærksomme på mødet gennem personlig kontakt, dvs. hvor medlemmerne i tovholdergruppen personligt inviterede vedkommende til at deltage i temamødet. Omkring 37 % fik tilsendt invitationen via e-mail, primært fra tovholdergruppen, fra Ventilen eller fra Sdr. Vang Skoles sekretariat.

Langt de fleste af deltagerne (knap 63 %) i temamødet syntes, at mødet *i høj grad* var interessant, mens knap 38 % syntes, at temamødet *i nogen grad* var interessant. Ingen deltagere fandt mødet *i mindre grad* eller *slet ikke* interessant.

6.8.2. Viden om målgruppen og temamødets relevans

Deltagerne i temamødet havde meget forskellig grad af erfaring med målgruppen – ensomme, indadreagerende unge. De fleste (31 %) havde *nogen erfaring* med målgruppen, 28 % havde *lidt erfaring* med målgruppen, 22 % havde *megen erfaring* med målgruppen og 19 % havde *slet ingen erfaring* med målgruppen.

På temamødet holdt psykolog Ida Koch¹⁹ et inspirationsoplæg om mistrivsel og ensomhed blandt børn og unge. Nedenstående tabel viser, i hvor høj grad oplægget gav deltagerne inspiration til, hvordan de kunne hjælpe ensomme, indadreagerende børn og unge.

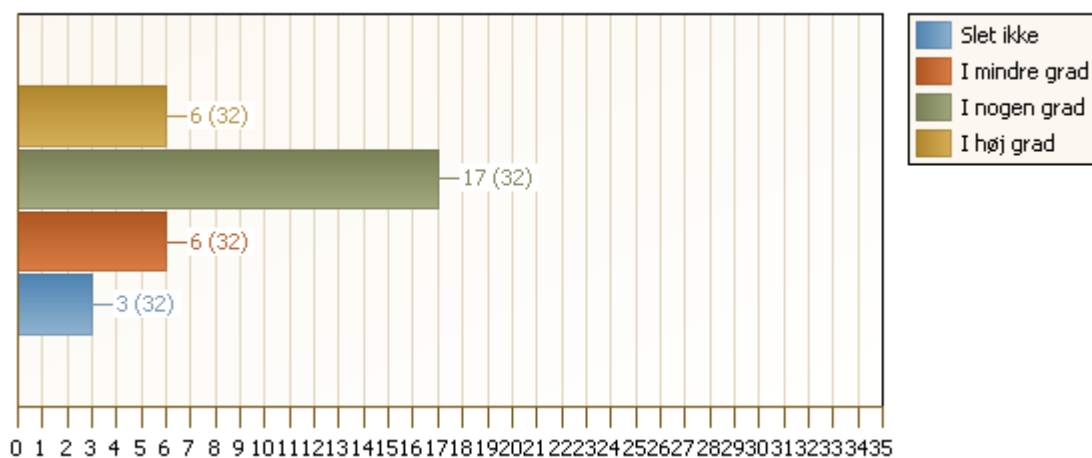
¹⁹ Ida Koch er psykolog med specialisering i psykoterapi og supervision. Hun har i mere end 25 år arbejdet med behandling og rådgivning af unge og skrevet en lang række bøger og artikler om unge og ungdomsliv.

Over 81 % af deltagerne fandt Ida Kochs oplæg interessant i *nogen grad* eller i *høj grad* – ligeligt fordelt med tretten deltagere på hver af de to svarmuligheder. Kun seks personer fandt oplægget interessant i *mindre grad*, og ingen deltagere fandt det decideret uinteressant.

I deltagernes uddybende svar tilkendegav flere af deltagerne en tilfredshed med, at Ida Kochs oplæg omhandlede generel mistrivsel blandt børn og unge såvel som det mere specifikke emne omkring ensomhed. Dette kan måske tages som et udtryk for, at ikke alle deltagere i temamødet på daværende tidspunkt havde direkte erfaringer med ensomhed blandt børn og unge (jf. svaret ovenfor), men at disse deltagere sagtens kunne genkende Ida Kochs billede af generel mistrivsel samt operationalisere hendes råd, opmærksomhedspunkter og idéer i forhold til både udsatte børn og unge generelt såvel som de ensomme børn og unge.

6.8.3. Opmærksomhed på de stille unge

Unge, der føler sig ensomme, har ofte svært ved at fortælle det til andre og går stille med dørene med deres mistrivsel. Derfor er det vigtigt at klæde de professionelle og frivillige på til i højere grad at skærpe deres opmærksomhed omkring de ensomme, indadreagerende børn og unge. Nedenstående tabel viser, hvorvidt temamødet har bidraget til dette.

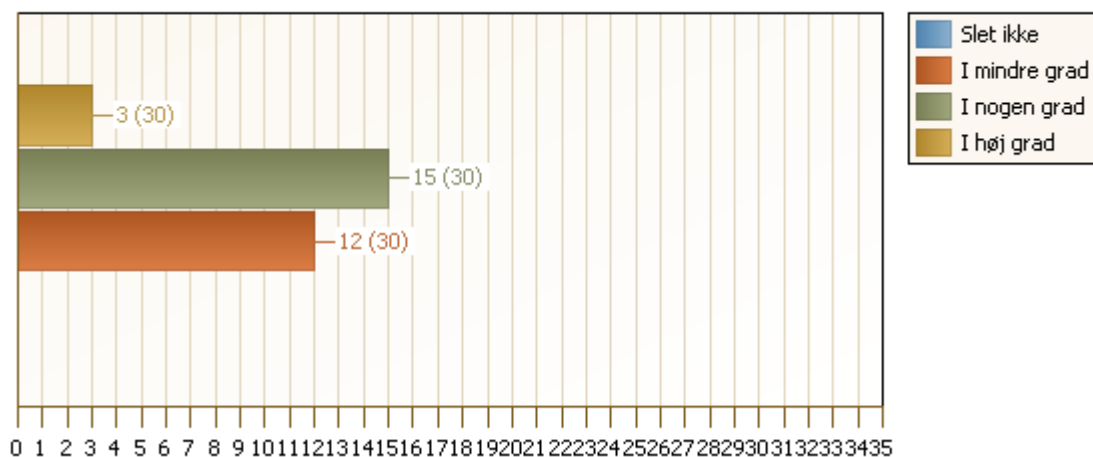

For langt de fleste af deltagerne (77 %) var temamødet med til at skærpe opmærksomheden omkring ensomme, indadreagerende børn og unge i *nogen* eller i *høj grad*. Kun 10 % oplyste, at temamødet *slet ikke* var med til at skærpe opmærksomheden omkring målgruppen.

Mange af deltagerne gav udtryk for, at de i forvejen var opmærksomme på målgruppen. Mere viden – som fx fra temamødet – er dog altid en fordel, og dette underbygges af én af deltagerne, der sagde ” *Viden er magt. Jo mere viden jo bedre.*”

6.8.4. Nye kontakter og netværk

Formålet med temadagen var blandt andet at styrke deltagernes lokale netværk i Sydvestkvarteret. Hvorvidt deltagerne havde fået udvidet deres lokale netværk, var der delte meninger om. 50 % oplevede, at dette var tilfældet *i nogen grad*, mens 40 % oplevede, at det kun var tilfældet *i mindre grad*. De sidste 10 % oplevede dog, at temamødet *i høj grad* styrkede deres lokale netværk, hvilket fremgår i nedenstående tabel:

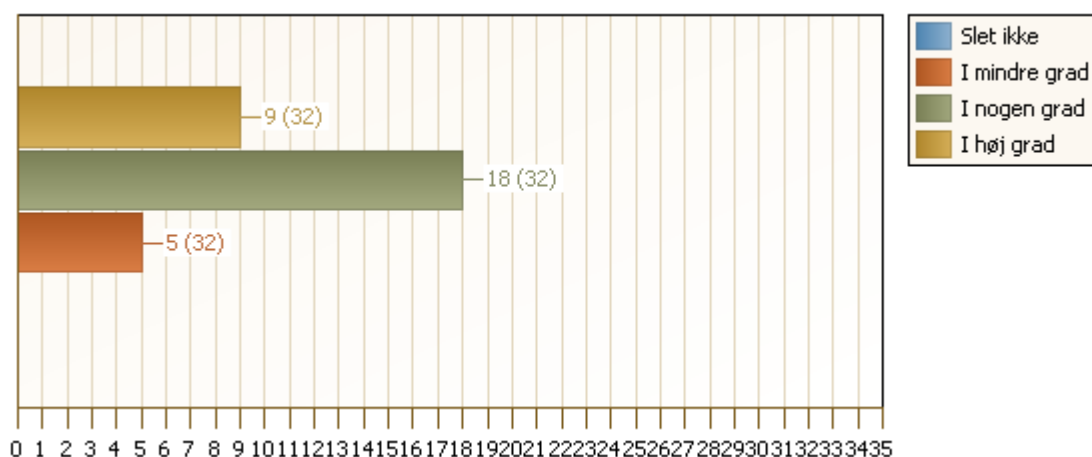
6.8.5. Lokale inspirationsoplæg

Enkelte deltagere fik styrket deres lokale netværk via de lokale inspirationsoplæg. Over 81 % af deltagerne fandt inspirationsoplæggene interessante *i nogen* eller *i høj grad*, mens 19 % fandt dem *i mindre grad* inspirerende eller *slet ikke*.

Flere deltagere gav udtryk for, at de ikke fik ny viden af inspirationsoplæggene. Én af deltagerne gjorde opmærksom på, at det var "*rart at få sat ansigt på de mennesker vi ved arbejder med*", mens en anden lagde vægt på, at "*man får indblik i, hvad andre laver*".

6.8.6. Nye handlinger

På programmet var også en cafe-debat, der havde til formål at inspirere deltagerne til nye handlinger. Nedenstående tabel viser, i hvor høj grad café-debatten gav deltagerne inspiration til nye handlinger i forhold til ensomme, indadreagerende børn og unge i Kolding.

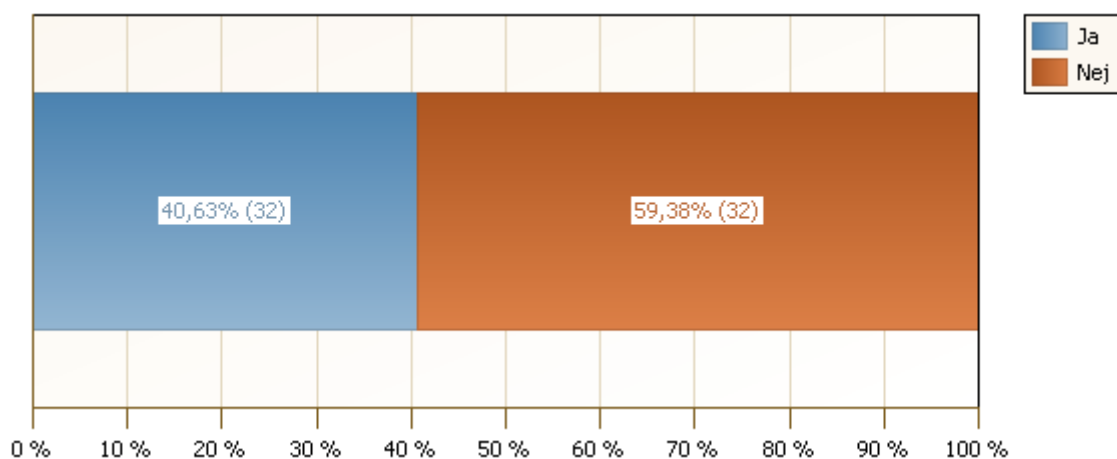

Over 84 % af deltagerne fik *i nogen* eller *i høj grad* inspiration til nye handlinger i forhold til ensomme, indadreagerende børn og unge i café-debatten.

Deltagerne fandt det særligt inspirerende at møde aktører på tværs af sektorerne og høre om deres arbejde med børn og unge, og i fællesskab få øjnene op for potentielle gavnlige fremtidige samarbejder omkring målgruppen. Én af deltagerne siger fx *"[Der hvor] jeg ser en relevans er, at foreninger (idræts mm.) kan være et godt sted at sende en gruppe af disse børn og unge hen. Der er masser af sammenhold og sociale aktiviteter, de vil kunne få stor glæde af"*, mens en anden siger *"[Det var] super at møde foreningerne og at [mærke, at] de havde lyst til at involvere sig."*

Det bliver dog samtidig bemærket, at der var færre frivillige end professionelle til mødet, og at det havde været en fordel med en mere ligelig fordeling af deltagerne.

Omkring 40 % havde tænkt sig *aktivt* at handle anderledes i forhold til målgruppen på baggrund af den viden, inspiration, netværk el.lign., som de fik på temamødet. Dette illustreres i grafen herunder:

Af deltagernes skriftlige kommentarer fremgår det, at de nye handlinger, som temamødet inspirerede til, overordnet kan systematiseres i tre grupper:

1. At give viden om målgruppen og de forskellige muligheder til relevante voksne (professionelle, skolebestyrelse etc.). Fx sagde én af deltagerne: *"Når jeg underviser frontpersonalet, vil jeg bruge flere eksempler på netop disse børn i stedet for eks. med udadreagerende børn."*
2. At være mere opmærksom på selv at spotte målgruppen og handle i forhold til den, fx ved at give børnene/de unge selv viden om forskellige muligheder. Fx sagde én af deltagerne: *"Jeg har fået nogle værktøjer med i bagagen, som gør, at jeg vil være opmærksom på, om der er nogle af de børn og unge vi har i vores forening, der falder inden for kategorien ensomme børn og unge."*
3. At opbygge samarbejde på tværs af sektorer for at udvikle nye indsatser for målgruppen. Fx sagde én af deltagerne: *"Jeg vil forsøge at lave et samarbejde mellem vores frivillige organisation og omkringliggende skoler."*

6.8.7. Fremtidige arrangementer

I spørgeskemaet svarede langt de fleste (over 90 %) af deltagerne, at de gerne ville deltage i kommende arrangementer om børn og unges trivsel i Koldings sydvestkvarter.

Deltagerne fremhævede særligt tre elementer, der ville gøre fremtidige arrangementer interessante for dem:

1. Mere tid til 'snak' og networking, der skaber kendskab til andres arbejde, tilbud og de enkelte aktører. Fx siger én af deltagerne: *"Mere tid til networking og måske lidt mere info fra de forskellige kommunale tilbud, om hvad de gør i arbejdet og hvad de kan hjælpe med."*
2. Mere fokus på konkrete samarbejds muligheder: Hvordan kan vi i fællesskab løse denne problematik? Planlægning af indsatser. Fx siger én af deltagerne: *"Indhold og arbejde med planer for "hvordan kommer vi så videre". Ikke bare snak, men der skal lægges nogle planer for, hvordan et samarbejde på tværs kan etableres."*
3. Inddragelse af forældre

6.8.8. Opsamling

Formålet med temamødet kan overordnet opsummeres i følgende fire punkter:

- At sikre fælles viden om ensomhed blandt børn og unge
- At give konkret inspiration og praktiske råd til forebyggelse af mistrivsel blandt børn og unge, der har det svært
- At styrke relationer mellem professionelle og frivillige i Sydvestkvarteret
- Derudover var formålet at opbygge et netværk af frivillige og professionelle, der arbejdede med unge i kvarteret

Samtlige deltagere fandt temamødet interessant, og langt størstedelen fik gennem Ida Kochs oplæg inspiration til, hvordan ensomhed blandt indadreagerende børn og unge kan afhjælpes. Ligeledes fandt de fleste deltagere inspirationsoplæggene om tværsektorielt samarbejde interessante, ligesom størstedelen fik inspiration til nye handlinger i forhold til målgruppen gennem café-debatten.

Over halvdelen af deltagerne oplevede, at de på temamødet *i nogen* eller *i høj grad* fik styrket deres lokale netværk. Flere deltagere syntes, at det var rart at få sat ansigt på samarbejdspartnere, fx på tværs af kommunalt og frivilligt regi.

Knap halvdelen af deltagerne gav udtryk for at ville handle anderledes i forhold til målgruppen på baggrund af temamødet. Temamødet gav blandt andet inspiration til:

- At videregive viden om målgruppen
- At være mere opmærksom på at spotte ensomme, indadreagerende unge og at handle i forhold til denne målgruppe
- At opbygge samarbejde på tværs af sektorerne og udvikle nye indsatser for målgruppen

Over 90 % af deltagerne gav udtryk for, at de gerne ville deltage i fremtidige arrangementer. Derfor er det beklageligt, at det ikke har været muligt for tovholdergruppen at sikre udvikling af et pilotprojekt med udgangspunkt i erfaringerne fra temamødet.

Der var dog generelt meget stor tilfredshed med arrangementet: Eksempelvis sagde tre deltagere, at det var "*godt, godt & godt*", at "*det var en usædvanlig positiv aften og jeg har fået meget fin feedback fra de øvrige deltagere*", og "*flot tilrettelagt arrangement. Vedkommende - igangsættende*". Således er det evaluators vurdering, at deltagerne via temamødet har fået skærpet deres blik på de ensomme, indadreagerende unge og dermed kan tage denne viden med sig i deres fortsatte arbejde med de unge.

Som nævnt indledningsvis lykkes det dog ikke at opbygge et netværk af professionelle og frivillige, der arbejdede med unge i kvarteret, og mødet fik således mere karakter af et temamøde frem for at være startskuddet til i pilotprojekt, som det var tiltænkt.

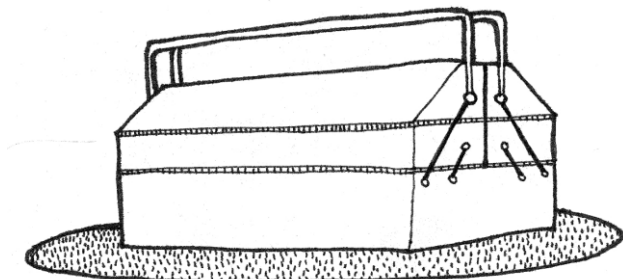
Kapitel 7 – Formidlingsaktiviteter

Udover arbejdet med at udvikle og afprøve metoder til at forebygge og afhjælpe ensomhed blandt unge, har den anden hovedaktivitet i 'Netværk – sådan!' været formidlingsaktiviteter. Følgende formidlingsaktiviteter vil blive evalueret i dette kapitel:

1. En online værktøjskasse, der formidler de udviklede værktøjer og promovningen af den
2. Fyraftensmøder og andre inspirationsarrangementer om værktøjskassen
3. En række temamøder i de tre projektbyer om ensomhed blandt unge og hvordan man kan forebygge og afhjælpe den
4. En afslutningskonference rettet mod ledende embedsmænd og lokalpolitikere fra kommuner landet over

Det overordnede formål for projektets formidlingsaktiviteter har været at formidle viden om ensomhed, om de udviklede metoder og værktøjer samt Ventilens og de – gennem projektet – indsamlede erfaringer med at arbejde med ensomme unge.

7.1. Den online værktøjskasse – håndgribelige metoder til professionelle og frivillige

Som et led i projektets formidlingsaktiviteter udarbejdede Ventilens projektleder i løbet af sommeren og efteråret 2012 en hjemmeside med en række konkrete værktøjer til professionelle og frivillige, der ønsker gode råd til at forebygge og afhjælpe ensomhed blandt unge. Udarbejdelsen af den online værktøjskasse fandt sted i sparring med Socialt Udviklingscenter SUS, projektets udviklingsgrupper og ungetænk tank samt med Ida Koch med henblik på at sikre kvaliteten af materialet. Hjemmesiden fungerer som en væsentlig del af projektets forankring og formidling af resultater.

Hjemmesiden, der er en online værktøjskasse, rummer en række konkrete værktøjer, der er udviklet på baggrund af de afprøvede pilotprojekter og udviklingsgruppernes og ungetænk tankens arbejde. Derudover indeholder den online værktøjskasse også en lang række råd og anbefalinger baseret på Ventilens og de øvrige projektdeltageres erfaringer med at arbejde med ensomme unge og med at understøtte gode, rummelige fællesskaber for de unge.

Fakta om Værktøjskassen

- Værktøjskassen er en hjemmeside udviklet i efteråret 2012 af projektleder Karen Lerstrup Pedersen
- Værktøjskassen findes på <http://vaerktoej.ventilen.dk> og fungerer som en underside til Ventilens hjemmeside
- Hjemmesiden kaldes Værktøjskassen, da den rummer en række værktøjer, som kan anvendes i arbejdet med at opdage, forebygge og afhjælpe ensomhed blandt unge
- Illustratør Mie Nørgaard har lavet en række tegninger, der har til formål at illustrere ensomhed blandt unge og som illustration til flere pilotprojekter. Tegningerne er anvendt i Værktøjskassen samt i forbindelse med promovringen af denne

Frivillige, professionelle og andre interesserede kan derfor via værktøjskassen hente metoder og konkrete forslag til, hvordan de kan skabe de bedste rammer for fællesskabet, eller hvordan man som voksen kan få spurgt om det, der er svært at håndtere for den unge. Eksempelvis kommer værktøjskassen med bud på, hvilke faresignaler, den voksne skal være opmærksom på for at undgå mistrivsel hos de unge. Her nævnes blandt andet, at den voksne skal rette blikket særligt mod unge, der ikke er med i sociale aktiviteter, sjældent siger noget eller overvejende tager kontakt til voksne.

Formålet med den online værktøjskasse er således at klæde medarbejdere og frivillige på til at iværksætte indsatsen, der forebygger og afhjælper ensomhed blandt unge.

Evalueringen af værktøjskassen tager udgangspunkt i succeskriterierne opstillet herunder:

Værktøjskassens succeskriterier

- Værktøjskassen skal rumme indhold, der kan inspirere i forhold til at iværksætte indsatsen, der kan forebygge ensomhed, spotte og kontakte unge der mistrives, hjælpe de unge videre og styrke kendskab og samarbejde på tværs lokalt
- Værktøjskassen skal vurderes som relevant, inspirerende og anvendelig, både i forhold til indhold og form, af personer i målgruppen, som ikke har deltaget i projektets udviklingsarbejde

7.1.1. Dataindsamling

Som et led i evalueringen og den endelige udarbejdelse af værktøjskassen gav både udviklingsgrupperne i Odense og Næstved samt ungetænketanken undervejs i processen feedback på denne. Deres kommentarer til den online værktøjskasse knytter sig således ikke til den endelige version, idet en del af ændringsforslagene blev indarbejdet inden lanceringen. Derudover er der foretaget et interview med projektleder Karen Lerstrup Petersen og et telefoninterview med en leder af en lektiecafe i Kolding.

I evalueringen af de to åbne fyraftensmøder blev der desuden udsendt spørgeskemaer, som blandt andet havde til formål at evaluere mødedeltagernes oplevelse af værktøjskassen. Disse resultater er beskrevet i afsnit 7.3. om fyraftensmøder og andre inspirationsarrangementer.

7.1.2. Værktøjskassen som formidlingsredskab

Værktøjskassen er udviklet som en central del af projektets formidlingsaktiviteter, fordi den som offentligt tilgængelig hjemmeside sikrer, at frivillige og professionelle hurtigt og nemt kan finde råd, metoder og erfaringer til deres arbejde med unge.

Værktøjskassens indhold er primært handlingsorienteret og fungerer som et praksisnært supplement til den videnformidling, der allerede findes på Ventilens hjemmeside. Således udfylder værktøjskassen et

behov for i højere grad at kunne klæde praktikere på til konkret at forebygge og afhjælpe ensomhedsproblematikken hos unge.

Værktøjskassen er både tænkt som et inspirationskatalog for folk, der selv søger på nettet, fordi de gerne vil gøre en indsats for ensomme unge og som et supplement til de oplæg, som Ventilen løbende holder for praktikere, der arbejder med unge. Her vil særligt relevante værktøjer kunne omtales mere grundigt og andre henvises til for yderligere selvstudier – og oplæggene kunne tilpasses mange målgrupper med forskellige udfordringer.

7.1.3. Film som formidlingsredskab

I forbindelse med pilotprojekterne 'Sig nu noget', 'Åben skole', 'Fit for Fight' og 'Makkerskaber' er der produceret film, der ligger på hjemmesiden som en del af værktøjskassen. Derudover ligger en kort film om ungetænketanken og en, hvor tre af de unge fra ungetænketanken fortæller om deres oplevelser med ensomhed.

Filmene er produceret af flere grunde. For det første for at sætte ansigter på en række af de unge, der har medvirket i projektets aktiviteter og dermed gøre oplevelsen mere virkelighedsnær for den besøgende på siden. Derved skabes en højere grad af identifikation, der kan øge motivationen for at handle anderledes i arbejdet med de unge.

Dernæst er hensigten med filmene, at de skal fungere som en indgang til siden for dem, der i højere grad er visuelt orienterede og umiddelbart synes store tekstmængder er uoverskuelige. Filmene vil også kunne bruges som introduktion til udvalgte værktøjer i forbindelse med præsentationer af forskellig slags.

Endelig er formålet, at værktøjskassens film skal fungere som inspiration til, at den besøgende søger mere viden om det enkelte pilotprojekt og derigennem opnår en dybere viden.

7.1.4. Kvalitetssikring

Som nævnt indledningsvis er et succeskriterium for værktøjskassen, at hjemmesidens form og indhold skal vurderes som relevant, inspirerende og anvendelig af personer i målgruppen. Også for personer som ikke har deltaget i projektets udviklingsarbejde.

Med henblik på at sikre opnåelsen af dette, blev følgende aktører inddraget i udformningen og kvalitetssikringen af hjemmesiden:

- Ungetænketanken
- Udviklingsgruppen i Odense
- Tre medlemmer af udviklingsgruppen i Næstved kommune
- En frivillig fra Kolding Kommune
- Frivillige i Ventilen og andre i Ventilens netværk

- Psykolog og ungdomsrådgiver Ida Koch

Der har overordnet været positive tilbagemeldinger fra disse respondenter vedrørende værktøjskassens relevans og anvendelighed. Der blev blandt andet lagt vægt på, at teksterne er velskrevne og i høj grad relevante for medarbejdere og frivillige. Et væsentligt feedbackpunkt var dog, at siden var meget teksttung. En deltager i udviklingsgruppen i Odense formulerede det således:

”Det er rigtig godt indhold i det, men kan man skære ned i teksterne og bygge siden bedre op, så det ikke bliver for teksttung?”

På baggrund af den indsamlede feedback blev der efterfølgende foretaget følgende ændringer inden værktøjskassens lancering:

- Teksterne under de enkelte værktøjer blev gjort kortere, så brugeren som udgangspunkt ikke har behov for at *scrolle* for at se hele teksten
- Der blev lavet bullets under flere af værktøjerne
- De vigtigste pointer blev fremhævet med fed skrift
- Der blev tilføjet flere illustrationer
- Der blev tilføjet citater fra deltagere i projektet under de enkelte værktøjer
- Filmene blev tilføjet

Hensigten med disse ændringer var at øge overskueligheden og at gøre siden mere indbydende og læsevenlig. Efterfølgende har der været positiv feedback på disse ændringer.

7.1.5. Promovering af Værktøjskassen

For at udbrede kendskabet til Værktøjskassen, blev der afholdt en række arrangementer henvendt til hjemmesidens målgruppe, herunder:

- To bredt inviterede fyraftensmøder i København og Aarhus samt to mindre inspirationsarrangementer. Disse er beskrevet i afsnit 7.3.
- En række temamøder i de tre projektkommuner. Temamøderne er beskrevet nærmere i afsnit 7.4.
- Omtale af Værktøjskassen i relevante organisationers nyhedsmails, medlemsblade, hjemmesider og lignende. Fx i Ungdomsskoleforeningens, Ungdomsringens og SSP-samrådets nyhedsmails, i fagbladene Veljederen, Folkeskolen, Ungdomsskolen og Århus Lærerforenings blad Skolen samt på relevante facebooksider og på Ventilens og Socialt Udviklingscenter SUS' hjemmesider.
- Værktøjskassen indgår desuden nu som en naturlig del af de oplæg, som Ventilens medarbejdere holder for praktikere – og vil gøre det fremadrettet i det omfang værktøjskassen eller dele af den er relevant for det konkrete oplæg.

7.1.6. Værktøjskassen som redskab til forankring af projektet

Værktøjskassen er et vigtigt formidlingsredskab for Ventilen og den kan løbende opdateres med ny viden og erfaringer fra nye, relaterede projekter. Dermed er hjemmesiden med til at sikre projektets forankring, idet den fremadrettet vil blive brugt aktivt i Ventilens arbejde til at formidle de erfaringer og metoder, der er blevet udviklet i projekt 'Netværk – sådan!'.

Efter projektafslutning vil Ventilen overtage vedligeholdelsen af siden og den tiltænkes dermed også som et vigtigt redskab i Ventilens eksterne formidling til fagfolk eller frivillige, der søger viden om ensomhed blandt unge.

I hvilket omfang Ventilen vil kunne vedligeholde og udbygge værktøjskassen vil selvfølgelig afhænge af at organisationen har succes med at rejse midler til at gennemføre dette arbejde.

7.1.7. Opsamling

Værktøjskassen er en hjemmeside udarbejdet som en del af formidlingsaktiviteterne i projekt 'Netværk – sådan!'. Siden rummer konkrete værktøjer til professionelle og frivillige, der ønsker at forebygge og afhjælpe ensomhed blandt unge. Værktøjerne har således til formål at klæde medarbejdere og frivillige bedre på til at iværksætte indsatser i arbejdet med ensomme unge.

Værktøjskassen er udarbejdet med en høj grad af brugerindflydelse, og projektets udviklingsgrupper og ungetænketank er således løbende blevet inddraget i udarbejdelsen og kvalitetssikringen af de enkelte værktøjer og værktøjskassen.

Værktøjskassen fungerer som en vigtig del af projektet forankring og den vil fremadrettet blive anvendt aktivt som en del af blandt andet Ventilens formidlingsaktiviteter.

For at promovere værktøjskassen er der efter lanceringen gjort en indsats for at skaffe den omtale i relevante medier og afholdt fyraftensmøder, inspirationsarrangementer og temamøder. Disse vil blive beskrevet i de to følgende afsnit. Der vil blive fulgt op på de opstillede succeskriterier for værktøjskassen i det følgende kapitel om inspirationsarrangementer.

7.2. Fyraftensmøder og andre inspirationsarrangementer

7.2.1. Fyraftensmøder i København og Aarhus

I slutningen af projektperioden blev der afholdt inspirationsarrangementer i henholdsvis København og Aarhus. I den udsendte invitation blev de to arrangementer kaldt fyraftensmøder og møderne varede hver halvanden time.

Formålet med de to fyraftensmøder var at introducere Værktøjskassen og metoderne i denne til en bredere kreds af professionelle og frivillige, der ikke nødvendigvis havde været en del af projektet undervejs.

På programmet var:

- Oplæg om ensomhed blandt unge v. projektleder Karen Lerstrup Pedersen
- Præsentation af Værktøjskassen
- Værktøjskassen 'live', hvor deltagerne selv fik lov til selv at kigge i Værktøjskassen
- Paneldebat med projektleder Karen Lerstrup Pedersen samt to-tre unge fra projektets ungetænketank i panelet

I København deltog 23 professionelle og frivillige og i Aarhus var der 16 deltagere.

Evalueringen af fyraftensmøderne tager udgangspunkt i nedenstående opstillede succeskriterier:

Succeskriterier for fyraftensmøderne:

- At deltagerne får nye ideer til, hvordan de kan være med til at forebygge og håndtere ensomhed blandt unge
- At deltagerne får lyst til at se nærmere på Værktøjskassen

7.2.1.1. Dataindsamling

Som et led i evalueringen blev der umiddelbart efter møderne udsendt et elektronisk spørgeskema til deltagerne med henblik på at evaluere enkelte elementer i programmet samt arrangementerne som helhed. I København besvarede 13 ud af de 23 deltagere spørgeskemaet, og i Aarhus svarede seks ud af mødets 16 deltagere.

7.2.1.2. Baggrundsviden

Deltagernes rolle i forhold til ensomme unge

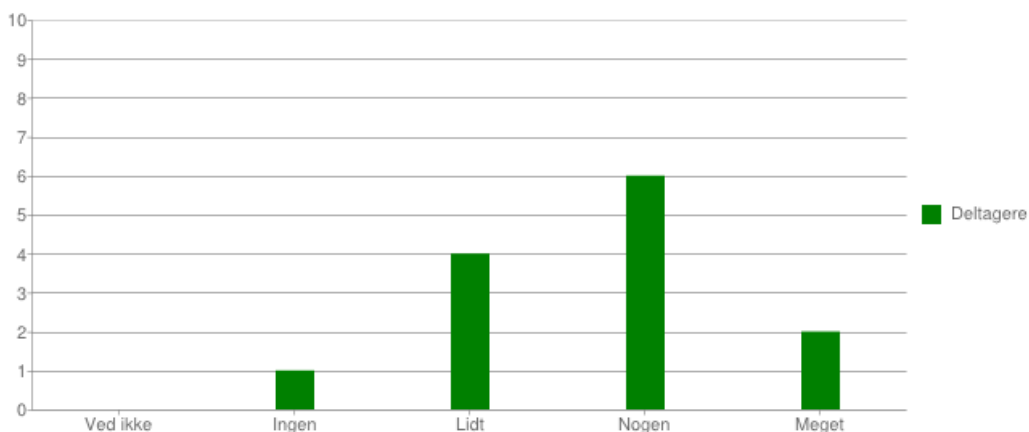
Blandt deltagerne i København var mange fra klubfeltet og andre frivillige sociale organisationer. Derudover deltog blandt andet enkelte lærere og SSP-konsulenter.

Af spørgeskemaet fremgår det, at ud af de 13, der besvarede spørgeskemaet, var syv deltagere frivillige og fire var offentligt ansat. Derudover var to deltagere ansat i henholdsvis en privat virksomhed og i en frivillig organisation.

I Aarhus deltog tre frivillige fra Ventilen Aarhus samt en række UU-vejledere og pædagoger. Derudover deltog blandt andet en psykolog, en lægesekretær og en socialpædagog. Af de seks deltagere, der besvarede spørgeskemaet, var tre offentligt ansat, to var frivillige og én var privat ansat.

Deltagernes erfaring med at arbejde med ensomme unge

Deltagerne i København havde forskellig grad af erfaring med arbejdet med ensomme unge.

Ovenfor ses det, at størstedelen af deltagerne i København havde *nogen erfaring* med arbejdet med de unge. Fire deltagere havde *lidt erfaring*, to havde *meget erfaring* og endelig havde en deltager *ingen erfaring*.

I Aarhus havde tre ud af de seks deltagere *nogen* erfaring med at arbejde med ensomme unge. To deltagere svarede, at de havde *lidt* erfaring, og endelig havde én deltager *meget* erfaring med ensomme unge.

7.2.1.3. Ny viden

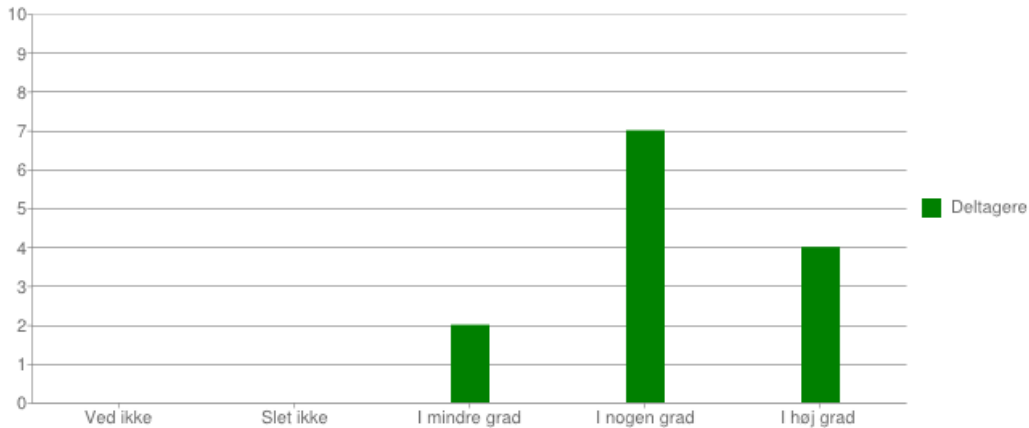
I hvor høj grad opnåede deltagerne ny viden om ensomhed blandt unge efter fyraftensmødet?

Langt størstedelen af deltagerne i København – 8 deltagere svarende til 61,5 % – fik *i nogen grad* ny viden om ensomhed på mødet. Tre deltagere fik *i mindre grad* ny viden, og to deltagere fik *i høj grad* ny viden om ensomhed blandt unge på mødet.

I Aarhus fik halvdelen af deltagerne *i mindre grad* ny viden med sig hjem fra mødet. To deltagere fik *i nogen grad* ny viden og én deltager fik *i høj grad* ny viden.

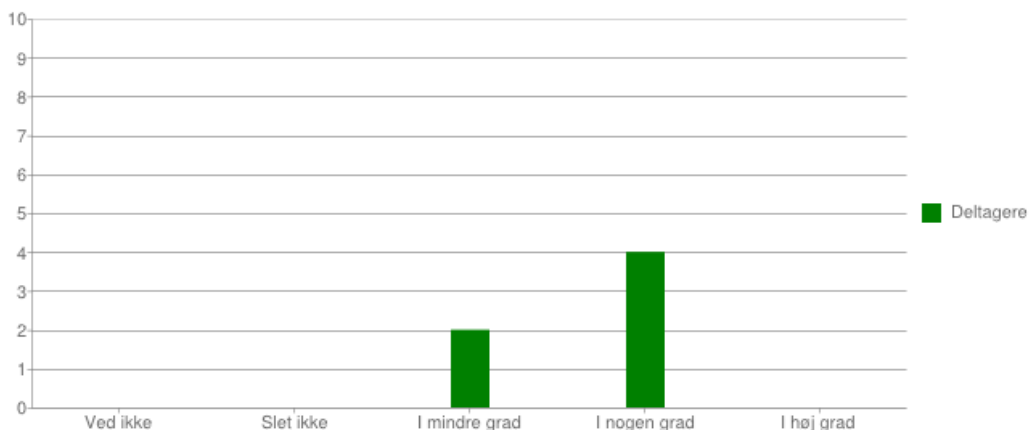
Fik deltagerne inspiration til, hvordan ensomhed blandt unge kan afhjælpes?

Som beskrevet indledningsvis var et succeskriterium for fyraftensmøderne blandt andet, at deltagerne skulle have nye ideer til, hvordan de kan være med til at forebygge og håndtere ensomhed blandt unge. På begge møder fik deltagerne inspiration til, hvordan ensomhed blandt unge kan afhjælpes.

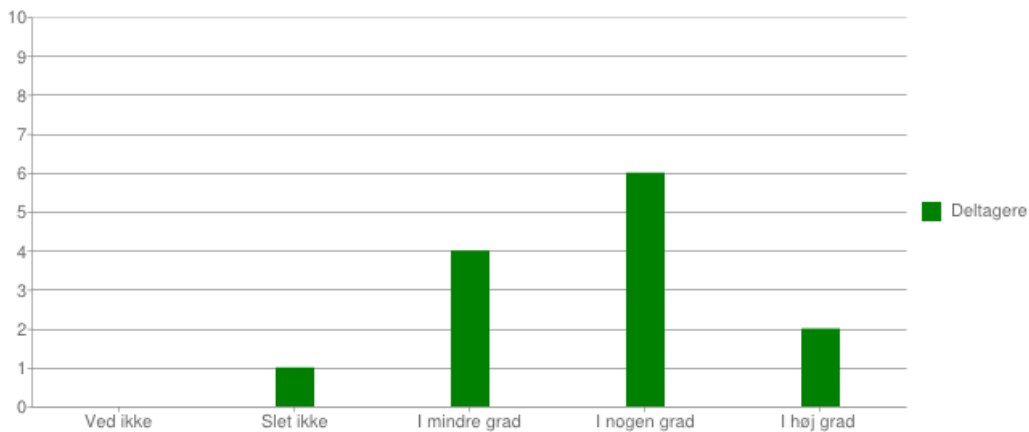
I grafen ses det, at over halvdelen af deltagerne i København *i nogen grad* fik inspiration til arbejdet med at afhjælpe ensomhed. Kun to fik *i mindre grad* inspiration, mens fire deltagere *i høj grad* fik inspiration til, hvordan man kan afhjælpe ensomhed blandt unge. Ingen deltagere oplevede *slet ikke* at få inspiration til dette.

Også i Aarhus fik størstedelen af deltagerne inspiration til, hvordan ensomhed blandt unge kan afhjælpes. I grafen herunder ses det, at fire deltagere *i nogen grad* fik ny inspiration til at kunne afhjælpe ensomhed blandt unge, mens to deltagere *i mindre grad* fik ny inspiration med sig fra mødet.

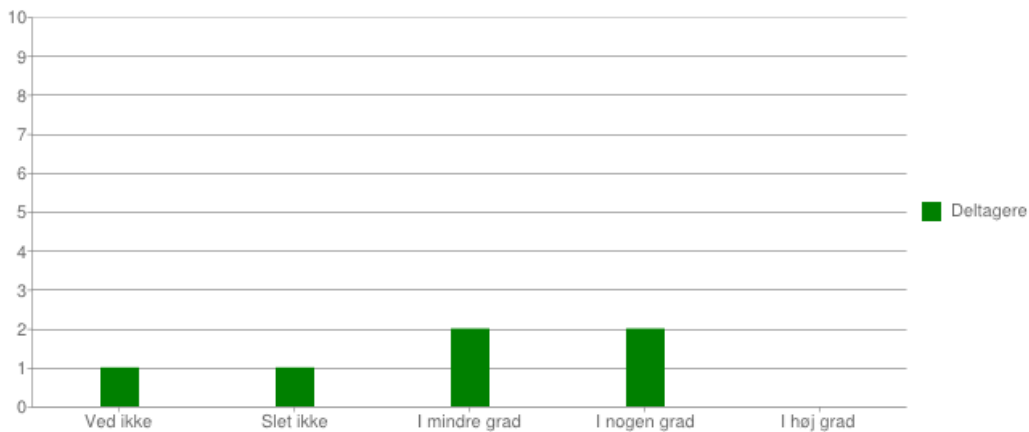

Havde deltagerne på baggrund af mødet til hensigt at gøre noget anderledes i deres arbejde med ensomme, indadreagerende unge?

Størstedelen af deltagerne i København havde til hensigt at handle anderledes i arbejdet med ensomme unge efter mødet. Nedenfor ses det, at seks deltagere *i nogen grad* havde til hensigt at handle anderledes. Fire deltagere havde *i mindre grad* denne hensigt, mens to deltagere i høj grad havde til hensigt at gøre noget anderledes i arbejdet med ensomme unge.

I Aarhus havde fire ud af de seks deltagere, der besvarede spørgeskemaet *i mindre* eller *i nogen grad* til hensigt at handle anderledes efter mødet. Én deltager havde *slet ikke* til hensigt at gøre noget anderledes, og endelig svarede én deltager 'ved ikke'.

Deltagernes skriftlige svar på, hvad de ville gøre anderledes, kan overordnet inddeles i fire grupper:

- Flere deltagere nævnte, at de ville være **mere opmærksomme på ensomme unge** og kigge efter ensomhed blandt andre typer. En deltager siger fx: *"Jeg vil være mere opmærksom på disse unge og gøre medarbejdere mere obs. på dem."*
- Derudover ville nogle deltagere **benytte sig af Værktøjskassen**, og fx sagde en deltager: *"I mit frivillige job med unge vil jeg henvise til blandt andet jeres hjemmeside"*, og en anden sagde *"Jeg vil orientere mig i Værktøjskassen og se, om der er noget, jeg kan lære der."*

- Flere deltagere har fået **nye redskaber** med sig hjem. Fx svarer en deltager: *”Jeg har fået redskaber til at håndtere og tackle ensomhed som et problem.”*
- Deltagerne nævnte også en række **konkrete ting**, de ville gøre anderledes, herunder fx *”udarbejde en vejledning om ensomhed”, ”være ekstra opmærksom på vigtigheden af at skabe et rum for stille, fordybende aktiviteter”* og endelig *”få fastlagt rutiner som skaber tryghed og overskuelighed.”*

7.2.1.4. Værktøjskassen

Deltagernes oplevelse af, om Værktøjskassen er brugbar i arbejdet med ensomme unge

De fleste deltagere i København fandt Værktøjskassen brugbar i forhold til deres arbejde med ensomme unge. I alt ni deltagere fandt *i mindre* eller *i nogen grad* Værktøjskassen brugbar, og to deltagere fandt den *i høj grad* brugbar. To deltagere svarede *’ved ikke’*, og ingen fandt den *slet ikke brugbar*.

Også i Aarhus fandt samtlige deltagere Værktøjskassen brugbar. Heraf fem *i nogen grad* og én *i høj grad*.

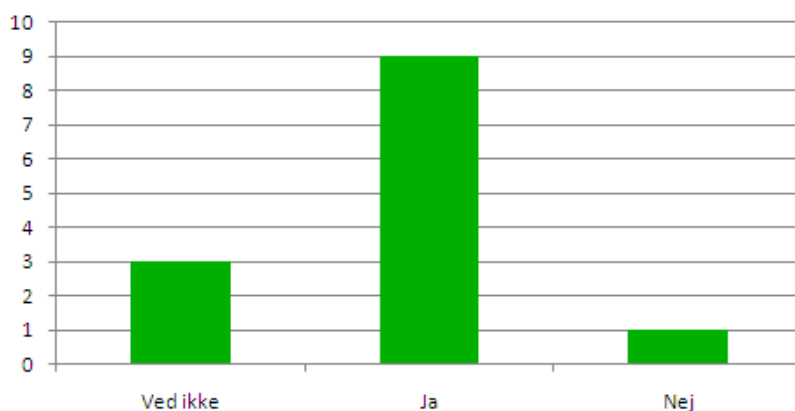
Virker Værktøjskassen inspirerende?

Samtlige deltagere på mødet i København oplevede Værktøjskassen som inspirerende – størstedelen *i nogen* eller *i høj grad*. Fem deltagere fandt den således *i nogen grad* inspirerende og fire *i høj grad*. Tre deltagere oplevede *i mindre grad* Værktøjskassen som inspirerende, og en svarede *’ved ikke’*. Ingen deltagere svarede, at de *slet ikke* fandt den inspirerende.

I Aarhus svarede fem deltagere, at de *i nogen grad* fandt Værktøjskassen inspirerende. En enkelt deltager svarede *’ved ikke’*.

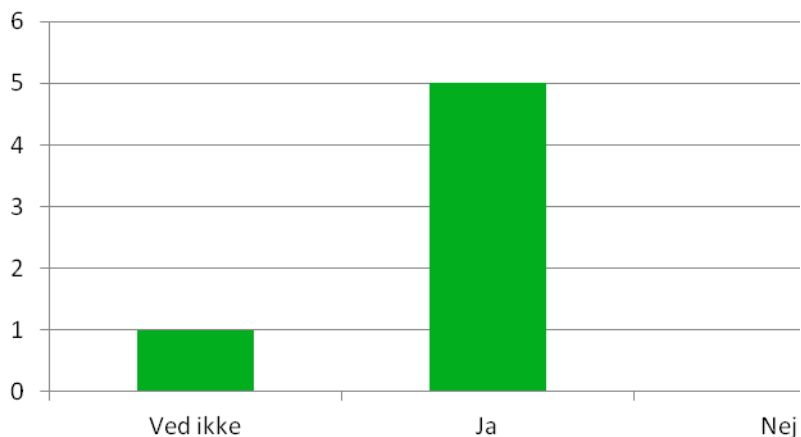
Deltagernes svar på, om de havde til hensigt at bruge Værktøjskassen?

Et succeskriterium for fyraftensmøderne var, at deltagere fik lyst til at se nærmere på Værktøjskassen. I grafen herunder ses det, at langt de fleste deltagere i København havde til hensigt at bruge Værktøjskassen efterfølgende.

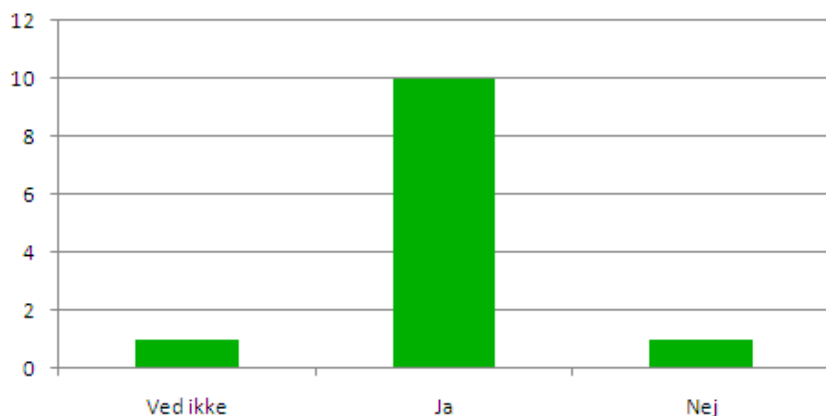
Ni deltagere (69 %) svarede *ja* til at ville bruge Værktøjskassen, og kun én deltager svarede *nej*. Endelig svarede tre deltagere '*ved ikke*'. Dette giver en god indikation af, at Værktøjskassen rammer en bred målgruppe af både professionelle og frivillige.

I grafen herunder illustreres det, at fem ud af seks deltagere på mødet i Aarhus havde til hensigt at bruge Værktøjskassen efter fyraftensmødet. En enkelt deltager svarede *ved ikke*, og ingen deltagere svarede, at de ikke havde til hensigt at bruge Værktøjskassen.

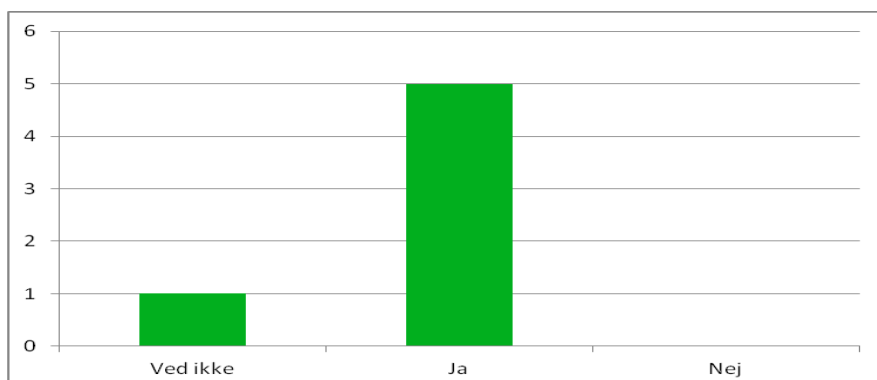

Vil deltagerne anbefale Værktøjskassen til andre?

I grafen herunder ses det, at næsten samtlige deltagere i København vil anbefale Værktøjskassen til andre. 10 svarede *ja* til dette spørgsmål, og kun en svarede *nej*. Endelig svarede en '*ved ikke*'.

Også i Aarhus svarede størstedelen af deltagerne, at de ville anbefale Værktøjskassen til andre. Herunder ses det at fem deltagere svarede *ja*, mens kun én deltager svarede *ved ikke*.

7.2.1.5. Fyraftensmødet som helhed

Fik deltagerne det ud af fyraftensmødet, som de havde forventet?

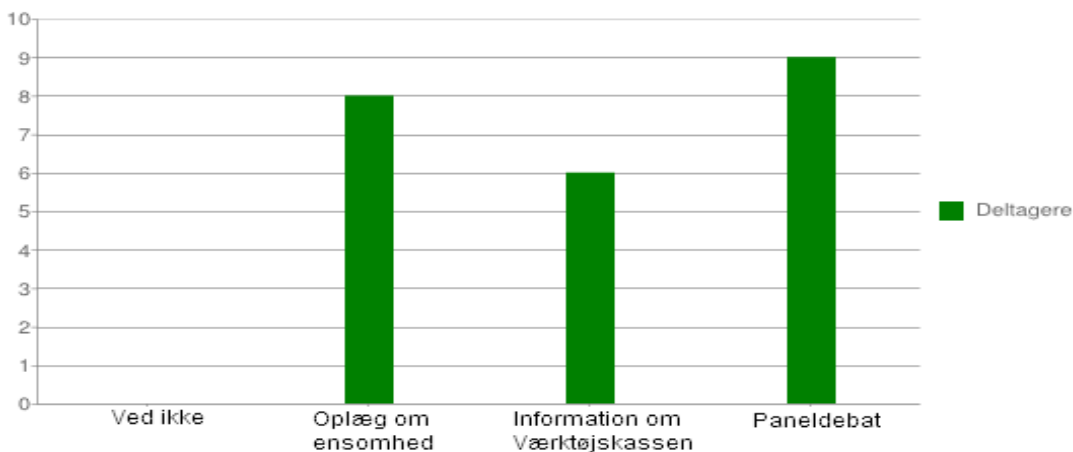
Langt størstedelen af deltagerne på mødet i København fik det ud af mødet, som de havde forventet. Otte deltagere fik *i nogen grad* det forventede ud af mødet, og fire svarede at de *i høj grad* fik opfyldt deres forventninger. Kun én deltager fik *slet ikke* det forventede ud af mødet.

Også i Aarhus fik størstedelen af deltagerne det, de havde forventet ud af mødet. Således svarede fire ud af seks, at de *i nogen grad* fik det forventede ud af mødet, mens to svarede *i mindre grad*.

Hvilket element på mødet var særligt interessant for deltagerne?

I spørgeskemaet blev deltagerne spurgt til, hvilket element på mødet, de fandt særligt interessant. Det var muligt at vælge flere elementer.

I grafen herunder er deltagerens svar fra mødet i København illustreret. Her ses det, at paneldebatten var det element, som flest deltagere fandt interessant. Det fordeler sig dog omtrent ligeligt med "stemmer" på de tre elementer. Ni deltagere fandt således paneldebatten særligt interessant, og otte deltagere valgte oplægget om ensomhed som særligt interessant. Endelig har seks deltagere svaret, at informationen om Værktøjskassen var det mest interessante.

I Aarhus svarede fem deltagere, at de fandt paneldebatten særligt interessant, og to deltagere svarede, at de fandt oplægget om ensomhed særligt interessant.

Hvad var det vigtigste, deltagerne tog med sig hjem fra mødet?

Adspurgt til hvad der var det vigtigste, deltagerne tog med sig hjem fra møderne, fordelte svarene fra København og Aarhus sig i fire overordnede kategorier:

- Deltagerne fik mere **viden om ensomme unge** og mere **fokus på ensomhedsproblematikken**. To deltagere i København sagde fx: *"En god øjenåbner. Igen..."* og *"mere viden om ensomme unge."*
- Flere deltagere nævner **kendskab til Ventilen** som det vigtigste, de tog med sig hjem fra mødet. En deltager i Aarhus svarer fx: *"At jeg blev opmærksom på tilbuddet Ventilen."*
- Også oplægget om ensomhed kombineret med **paneldebatten** blev fremhævet af flere deltagere. En deltager i København sagde fx følgende: *"Jeg synes det var et godt møde. Gode oplæg og super med de to unge mennesker, som selv har oplevet at være ensomme ... Jeg synes, det er godt gået, at de stillede op til mødet."*

I Aarhus fremhæves særligt paneldebatten af deltagerne. En deltager skriver følgende om, hvad der var det vigtigste på mødet: *"Inspiration af panelet. De rørte en, og de var geniale."* og en anden deltager svarede: *"At høre paneldeltagernes bud på, hvordan de vil mødes af professionelle."*

- Endelig nævner en deltager **"konkrete redskaber i form af Værktøjskassen"**, som det vigtigste vedkommende tog med sig hjem

Deltagernes kommentarer til mødet i øvrigt?

Af deltagerne kommentarer til møderne i øvrigt fremgik det, at en enkelt deltager gerne ville have haft mere tid til erfaringsudveksling mellem deltagerne. En deltager efterlyste mere tid til paneldebat samt en bedre kobling mellem paneldebatten og Værktøjskassen, og en deltager efterlyste desuden mere viden om, hvordan ensomme unge kan være ressourcepersoner i eget og andres liv.

Derudover var der positiv feedback fra flere deltagere. Fx sagde en deltager følgende ”*Dejlig aften med gode oplæg og spørgsmål fra salen*”, og en nævnte desuden, at vedkommende gerne ville deltage i fremtidig videns- og erfaringsudveksling.

7.2.1.6. Opsamling

På de to fyraftensmøder i København og Aarhus deltog en bred gruppe af frivillige og offentligt ansatte. Størstedelen af deltagerne på de to møder fik ny viden om ensomhed og inspiration til, hvordan ensomhed blandt unge kan afhjælpes. Dog var der en tendens til, at deltagerne i København fik et lidt større udbytte end deltagerne i Aarhus.

En overvejende del af deltagerne havde til hensigt at handle anderledes efter møderne – heraf størstedelen *i nogen grad*. Deltagerne ville være mere opmærksomme på ensomme unge, benytte sig af Værktøjskassen og ændre konkrete ting i arbejdet med de unge. Fx ville en deltager udarbejde en vejledning om ensomhed, og en anden ville fastlægge nye rutiner med henblik på at skabe større tryghed.

Et succeskriterium for fyraftensmøderne var, at deltagerne skulle få ideer til, hvordan de kunne forebygge og håndtere ensomhed blandt unge. Dette vurderes på baggrund af ovenstående at være opfyldt.

Langs størstedelen af deltagerne fandt Værktøjskassen brugbar og inspirerende. Næsten alle deltagere på de to møder havde til hensigt at bruge Værktøjskassen, og ligeledes svarede langt størstedelen, at de ville anbefale Værktøjskassen til andre.

Succeskriteriet der handlede om, at deltagerne på fyraftensmøderne skulle få lyst til at se nærmere på Værktøjskassen, kan således i høj grad betragtes som opfyldt.

Deltagerne fik overordnet det ud af møderne, som de havde forventet, og der var generelt positiv feedback på mødet. Særligt blev paneldebatten med de to unge fra projekt ’Netværk – Sådan!’ positivt modtaget.

De overordnede succeskriterier for Værktøjskassen lyder, som tidligere beskrevet, således:

- Værktøjskassen skal rumme indhold, der kan inspirere i forhold til at iværksætte indsatser, der kan forebygge ensomhed, spotte og kontakte unge der mistrives, hjælpe de unge videre og styrke kendskab og samarbejde på tværs lokalt
- Værktøjskassen skal vurderes som relevant, inspirerende og anvendelig, både i forhold til indhold og form, af personer i målgruppen, som ikke har deltaget i projektets udviklingsarbejde

På baggrund af de ovenfor beskrevne resultater, er det evaluators vurdering, at Værktøjskassen både lever op til kriteriet om at inspirere i forhold til at iværksætte indsatser overfor ensomme unge og til kriteriet om at være relevant, inspirerende og anvendelig for professionelle og frivillige, der ikke har deltaget i projektets udviklingsarbejde.

7.2.2. Øvrige inspirationsarrangementer

7.2.2.1. Workshops på konferencen 'Den Diagnostiserede Ungdom'

Udover de to inspirationsarrangementer, der blev afholdt som fyraftensmøder, afholdt projektleder i oktober 2012 to workshops på konferencen 'Den Diagnostiserede Ungdom', arrangeret af Metropol.

På de to workshops var ca. 30 deltagere med tilknytning til ungdomsuddannelser, jobcentre, ungdomsskoler, videregående uddannelser osv. Herunder blandt andet studievejledere, undervisere, jobkonsulenter.

De to workshops handlede om ensomhed blandt unge og om, hvordan ensomhed kan afhjælpes. Der var fokus på 'makkerskaber', 'klassekultur', og 'at se og kontakte' – alle redskaber, der er beskrevet i Værktøjskassen. De to workshops fungerede således også som reklame for værktøjskassen.

Deltagerne i de to workshops var engagerede og vidende, og der var efterfølgende god feedback.

7.2.2.2. Inspirationsarrangement på Spejdernes Lejr

I juli 2012 afholdt projektleder et inspirationsarrangement på Spejdernes Lejr. Der var 17 deltagere, som alle var spejderledere. Arrangementet varede i tre timer og også her var fokus på ensomhed blandt unge og på, hvordan man kan hjælpe dem. Derudover fungerede arrangementet som reklame for den online værktøjskasse.

7.3. Temamøder i de tre projektkommuner

Der har undervejs i hele projektperioden været et bredt tilbud til deltagerne i udviklingsgrupperne om at få projektleder Karen Lerstrup Pedersen ud og fortælle bredt om ensomhed blandt unge samt om værktøjer til forebyggelse og afhjælpning af ensomhed. Herunder fokus på fritidslivets betydning. De enkelte oplæg blev tilpasset deltagernes behov og ønsker.

På temamøderne blev deltagerne undervist i at skulle arbejde med viden om og værktøjer til at forebygge og afhjælpes unges ensomhed. Dette med afsæt i indholdet i projekt 'Netværk – sådan!' og værktøjskassen.

Målgruppen for temamøderne var medarbejdere i de tre projektkommuner. Evalueringen af temamøderne tager udgangspunkt i følgende overordnede succeskriterium:

Temamødernes succeskriterium

- At deltagerne oplever at få ny viden og konkrete værktøjer og metoder til at fremme social inklusion og afhjælpes ungdomsensomhed

Herunder følger beskrivelser af de afholdte temamøder.

7.3.1. Oplæg på klubledermøde i Odense

I december 2010 deltog projektleder Karen Lerstrup Pedersen på et klubledermøde i Odense, hvor projekt 'Netværk – sådan!' blev præsenteret suppleret med et oplæg om ensomhed blandt unge.

På mødet deltog 10-15 klubledere og medarbejdere fra fritidsafdelingen.

7.3.2. Temamøder på Sjølundsskolen i Næstved

I august 2011 holdt projektleder oplæg for Sjølundsskolens lærestab til deres sommerseminar lige før skolestart på den nydannede skole, hvor 50-60 lærere deltog. Formålet med oplægget var at sætte ensomhed og indadreagerende unge på dagsordenen, at give mulighed for dialog mellem lærerne samt at introducere metoderne 'makkerskaber' og 'klasseregler', som lærerne kunne afprøve i deres klasser.

I august 2012 blev der efter pilotafprøvningen af metoderne afholdt et opfølgende temamøde på Sjølundsskolen med deltagelse af det samlede lærerkollegium. Der deltog således 50-60 lærere. Formålet var at genopfriske metoderne 'makkerskab' og 'klassekultur' samt at videregive erfaringerne fra pilotafprøvningen. Derudover var målet med mødet at klæde lærerne endnu bedre på i forhold til klassekulturdiskussionen og præsentationen af makkerskaberne i 10. klasserne.

7.3.3. SSP-oplæg i Kolding og Næstved

7.3.3.1. Baggrund for SSP-oplæggene

I september 2011 blev der afholdt to SSP-oplæg i henholdsvis Kolding og Næstved, hvor projektleder Karen Lerstrup Pedersen holdt oplæg om ensomme, indadreagerende unge. I Kolding deltog yderligere Tina Meldgaard fra Socialt Udviklingscenter SUS og en frivillig fra det lokale Ventilen-mødested. Oplæggene indgik som del af et større program og de inviterede til møderne var henholdsvis SSP-netværket i Kolding og Næstved.

Formålet med oplæggene var at skabe viden om ensomme, indadreagerende unge og komme med bud på, hvordan deltagerne i deres arbejde kunne forebygge og afhjælpe de unges ensomhed. Derudover var målet at give deltagerne viden om den lokale Ventil i de to byer.

Efterfølgende blev der udarbejdet et spørgeskema, som deltagerne fra de to møder blev bedt om at udfylde. Spørgeskemaet havde til formål at vurdere oplæggets relevans og klarlægge, om oplæggene havde ført til en handlingsændring i arbejdet med de ensomme, indadreagerende unge.

Spørgeskemaet var opdelt i følgende fire kategorier:

- Viden om ensomme unge
- Fra viden til handling

- Kendskab til den lokale Ventil
- Vigtigste viden fra oplægget

I Kolding har 14 deltagere besvaret spørgeskemaet og i Næstved har 20 deltagere besvaret spørgeskemaet. Evalueringen af de to SSP-oplæg tager udgangspunkt i følgende succeskriterium:

Oplæggenes succeskriterium

- At der er sket en handlingsændring hos deltagerne efter ny erhvervet viden på området

7.3.3.2. Viden om ensomme unge

Deltagernes erfaring med at arbejde med at arbejde med ensomme, indadreagerende unge

Generelt havde deltagerne i både Kolding og Næstved kendskab til området på forhånd, og størstedelen af deltagerne havde ligeledes erfaring med at arbejde med ensomme, indadreagerende unge.

I **Kolding** havde kun én ud af de 14 deltagere *ingen erfaring* med at arbejde med ensomme, indadreagerende unge. Fem havde *lidt erfaring*, tre havde *noget erfaring* og fem havde *meget erfaring*.

På mødet i **Næstved** var en generel overvægt af deltagere, der lagde sig i midtergruppen – hvilket vil sige, at 15 ud af 20 deltagere enten havde *lidt* eller *noget erfaring* med at arbejde med ensomme, indadreagerende unge. Tre af deltagerne havde *intet* kendskab til området, mens to af deltagerne havde *meget* erfaring med det.

I hvor høj grad tilførte oplægget ny viden om ensomhed og indadreagerende unge?

Formålet med SSP-møderne var blandt andet at give deltagerne viden om ensomme, indadreagerende unge. Her tegnede der sig et forskelligt billede af udbyttet i de to kommuner.

I **Kolding** var der en overvægt af deltagere, der i *mindre grad* fik ny viden om de unge (fem ud af 14 deltagere). De andre tre svarkategorier – *slet ikke*, *i nogen grad* og *i høj grad* – var ligeligt fordelt på deltagerne. Altså ses der en generel tendens til, at deltagerne i Kolding har haft forskellig forhåndsviden om emnet, hvilket også kommer til udtryk ovenfor.

I **Næstved** tegnede sig et lidt andet billede. Her oplevede størstedelen af deltagerne, at oplægget i *nogen grad* gav dem viden om ensomhed og indadreagerende unge (12 ud af 20 deltagere). Resten af gruppen fordeler sig sådan, at fire personer i *mindre grad* fik ny viden, ligesom fire personer i *høj grad* mener at have fået ny viden om emnet efter oplægget.

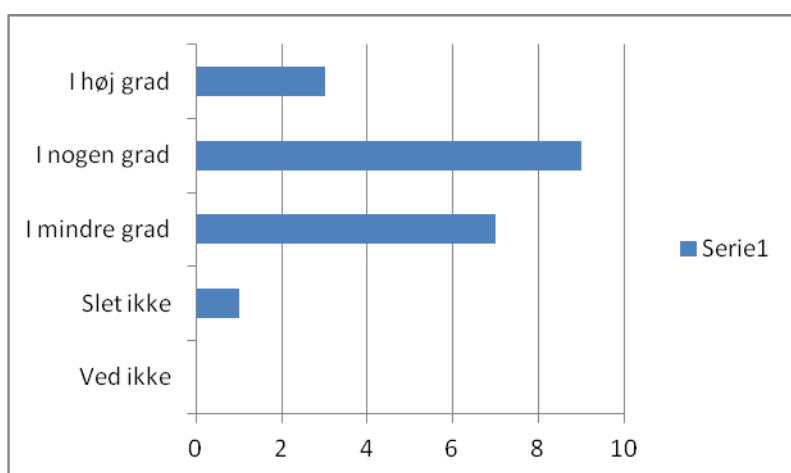
7.3.3.3. Fra viden til handling

Som beskrevet indledningsvis var formålet med møderne blandt andet at give deltagerne inspiration til, hvordan de i deres daglige arbejde med unge kunne forebygge og afhjælpe ensomhed. Også her havde deltagerne i de to kommuner et forskelligt udbytte.

Deltagernes udbytte af oplægget i forhold til at kunne hjælpe de unge ud af ensomhed

I **Kolding** var der en overvejende tendens til, at deltagerne *i mindre* eller *nogen grad* havde fået viden om, hvordan de kunne hjælpe unge ud af deres ensomhed (9 deltagere ud af 14).

Deltagerne i **Næstveds** svar er illustreret i grafen herunder:

Her ses det, at oplægget i Næstved for hovedparten af deltagerne gav dem viden om, hvordan unge kan hjælpes ud af ensomheden. 12 deltagere svarede, at de *i nogen* eller *i høj grad* havde fået viden på området, mens syv deltagere *i mindre grad* oplevede at have fået viden om dette. Endelig svarede én deltager, at vedkommende *ingen* viden havde fået ud af oplægget.

I hvor høj grad har oplægget ført til, at deltagerne ville handle anderledes i deres arbejde med ensomme, indadreagerende unge?

Deltagerne blev ligeledes spurgt til, om oplæggene havde ført til konkrete handlingsændringer.

10 ud af de 14 deltagere på mødet i **Kolding** svarede, at oplægget *slet ikke* eller *i mindre grad* havde ført til handlingsændring i arbejdet. Fire ud af 14 svarede, at de *i nogen grad* eller *i høj grad* havde handlet anderledes efter oplægget.

Svarene kan tyde på flere ting: At deltagerne i Kolding oplevede en tilfredshed med det arbejde, de allerede gjorde i forhold til de unge, eller at oplægget ikke førte til en konkret handlingsændring i deres dagligdag.

I **Næstved** resulterede oplægget i højere grad i konkrete handlingsændringer. Oplægget førte således overordnet til, at næsten alle deltagere efterfølgende i en eller anden grad havde handlet anderledes i deres arbejde. 17 deltagere svarede, at de *i mindre* eller *i nogen grad* havde handlet anderledes, mens én deltager *i høj grad* havde ændret sin arbejdsgang. Én deltager havde dog *slet ikke* ændret i sin handlemåde i arbejde med ensomme, indadreagerende unge.

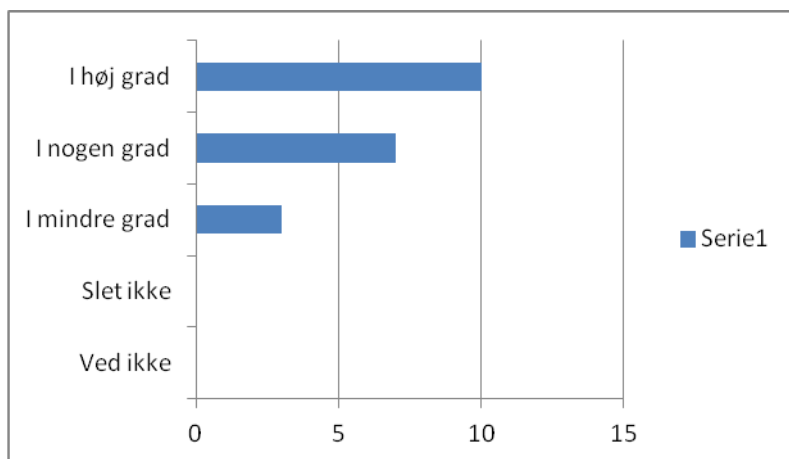
7.3.3.4. Kendskab til den lokale Ventil

Tredje og sidste del af formålet med oplægget var at give deltagerne viden om den lokale Ventil og om, hvordan Ventilen kan hjælpe ensomme, indadreagerende unge.

I hvor høj grad har oplægget givet deltagerne viden om, hvordan Ventilen kan hjælpe ensomme, indadreagerende unge?

I **Kolding** var der en overvægt af deltagere, der havde opnået viden om Ventilens formål og arbejde. 11 ud af 14 deltagere svarede, at de *i nogen* eller *høj grad* havde fået viden om Ventilen. Derimod var der tre deltagere, der enten *i mindre grad* eller *slet ikke* havde fået ny viden.

I **Næstved** fordeler svarene sig således:

Også her fik en overvægt af deltagerne viden om Ventilen og dens arbejde med unge. 17 deltagere svarede således, at de *i nogen* eller *høj grad* havde fået viden om Ventilen, mens tre deltagere kun *i mindre grad* havde fået denne viden.

I hvor høj grad gav oplægget deltagerne viden om, hvordan de henviser en ensom ung til din lokale Ventil?

Deltagerne i **Kolding** fik generelt meget viden om, hvordan de kunne henvise en ensom ung til Ventilen. 11 ud af 14 deltagere fik *i nogen* eller *høj grad* viden om, hvordan de kunne henvise til Ventilen. Tre oplevede *i mindre grad* at have fået den viden ud af oplægget. Ingen af deltagerne mente, at de *slet ikke* havde fået noget ud af det.

Også i **Næstved** fik hovedparten af deltagerne viden om, hvordan de kunne henvise en ung til Ventilen. 17 deltagere fik *i nogen* eller *høj grad* viden på dette område, mens to *i mindre grad* oplevede at have fået kendskab til det. Endelig er der én deltager, der *slet ikke* fik viden om henvisning til Ventilen.

7.3.3.5. Vigtigste viden fra oplægget

Hvad var det vigtigste, deltagerne tog med hjem fra oplægget?

Deltagernes svar fra mødet i **Kolding** kan opdeles i følgende tre kategorier:

- **Kendskab til Ventilen**

Deltagerne nævnte vigtigheden af at kende til Ventilen som et sted, de unge kan henvises til, og at der generelt er mulighed for at kontakte Ventilen, hvis det skulle blive aktuelt.

- **Opmærksomhed på unge og ensomhed**

Deltagerne fik viden om, at ungdomsensomhed er et vigtigt område, der også vil være fokus på fremadrettet. Samtidig blev det nævnt, at deltagerne fik ny viden, de ville dele med deres kolleger.

- **Generel viden**

Ensomhed kan have mange former og udtryk, og det var derfor udbytterigt for deltagerne at tale om, hvordan andre fagfolk opfatter ensomhed og hvordan man kan håndtere problematikken omkring ensomhed.

I **Næstved** var deltagernes oplevelse af det vigtigste de tog med sig fra mødet stort set enslydende.

Deltagernes svar er opdelt i de tre kategorier nedenfor:

- **Kendskab til Ventilen**

Der var en generel tendens til, at deltagerne oplevede at have fået ny viden med hjem om Ventilens arbejde og om, hvor de kunne finde Ventilen. Særligt blev det nævnt, at det var positivt at få viden om den lokale Ventil i Næstved.

- **Bedre at kunne spotte de ensomme unge**

Et andet centralt emne var, at deltagerne oplevede at have fået mere viden om, hvordan de kunne spotte de ensomme, indadreagerende unge. De fik viden om, hvordan ensomme unge kan "se ud" og om vigtigheden af at være opmærksom på disse unge.

- **Videreformidling og emnets relevans**

Det var deltagernes oplevelse, at emnet er meget relevant og at det er vigtigt at have fokus på de ensomme, indadreagerende unge. Det blev også nævnt, at information i form af brochurer er et vigtigt redskab, samt at de ikke i forvejen kendte til den forskning, der foreligger på området.

7.3.3.6. Opsamling

Formålet med de to SSP-oplæg var at formidle viden om ensomme, indadreagerende unge samt at gøre opmærksom på, hvilke tiltag der allerede forelå på området og hvor deltagerne kunne henvise de unge til. Overordnet var der en generel tilfredshed med oplæggene hos deltagerne i begge kommuner.

I **Kolding** havde størstedelen af deltagerne på forhånd en viden om målgruppen. Dette faktum kan have betydning for, at kun halvdelen af deltagerne oplevede *i nogen eller høj grad* at have fået ny viden om målgruppen, mens den anden halvdel *i mindre grad* eller *slet ikke* havde fået ny viden med sig hjem.

Samtidig sås det, at størstedelen svarede, at oplægget *slet ikke* eller *i mindre grad* havde ført til en handlingsændring i deres arbejde med de unge. Dette kan være et billede på, at deltagerne ikke oplevede at have brug for nye og andre redskaber i deres arbejde, eller at et oplæg i sig selv kan have svært ved i høj nok grad at 'brænde sig fast' i deltagernes bevidsthed til, at det reelt set ændrede den arbejdsgang, de i forvejen havde.

På trods af at der i dette tilfælde viste sig at være langt fra ny viden til handlingsændring, fik deltagerne øjnene endnu mere op for, hvor vigtigt det er at have viden om målgruppen og dele deres viden med kolleger. Samtidig havde deltagerne fået ny viden om Ventilen, hvilket kan ses som et skridt på vejen til at ændre på den praksis, der allerede forelå i arbejdet med de unge.

I **Næstved** havde oplægget samlet set en positiv effekt på de deltagende fra SSP-netværket. Deltagerne placerede sig generelt i midtergruppen for, hvor meget viden de på forhånd havde om emnet. Det betyder således, at der var blandede reaktioner på, hvorvidt oplægget havde tilført dem ny viden.

Det centrale er, at oplægget førte til, at næsten samtlige deltagere *i nogen* eller *mindre grad* handlede anderledes i deres arbejde med de unge efter at have hørt oplægget. Således førte oplægget til, at deltagerne i højere grad end tidligere kunne være med til at forebygge og håndtere den ensomhed, de unge måtte opleve.

7.3.4. Oplæg for UU-vejledningen i Kolding

I november 2012 holdt projektleder oplæg for 15 ansatte i Koldings UU-vejledning. På programmet var et oplæg om ensomme unge – herunder om, hvordan man spotter ensomme unge og hvordan man som UU-vejleder kan hjælpe dem videre til andre tilbud. Formålet var ligeledes at gøre opmærksom på den online værktøjskasse.

Deltagerne på mødet var engagerede, og de kom med mange gode og relevant spørgsmål. Der har efterfølgende været gode tilbagemeldinger fra deltagerne.

7.3.5. Oplæg på Lyshøj Nord i Kolding

I november 2012 holdt projektleder oplæg for det samlede lærerkollegium på overbygningsskolen Lyshøj Nord i Kolding. I alt deltog 25 lærere. Her fortalte projektleder om ensomhed blandt unge og om konsekvenser af ensomhed og om, hvordan man spotter ensomme unge. Derudover hørte deltagerne om de tre pilotprojekter 'Makkerskaber', 'Sig nu noget' og 'Åben Skole'. Der var efterfølgende positive tilbagemeldinger fra arrangøren.

7.4. Opsamling på inspirationsarrangementer og temamøder

Et af hovedformålene med projektets inspirationsarrangementer og temamøder har været at klæde deltagerne bedre på til at kunne spotte, forebygge og afhjælpe ensomhed blandt unge. Det er hovedsagelig gjort ved at udbrede viden om målgruppen og ensomhedsproblematikken, oplyse om lokale tilbud for unge og give konkrete værktøjer og metoder til at fremme social inklusion og afhjælpe ungdomsensomhed. På baggrund af dette har formålet været, at deltagerne skulle *handle* anderledes ud fra deres nye viden om målgruppen. Således har det været målet, at deltagerne skulle inddrage den viden og de konkrete værktøjer, de qua arrangementerne har fået, til at igangsætte konkrete tiltag i forhold til de ensomme unge, de arbejder med.

Det kan være vanskeligt at sige noget om, hvorvidt deltagerne reelt har ændret deres praksis i arbejdet med de unge, efter at de har deltaget i henholdsvis et inspirationsarrangement eller et temamøde. Evalueringens datamateriale bygger ikke på en undersøgelse af, hvilken *effekt* der har været efter deltagelsen i arrangementerne. Dog peger de gennemførte surveys fra eksempelvis Kick Off, SSP-oplæggene og fyraftensmøderne på, at deltagerne ud over at have fået ny viden også havde *til hensigt* at handle anderledes i forhold til arbejdet med målgruppen.

Hvorvidt deres hensigter er blevet omsat til handling, kan der på baggrund af det eksisterende datamateriale ikke siges noget nærmere om. Dog er en vigtig pointe, at viden om målgruppen og værktøjer til at håndtere ungdomsensomhed i sig selv udgør et værdifuldt grundlag til at kunne ændre praksis og gennemføre konkrete ændringer i forhold til arbejdet med målgruppen.

7.5. Afslutningskonference

Som afslutning på projektet blev der d. 26. februar 2013 afholdt afslutningskonference. Konferencen foregik i AFUKs (Akademiet for Utæmmet Kreativitet) lokaler på Vesterbro.

Konferencen hed '**Unge, der trives – et fælles mål**' og blev gennemført af Ventilen, CFSA (Center for frivilligt socialt arbejde) og Socialt Udviklingscenter SUS.

Formålet med konferencen var at fortælle om erfaringerne med at samarbejde på tværs i projektet samt at give viden om unges trivsel og inspiration til at samarbejde på tværs mellem kommuner og frivillige.

Konferencen bestod af en række forskellige elementer: både af oplæg fra interne og eksterne oplægsholdere, caseeksempler fra udvalgte deltagere samt workshops for alle deltagere.

På programmet var følgende:

- **'Netværk – sådan!'. Erfaringer fra et udviklings- og samarbejdsprojekt** v/Karen Lerstrup Pedersen, projektleder i Ventilen Danmark og Bodil Pugholm Andersen, projektmedarbejder i Socialt Udviklingscenter SUS.
- **Hvad siger danske unge selv om deres trivsel?** v/Niels Ulrik Sørensen, souschef, forskningsleder og lektor på Center for Ungdomsforskning ved Aarhus Universitet.
- **Workshop: Hvor trykker skoen?** Hvad gør det svært at skabe gode samarbejder mellem kommuner og frivillige i forhold til unge og trivsel?
- **Øget samarbejde – hvad kan vi skabe sammen, og hvorfor gør vi det ikke oftere?** v/Klaus Majgaard, selvstændig konsulent.
- **'Samarbejde – sådan!'. Tre gode råd til samarbejdet** v/Dorte Nørregaard Gotthardsen, konsulent i Center for frivilligt socialt arbejde og Frivilligrådet.
- **Caseeksempler på samarbejde mellem offentlige og frivillige organisationer**, fx fra Familiernes Hus i Esbjerg, Makkerskaber på Sjølundsskolen i Næstved og Ventilen Frederikshavn.
- **Workshop: De næste skridt.** Deltagerne kommer med bud på, hvordan vi kommer videre med de udfordringer vi oplever i forhold til samarbejde mellem kommuner og frivillige.
- **Lad os komme i arbejdstøjet** v/Ida Koch, psykolog og ungdomsrådgiver og arbejder nu freelance med supervision, kurser, foredrag og som forfatter.

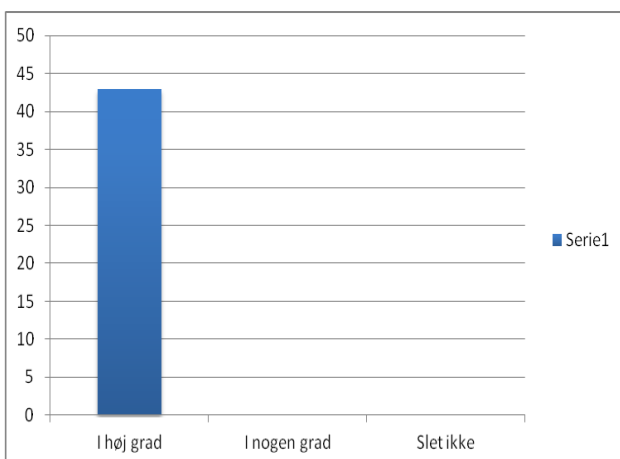
Til konferencen var der 80 deltagere, der både var kommunalt ansatte og repræsentanter for frivillige organisationer landet over.

Som afslutning på dagen blev deltagerne bedt om at udfylde et evalueringsskema, som de afleverede ved udgangsdøren. 45 deltagere besvarede skemaet, og nedenstående evaluering bygger på svarene herfra.

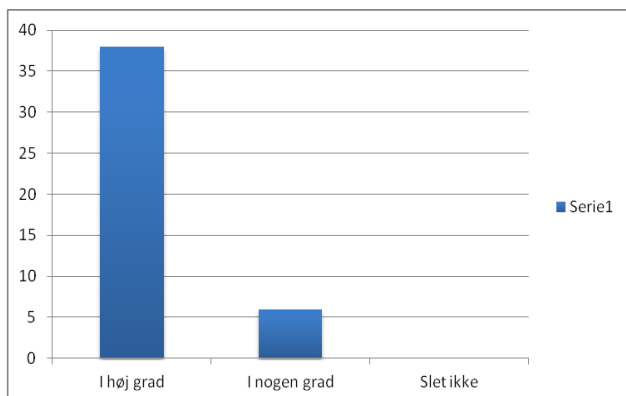
1. Er du overordnet tilfreds med konferencen?

Samtlige deltagere svarer, at de *i høj grad* var tilfredse med konferencen.

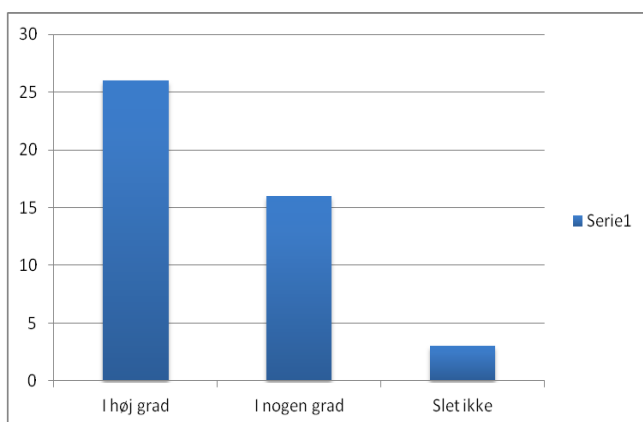
2. Har du fået inspiration til dit arbejde med de unge?

Størstedelen af deltagerne – 38 deltagere, svarende til 86 % – har *i høj grad* fået inspiration til deres arbejde med de unge. Seks deltagere tager *i nogen grad* ny inspiration med sig hjem, mens ingen svarer, at de *slet ikke* har fået ny inspiration.

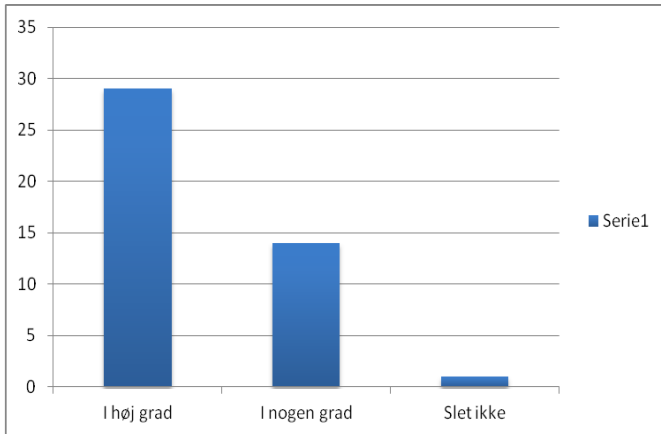
3. Har du fået ny viden om unge med ensomhed?

26 deltagere (58 %) fik *i høj grad* ny viden om unge med ensomhed med sig fra konferencen. 16 deltagere (35 %) fik *i nogen grad* ny viden, mens kun tre deltagere (7 %) *slet ikke* fik ny viden om ensomme unge.

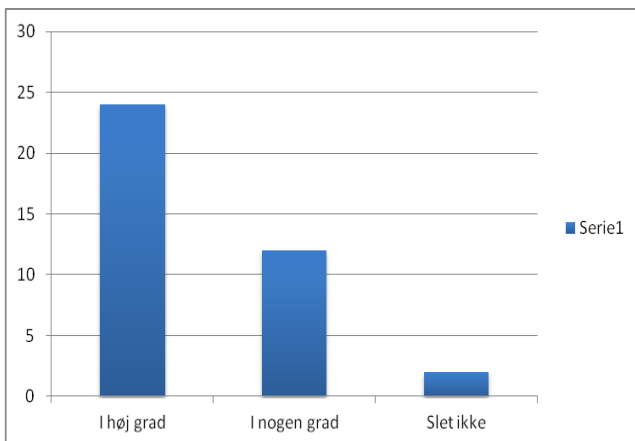
4. Har du fået ny viden om samarbejde mellem offentlige og frivillige organisationer?

En stor andel af deltagerne fik ny viden om samarbejdet mellem offentlige og frivillige organisationer. 29 deltagere, svarende til 66 %, svarer således, at de *i høj grad* har fået ny viden om dette. 14 deltagere (32 %) har *i nogen grad* fået ny viden om samarbejdet, mens kun en enkelt deltager *slet ikke* har fået ny viden.

5. Har konferencen givet dig et bredere netværk i forhold til arbejdet med ensomme unge?

24 deltagere, svarende til 63 %, angiver, at de *i høj grad* har fået et bredere netværk som følge af konferencen. 12 deltagere (32 %) har *i nogen grad* fået et bredere netværk, mens kun 2 deltagere (5 %) *slet ikke* har fået udvidet deres netværk.

6. Hvad er det vigtigste, du tager med hjem fra i dag?

I evalueringsskemaet angav deltagerne på konferencen, hvad de anså som det vigtigste, de tog med sig hjem fra dagen. Deltagernes svar kan inddeles i seks overordnede kategorier.

1. Samarbejde på tværs af frivillige og professionelle

Konferencens overordnede tema var som tidligere nævnt **samarbejde på tværs**. Deltagerne har bl.a. fået nye ideer til samarbejde mellem frivillige og professionelle og en tro på, at samarbejde på tværs nytter. Om samarbejde på tværs skriver to deltagere fx følgende:

"At der er en kæmpe velvilje fra både foreninger og kommuner til at hjælpe unge. Der er virkelig nogle energiske kræfter på begge sider. Og at der er håb for samarbejdet mellem dem."

"At det frivillige og kommunale sammen kan hjælpe en stor gruppe mennesker – og at vi skal sætte tid af til at lære hinanden at kende."

2. Ny inspiration

En lang række deltagere fremhæver, at de har fået **inspiration** med sig hjem. Særligt har deltagerne fået inspiration til nye projektideer, men også til rekruttering af frivillige og til aktiviteter, man kan lave med de unge.

3. Ny energi

Mange deltagere angiver ligeledes, at de går fra konferencen med ny **energi** til at arbejde videre. En deltager skriver fx: *"Ny energi til at arbejde for at fremme mere samarbejde mellem kommune og frivillige/foreninger."*

4. Større netværk

Flere deltagere nævner, at de har fået et større **netværk** og nye kontakter med sig hjem fra konferencen. En deltager har fx fået kontakt til kommunen og *"har lavet et møde."*

5. Ny viden

Derudover fremhæves det også af flere deltagere, at de har fået **ny viden**. Særligt fremhæves Niels Ulrik Sørensens oplæg om unge og deres trivsel. Derudover nævner flere deltagere, at de har fået ny viden om Ventilen og Ventilens arbejde.

6. Ros til konferencen

Endelig er der **generel ros** til konferencen, herunder til organiseringen, omgivelserne og til AFUK, som flere deltagere nævner, er et dejligt sted. Deltagerne skriver fx:

"God organisering af dagen med alsidige metoder."

"Meget glad for bredden i deltagerlisten – det gør diskussionerne mere alsidige og reflekterende."

”En dejlig og anderledes konferencedag.”

Opsummerende tegner der sig et meget positivt billede af deltagernes udbytte af konferencen. Målet var at fortælle om erfaringerne med at samarbejde på tværs i projektet samt at give deltagerne mere viden om unges trivsel. Derudover skulle konferencen give inspiration til at samarbejde på tværs mellem kommuner og frivillige.

Disse målsætninger er i høj grad blevet opfyldt, og det er evaluators vurdering, at konferencen bl.a. har bidraget til at skabe mere opmærksomhed på vigtigheden af, at frivillige organisationer og kommuner arbejder på at videreudvikle deres samarbejde for at kunne understøtte de unges trivsel.

Kapitel 8 – Konklusion

At være ung og ensom er forbundet med et stort tabu, og det er de færreste unge, der har mod på eller lyst til at fortælle andre om deres ensomhed. Det betyder, at de ofte går alene rundt med følelsen af at være ensomme – uden at vide, at andre jævnaldrende kan have det på samme måde. Og det betyder at de professionelle og frivillige, der arbejder med de unge, kan have svært ved at spotte de stille, indadreagerende unge, der ikke gør meget væsen af sig.

Unge, der føler sig ensomme, reagerer ofte ved at isolere sig og undgå at deltage i det sociale fællesskab i skolen, klubben eller til fodboldtræning. Forskning viser i denne sammenhæng, at unge gymnasieelever, der ikke deltager i fritidsaktiviteter, er mere ensomme end unge, der gør.

Netop derfor er projekt 'Netværk – sådan!' blevet udviklet og gennemført. Formålet har været at forebygge og håndtere ensomhed blandt indadreagerende, ensomme unge mellem 13 og 20 år både i deres hverdag på skole og ungdomsuddannelse og ved at inddrage de ressourcer, den frivillige sektor rummer, og skabe en bedre integration af disse unge i det lokale fritidsliv.

Ved at samle, udvikle og afprøve metoder og værktøjer har det været et mål at skabe mere viden og fokus på ungdomsensomhed blandt de professionelle og frivillige, der omgiver sig med de unge i deres arbejde og dagligdag. Dette er søgt gjort tværfagligt og helhedsorienteret ved at skabe samarbejde på tværs af forskellige aktører i projektkommunerne Næstved, Odense og Kolding.

Konklusionen bygger på de opstillede værdimål på projektets aktiviteter og vil tegne et billede af *udvalgte* aktiviteter og projektdeltagernes udbytte af projektet.

8.1. Bredt engagement

Det første opstillede værdimål lyder som følger:

Projektet har en helhedsorienteret tilgang til unges liv og engagerer meget forskellige mennesker, der har berøring med unge: kommunalt ansatte, folkeoplysende foreninger, frivillige fra frivillige sociale foreninger, eksperter, unge, der kender til ensomhed osv. I projektet ses mangfoldighed og variation som en styrke.

Projektet har i høj grad involveret en lang række forskellige aktører, som i deres daglige virke har berøring med målgruppen. Eksempelvis har **udviklingsgrupperne** bestået af repræsentanter fra både den kommunale og frivillige verden, der løbende har bidraget til at sikre relevansen og anvendeligheden i de metoder og værktøjer, der er blevet udviklet. Den blandede sammensætning af deltagerne i udviklingsgruppen har skabt et gensidigt udbytte deltagerne imellem; de har fået kendskab til hinandens faglige perspektiver og for nogles vedkommende er deres faglige netværk blevet udvidet. Samtidig har de fået mere viden om ungdomsensomhed og har set vigtigheden af at igangsætte initiativer, der sætter fokus

på problematikken. Sammensætningen af deltagerne i udviklingsgrupperne har dog også i nogen grad givet anledning til, at deltagere oplevede, at der var et for stort fagligt skel og fokus imellem dem.

Også i pilotprojekterne har både frivillige og professionelle været engagerede og bidraget fra hver deres perspektiver og organisationer.

Endelig har projektet haft stor glæde af **ungetænkertanken**, der har bestået af syv unge, hvor fællesnævneren har været, at de alle i større eller mindre grad har personlige erfaringer med ensomhed. En central pointe er, at de unge har oplevet en glæde og tilfredshed ved at mærke, at de har kunnet videregive deres erfaringer til professionelle, frivillige og andre unge.

8.2. Udvikling

Det andet opstillede værdimål lyder:

Deltagerne i projektet bliver klogere på ensomme, indadreagerende unge og hvordan de kan hjælpes. 'Netværk – sådan!' udvikler metoder, værktøjer og tværfagligt samarbejde, der kan støtte ensomme, indadreagerende unge og skabe muligheder for, at de kan udvikle sig.

I kraft af projektets gennemførte pilotprojekter har deltagerne fået en viden om, hvordan de kan forebygge, spotte og afhjælpe ensomhed hos unge. Her er særligt pilotprojektet **'Makkerskaber på Sjølundsskolen'** værd at nævne. Lærerne nævner her, at metoden i høj grad har været brugbar til at forebygge ensomhed blandt skolens elever. For pilotprojektets involverede lærere har metoden været en hjælp i deres daglige arbejde – navnlig i forhold til bedre at sikre inkludering af de udsatte unge i det sociale fællesskab. For eleverne har arbejdet med makkerskaber også overordnet været en positiv oplevelse – blandt andet fordi det skaber tryghed og bevirker, at også de elever, der føler sig ensomme, har nogen at tale med. De gode erfaringer med makkerskaber har desuden ført til, at metoden er blevet forankret i Sjølundsskolens pædagogiske arbejde, idet den er blevet implementeret som en fast del af lærernes arbejde med trivsel i skolens 7. klasser. Derudover er metoden via SSP allerede udbredt til endnu en skole i Næstved.

Pilotprojektet **'Sig nu noget'** har for de involverede elever haft en væsentlig betydning for dét at skulle markere sig mere mundtligt i undervisningen. Som metode har pilotprojektet vist sig brugbart både i forhold til at støtte de unge i at deltage mere aktivt i timerne og i forhold til at føle sig bedre klædt på til at begå sig i de sociale fællesskaber udenfor klasseværelset. Også **'Sig nu noget'** er blevet et fast tilbud for gymnasieeleverne på Mulernes Legatskole i Odense.

Som led i projektets formidlingsaktiviteter er der udviklet en **onlinebaseret værktøjskasse** med en række konkrete værktøjer til professionelle og frivillige, der har brug for gode råd til at forebygge og afhjælpe ensomhed blandt unge. Denne hjemmeside fungerer som en væsentlig del af projektets forankring. Siden er udarbejdet med en høj grad af brugerindflydelse, idet projektets udviklingsgrupper og ungetænkertanken løbende er blevet inddraget i udarbejdelsen og kvalitetssikringen af værktøjskassen.

8.3. Ansvarlighed

Det tredje opstillede værdimål lyder som følger:

Deltagerne i projektet føler medansvar for at fremme inklusionen af ensomme, indadreagerende unge. Projektets værktøjer og metoder kvalificeres ved at inddrage erfarne fagfolk og eksperter i udviklingsprocessen.

Det er evaluators vurdering, at hovedparten af projektdeltagerne har følt et medansvar for at fremme inklusionen af projektets målgruppe. Dette gælder både projektdeltagere, der har medvirket i de forskellige pilotprojekter og de personer, der har deltaget i projektets temamøder, udviklingsgrupper, tænketank osv.

Udfordringen har i nogle tilfælde vist sig at være, at der ofte kun sidder en eller to tovholdere på de pågældende pilotprojekter, hvilket kan betyde, at de som den eneste på arbejdspladsen kender til ensomhedsproblematikken. Det har derfor vist sig vigtigt at sikre, at hele personalegruppen har en viden om ensomhed for bedst muligt at kunne hjælpe de unge videre. Eksempelvis nævner Diana Ullehus, der er myndighedssagsbehandler i Jobcenterets Ungeteam i Odense, at det er vigtigt at sprede den viden, hun har fået gennem pilotprojektet, videre til resten af medarbejdergruppen. Derudover har pilotprojekterne vist sig at være afhængige af ildsjæle, der har energi og lyst til at opretholde initiativerne, hvilket kan være problematisk, da projekterne dermed i høj grad bliver afhængige af enkeltpersoner.

Projektet har også gjort brug af **eksperterne** Mathias Lasgaard, der er landets førende forsker i ungdomsensomhed og Ida Koch, der er psykolog og har over 30 års erfaring med rådgivning af unge. Ida Koch holdt på projektets Kick Off-konference et oplæg om ensomme unge, mens Mathias Lasgaard holdt et oplæg for deltagerne på projektets samarbejds- og inspirationsmøde. Desuden holdt seniorforsker Dines Andersen og Jan Toftegaard Støckel oplæg på et af projektets andre samarbejds- og inspirationsarrangementer. Endelig har Ida Koch gennemset værktøjskassen og kvalitetssikret dens indhold.

For yderligere at kvalificere projektets værktøjer og metoder har **ungetænketanken** fungeret som et 'ekspertpanel' for projektet, idet den har medvirket til at tilpasse og justere projektet den virkelighed, de unge befinder sig i. Dermed er projektets aktiviteter løbende blevet opkvalificeret.

8.4. Anvendelighed

Fjerde opstillede værdimål lyder som følger:

Deltagerne i projektet føler sig bedre rustet til at handle i forhold til ensomme, indadreagerende unge. Projektet udvikler metoder og værktøjer, indsamler erfaringer og formidler dem, så de kan bruges af mange forskellige mennesker.

I projektet er der blevet afholdt en række inspirationsarrangementer og temamøder, der blandt andet har haft til formål at få deltagerne til efterfølgende at **handle** i forhold til målgruppen. Eksempelvis blev der afholdt et fyraftensmøde i København, hvor en overvejende del af deltagerne havde til hensigt at handle

anderledes efter mødet, være mere opmærksomme på ensomme unge, benytte sig af Værktøjskassen og ændre konkrete ting i arbejdet med de unge.

Som en del af Værktøjskassen er et konkret redskab som **'Spottelisten'** blevet udviklet, for at professionelle og frivillige kan blive bedre til at identificere de unge, der er – eller er i fare for at blive – ensomme. 'Spottelisten' er blevet positivt modtaget – blandt andet fordi den er overskuelig og konkret, danner et hurtigt overblik over faresignaler og medvirker til at bryde tabuet omkring ensomhed.

Projekt **'Netværk – sådan'** har i de tre år, det er blevet udviklet, formået at trække en lang række spor ind i såvel de professionelles som de frivilliges verden. Det har medvirket til at skabe mere viden om og fokus på en gruppe unge, der lever et ungdomsliv, hvor de savner relationer til andre mennesker. Ved at udvikle konkrete værktøjer og metoder har projektet klædt de professionelle og frivillige bedre på til at kunne spotte de elever, der føler sig ensomme – og handle på det. Projektet har samtidig tegnet et tydeligt billede af, at indsatser over for ensomme unge ikke behøver at være store, nationale projekter – men i stedet kan være mindre, lokale projekter, der formår at gøre en stor forskel for de voksne og unge, der enten har brug for mere viden om målgruppen og problematikken – eller har brug for et initiativ, der hjælper dem til at bryde ud af ensomheden.

Projekt 'Netværk – sådan!' er et udviklingsprojekt gennemført i samarbejde mellem Ventilen Danmark og Socialt Udviklingscenter SUS.

